

सुखे जीववानी कळा

आगमोद्धारक दिवगत आचार्य
श्री सागरानन्दसूरीश्वरजी महाराज

अने

व्याख्यान-वाचस्पति आचार्य
श्री विजयरामचंद्रसूरीश्वरजी महाराज
सादरे प्रतावेली

नवेंबर १९५१]

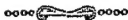
[किंमत १॥ रुपियो

प्रकाशक
शा रतनचंद शंकरलाल
१२४६ भवानी पेठ, पूना २

मुद्रक
एम् वी आगरवाल
चनता प्रि प्रेस, लि ८१७ शुक्रवार पेठ, (गाहावाडा), पूना २

— પ્રાસ્તાવિક નિવેદન —

જૈન સમાજમા સ્વ આચાર્ય થી સાગરાનન્દસૂરીશ્વરજી અને આચાર્ય શ્રી વિજયરામચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબનુ સ્થાન તેમનામા અનેક ગુણો છતા પ્રવચનકાર તરીકે અગ્રેષ્ઠ કહેવામા વધુ પશ્તુ ન ગણાય, આ વાતની સારીતી એન છે કે વર્ષોથી તેમના વ્યાખ્યાનો સતત પ્રગટ થાય છે, અને સચિદ્વર્ણક વચાય છે, જેટલુજ નદિ પળ બહુ લાકપ્રિય બન્યા છે ઘણા તો તેમના વ્યાખ્યાનો સામઢી કે વાંચી ઘાંચીને વ્યાખ્યાના આપતા થયા છે અનેના શીલી જુની હોય તે સ્વાભાવિક છે પરંતુ આ જઘવાદના જમા નામા મધ્ય આત્માઓ ધર્મને પામો એ સદ્દેશુ અને ઉપકારિઆના હોનાથી શીલીભેદ છતા વ્યાખ્યાનો તમાની ઉત્તમતાના લીધે જૈન, શ્રેષ્ઠોને ખત્યત આદરપાત્ર બન્યા અને જા આચાર્ય શ્રી વિજયરામચન્દ્રસૂરીશ્વરજીના છવાયતા આ જાહેર વ્યાખ્યાનો સામઢવા માટે તો વલાકા પડેલા હોલમા જગ્યા રોકા લેના લાકોની દોડધામ શરૂ થાય છે, સામઢવા માટે થોતાઓની પચાપટ્ટી થાય છે તેમજ એમના જાહેર વ્યાખ્યાનના અંગે “ સદેશ ” (અમદાવાદ) ના તપ્ત્રી થી નંદલાલભાઈ ચોડીવાલા પ્રાચલ વદ ૧૧ ના અકમા છલે છે કે —

‘ અમે અમારા વાચકોને યાદ આપવા માગીએ છીએ કે, મુનિશ્રીના વ્યાખ્યાનો તેમજ લેલો (કે જ છપાઈ રહ્યા છે) જાતિકારી અને જાધુ નિક વિચારથેગી ધરાવતા હોઈ માનવ હૃદયના તાર જાગજાગની મૂકે તેવા હોય છે, પછી તે માનવી ગમે તે ધર્મનો હોય ’

‘ ગુજરાત સમાચાર ’ (અમદાવાદ) ના તપ્ત્રીથી પણ જાગે છે કે—
‘ આજે પણ રાખેતા મુજબ પ્રેમાભાઈ હોલ લીંચોલીંચ મરાઈ ગયો હતો, ૮॥

વાગે પ્રવચન હતું, પરંતુ આઠ વાગ્યામા તા હોલ ચિકાર મરાઈ ગયો હતો, અને માતા આઠ વાગતા પહેલાં હોલના ગીતેના દરવાજા બંધ કરવા વચ્ચે હતા” તા ૨૭-૮-૫૧

તમન સ્વ આ દેવતા છવાયેલાં વાગ્યાનોમાય અને સ્થળે પહેલાં છવાયેલી વાતો જ છવાય છે, છતાં વાગ્યાના પુસ્તકો તરત વેચાઈ જાય છે એ જાગમના અલ્લહ અમ્યાસા આગમવાંચનાદાતાની અજોડ મિદ્ધતા, પ્રચ્છન્ન તર્કશક્તિ, અને દેશનામાની ઉપમા કે દળાતોની મિપુલતાને આધારી છે

ચત્રે પ્રાંતમાસમ્પત્ત અને ધાતાઓ ઉપર સચાટ છાપ પાડી શકે એવા સમયે મિદ્ધાનું અનેક મુનિપુગવેના અધિપતિ, અને આચાર્યપદને શોભાને એવા, ઘટ્ટા જ નહીં તો શાસનની પ્રભાવના કરનારા ગણાય ચત્રેમા વૈશિષ્ઠ્ય મિત્ર મિત્ર છે તેનું પ્રયત્ન દિદ્ધશન ન કરતા સામાન્યતા અને સવુક્ત ઉત્કેશ કરવો યોગ્ય માન્ય છે, જેથી પરસ્પર વૈમનસ્ય ધરાવનારા ચત્રેના શિષ્યો અને શૈક્ષકો મર્જાને પોતાના પૂજ્ય મનાતા આચાર્યનું આ લેક્ષણી અવમાન મવાનું માની લેવાનો અવકાશ ન રહે ચત્રે પ્રત્યે મારો પરમપૂજ્યમાય છે, કાશને ઓઠા મનાવવાનો હરાદા નથી માટે કોઈપણ દૂષમાથી પોરા વાગ્યાનો વ્યર્થ અને સ્વપરાહિતપાતક ઉદય ન કરવો એવી મારી નમ્ર વિનંતિ છે ચત્રે દશના કારોના વ્યાખ્યાનો ત્રિનેશ્વરોના વચનોને વાધક નહિ જ હોય, છતાં આ વ્યાખ્યાનોમા કદાચ અસંગત વિપરીત કે અપુરુ જગાય તો તે દોષ ચત્રે પરમોપકારીઓનો નહિ, પણ વાગ્યાનો ભણી લેનારાનો કે જમારો જાણવો તની તેમના છાપતા કદ મૂલ્ય રહી હોય તે માટે અને ક્ષમા માગીએ છીએ,

આ વ્યાખ્યાનો ગુણવાગરજી તરફથી મલેલી નોંધમાથી તારવી લઈ છવાયા છે જાહેર વાગ્યાનો અમનવાદના ‘ સંદેશ ’ અને ‘ ગુજરાત સમાચાર ’ના તથીના સૌજન્યથી તેમના અંકો ઉપરથી છાપ્યા છે માટે તેમનો

આમાર માનુ છું

આ ગદ્યા વ્યાખ્યાનો અર્થ સૂચનરૂપે ઘટલે બહુજ સંભેષમા છાપ્યા છે તેથી ઘણે પ્રેક્ષાએ એકવ રિપય એકધારો નહીં ગણાય, પણ મદત્યના સ્થૂર રિપયોની ટુકમા સૂટક નોંધ જમાનો, માટે ઘાચકોણ તેનો ટુટો અથ ધ્યાન-ધવાનો પ્રયત્ન ન કરવો, સ્વદન કે રિપરીત અર્થ ઘારીએ તો આત્મના પણ શેરક વાસ્યનો કરી શકાય છે

આ વ્યાખ્યાનો છનાથમા વિગેરે જ્ઞાનકાવ માટે શેઠ તારાચંદ ગમના પીની પેલીના માલિક શ્રી હમરાવજી તારાચંદજીએ રૂ ૪૨૫ આપી પોતાની ઉદારતાનો પરિવ્વય જાપ્યો છે તે માટે તેમને ધન્યવાદ આપમા પૂરક તેમનો આભાર માનુ છું

જા અને હવે પડી પ્રસિદ્ધ ધનારા આચારાગ, મૂલમહાગ, યોગગજા વ્યાખ્યાનો અને લેલોના પુસ્તકોની વધી ઝવજ જ્ઞાનસ્વાતામા રચાયના છે, તેનો વધો ઘડીવટ પૂના (ભવાની પેઠ) વાઢા શેઠ મોદાની હગનાયજી અને શેઠ બેતાજી સાકળ્યાની કરે છે અને તેનો વિગતમાર દિસાવ પણ તેનો બહાર વાઢશે

—પ્રકાશક

સ ૨૦૦૮ વારતક શુદ્ધ ૮ મગજવાર

વાગે પ્રવચન હતુ, પરંતુ આઠ વાગ્યામા તા હોલ ચિત્કાર મરાઈ ગયો હતો, જેને સાચા આઠ વાગના પહેલા હોલના નીચેના દરવાજા બંધ કરના પત્થા હતા” તા ૨૭-૮-૫૧

તમજ દા આ દેવના ઉપાયેના ચારવાનોમાય અનેક સ્થળે પહેલા છાયાળી ગાતો જ છાયા છે, છતા ચારવાના પુસ્તકો તરત વેચાઈ જાય છે એ જાગમના અલ્પ અભ્યાસ આગમવાચાદાતાની અનોઢ વિદ્વત્તા, પ્રભુ સ્વશક્તિ, અને દેશનામાની ઉપમા ક દષ્ટાતોની વિપુલતાને આભારી છે

જે પ્રતિમાસમ્પન્ન અને ધોનાનો ઉપર સન્નીટ છાપ પાડી શકે એવા સમર્થ વિદ્વા જાક મુનિપુગવોના અધિપતિ, અને આચાર્યપદને શોભાવે એવા, ઘટલુ ન નહીં તા શાસનની પ્રભાવના કરનારા ગણાય જેમા વૈશિષ્ઠ્ય મિત્ર મિત્ર છે તેનુ પ્રયત્ન દિદ્વર્શન ન કરતા સામાન્યતા અને સવુત્ત ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય માન્યા છે વૈધી પરસ્પર વૈમનસ્ય ધરાવનારા જેના શિષ્યો અને સંકડો મનેને પોતાના વૃજ્ય મનાતા આચાર્યનુ આ લેલથી અપમાન થયાનુ માની લેનાનો અવકાશ ન રહે જે પ્રત્યે મારો પરમપૂજ્યભાવ છે, કોઈને ઓછા મનાવનારો હરાદો નથી માટે કોઈદ્વ દૂધમાથી પોરા કાળાનો વ્યર્થ અને સ્વપરાહિતધાતક ઉચ્ચ ન કરવો એવી મારી નમ્ર વિનંતિ છે જે દેશના કારોના ચારવાનો જિનેશ્વરોના વચનોને વાધક નહિ જ હોય, છતા આ વ્યાખ્યાનોમા કદક અસંગત વિપરીત કે અપુરુ જણાય તો તે દોષ જે પરમાપકારીઓનો નહિ, પણ ચારવાનો લરી લેનારાનો કે અમારો જાણવો તની તેમજ છાપના વદ મૂલો રહી હોય તે માટે અમે ક્ષમા માગીએ છીએ

આ વ્યાખ્યાનો ગુણસાગરની તરફથી મહેલી નોંધમાથી તારવી રહી છવાય્યા છે જાહેર વ્યાખ્યાનો અમદાવાદના ‘સંદેશ’ અને ‘ગુજરાત સમાચાર’ના તંત્રીના સૌજન્યથી તેમના અંકો ઉપરથી છાપ્યા છે માટે તેમનો આભાર માનુ છુ

आ बधा ब्याखानो अहिं सूचनये एटले बहुन सनेपमा छाप्पा ठे तेथी धणे नेकाण एकन रिपय एरुधारो नही जगाय, पण महत्त्वना स्थूल रिपयानी दुकमा रूटक नोंध जगाये, माटे वाचकोए तेनो उठो अथ ध्या नवानो प्रयत्न न करवो, स्वडन के विपरीत अर्थ धारिए तो आगमना पण देरेक वाक्यनो करी दाकाय ठे

आ ब्याखानो छावगा निगेरे ज्ञानकार्य माटे शेठ ताराचंद गमना जीनी पत्नीना मालिक श्री हसरानजी ताराचंदनीए रु ४२५ आधी पोतानी उदारतानो परिचय जाप्यो ठे ते माटे तेमने थ यदाद आपवा पूर्णक तेमनो आभार मानु दु

जा अने हवे पठा प्रसिद्ध यनारा आचाराग, सूखगडाग, षोडशका व्याख्यानो अने लेखोना पुस्तकोनी बर्षा रुपज ज्ञानखातामा खर्चोवानी छे, तेनो बंधो षहीवट पूना (भगानी पेठ) वाळा शेठ मोठाची रुग्नायजी अने शेठ जेताजी सांकळानी करे ठे अन तेनो निगतगार हिसाब पण तेजो बहार पाइथे

—प्रकाशक

स २००८ खास्तक शुद्ध ८ मंगळवार

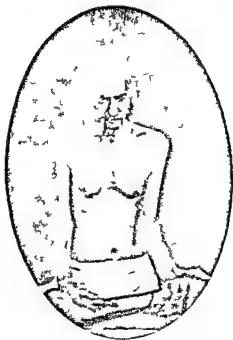
અનુક્રમણિકા

	પૃ
૧ ન બોલાવે તોય તારકો ઢૂંચતાને તારેજ	૧, ૫, ૧૩
૨ વધાજ મોક્ષે જાય તો ?	૨
૩ भाईचारे फेवो होय	૩
૪ છિદ્ર જોનારા 'કાયટિયા' જેવા	૪
૫ મવિત-યતા	૬
૬ મના લેતાય સસારનો વિચાર	૮
૭ તમને પાપમા અનુમોદનારા	૯
૮ મનના ડગાઢાઓ	૧૦
૯ સસાર તજવાની માવના બિનાના વચના દરિદ્રી છે	૧૭
૧૦ પ્રમુખાત્તિ કેવી કરાય ?	૧૪
૧૧ સ્વાદમાટે કરાતા પાપો	૧૮, ૧૩
૧૨ હૃદયોની આર્ધાનતા	૧૮
૧૩ શરીરનું સ્વરૂપ	૨૦
૧૪ થીતરાગની મૂર્તિ અને અજૈનો	૨૧, ૨૯, ૩૭
૧૫ આગમો ક્યારે અને કેમ દેખાયા	૨૬
૧૬ જનાના મુગ્ધવ ધર્મમા પલટો ?	૨૮, ૩૨
૧૭ માતરાનો વિચાર	૨૮
૧૮ જૈનો મુદ્દીમર જ કેમ ?	૩૧
૧૯ જિનપૂજા ત્યાગ માટે છે	૩૪
૨૦ ધર્મ કરતા વિપ્લો આવે	૩૪
૨૧ જિનેશ્વર અને અન્ય દેવો	૩૫, ૩૯
૨૨ થીતરાગ અને મુગટાદિ	૩૮

(३)

४१ मोक्षनो राग	७३, ७६
७० देव केवा जोईअे !	७८, ८२, ८५
५१ जन्ममरण	८०
५२ रागद्वेष	८३
५३ गुरु केवा होय !	८७
५४ सेवा शु !	९०
५५ भगतरनो हेतु शो !	९३
५६ दगरय, राम आदि रामायणना पात्रानु निरीक्षण	९७
५७ आज्ञे टिकीठ पण मपत भेळयवानी दानत	१०३
५८ धामु केवी होय	११६
५९ माइ ए मागीदार	११६

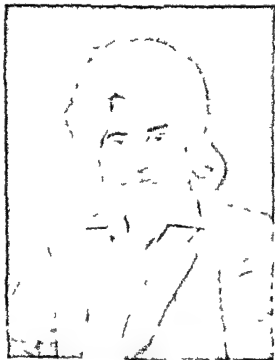

गायत्रीपुस्तक आगमाद्वारक परमपू-५ स्वगत
 आचार्यदेव श्री मागरानन्दमुरीश्वरजी महाराज साहेब
 नम स १९३१ स्वगाराहण स २००६
 आद्याद वद १० मुरत.
 कपडवज

ग्रासनप्रभावक ध्याग्यानवाचस्पति परमपूज्यगद
 आचार्यदेव श्री विनयरामचन्द्रसुदीश्वरजी महाराज साहव

ज्ञानखातामा रु ४२५ आपनार

ॐ दानरीर श्रीमान शठ धमराजजी ॐ

(शठ तारायन् रामनाजीनी पन्ना माणिक)

गमना यशरी, रविवार पड, पुना २

ॐ अर्हम्

आगमोद्धारक स्वर्गस्थ आचार्यश्री

सागरानन्दसूरीश्वरजी महाराज साहेबना

व्याख्यानो

शास्त्रकार महाराज भय जीवोना उपकार अये धर्मोपदेश देता यका फरमावे छे के जगत्ना जीवमानने मुक्त बहादुर अने दुःख अल्लसामगु छे इतरोमाय आत्मगत् सम्भूतपु कछु तेनो " हु धरायो माटे कोइ भूर्योज नथी, हु रोगी के निरोगी माटे बचा तेना, हु घनाय माटे बचा घनादध, हु रक माटे बचा रक " आम अनघ न थाय माटे श्री हेमचन्द्राचार्य महाराज ए अर्थमा उमेरु के " सुखदुःख ते प्रियाप्रिये "

न बोलावे तोय तारसो दुरताने तारेज-

मारु चोरायु एम जीव परियाद करतो नथी असील न कहे अने सकील बोले ते गु काम लागे ? कोर्ट पण प्रतिज्ञापुधक असील रहे ताज सामले जीव तो पीनानु केवळशानादिक धन हरायु, अनुके रक्षदाय्यो, कर्मराजाजे पथायो बगेरे कहैतो नया छता " तुम रत्नडो ओ, तमाद केवळशानादिक धन हरायु छे अयना जीवो अनादिकाळथा रराडे छे फोरे शास्त्रकारो या माटे कहे छ ? चाने पोतानी रिशतिनु के दशानु मान नथी, माटे बालेज शानो ? छता पाणीमा रहेडो माणस बोलावे के न बोलावे तोय काठे रहेला " सज्जनोनी

અનિચાય પરજ તેને બચાવવાની છે એમ દુનિયા માને છે ને ? કે ક્ષતો
 ધૂમ મારે તોજ બચાવનાડુ માન્યુ છે ? મને કોઈ બચાવે એવોય વિચાર તે
 અધ્યો હોય કે ન આવી હોય, પોતે જીવતો છે કે મર્યો છે અનુચ તેને
 ખાન નથી, એવાને ગમે તે પ્રયત્ને પણ બચાવજોજ જોડે છે. “ મેં અમુકને
 ક્ષતો દેખ્યો, છતાં પણ તેને કાદુ ધૂમ પાડી નહીં, બચવાની મદદ માગી
 નહિ માટે મેં કાદ્યો નહિ ” એવું કહેનારન તમે કેવો ગણો ? તેમ તમામ
 જીવો સંસારરૂપી દસ્તિયામા રૂપી રચ્યા છે, અને તે વિચારાઓને પોતાની દશાનુ
 રેશમાન માન નથા, તેઓ પોતાને તારવાનું કહે કે ન કહે તો પણ તે
 તારવા તારકોએ કટિબદ્ધ થવું જોઈએ, એઓ “ આત્મગત્સયમૂતેષુ ” ની
 ભાવનાથી એ રીતે બચાવવાનો પ્રયત્ન ન કરે તઓને શાસ્ત્રકારો સમક્ષિતી
 ગણવાની ના કહે છે તારકોને કહેલા કદી ન કરેલી સ્વરેતરી અપૂર્વ ઘૂંઘ
 રચના કરો, માટે તેઓના કાયમી પરાજિત આત્માનો વિજય થયો, કર્મનો
 સેવક હતો તે સ્વામી થયો મોહ અને જીવ બને સમરાગણમા ધામસામે
 છટપટા તેમા સંસાર છે ત્યાં મુખી કદી જીવ ખો કદી કર્મ સંસારનું છે
 પ્રશ્ન—વધાવ માટે જાય તો ?

સમાધાન— ટાકળી ઉપરના પાળાથી દરિયો સ્વાલી થવાની
 કલ્પનાય ન આવે કે ઘડાથી પાણી મરતાય એ ગાંઠી ન થાય,
 તે આમ સ્વાલી થાય ? તેમજ જનત નિર્ગોદમાથી એક નિર્ગોદ, અને
 સનોય અનેતમો ભાગ ન દૂરી મોરે ગયો છે ટાકળી ના છેડાનું પાણી એ
 દરિયા વચ્ચેનું આતર કપારે કે આ ? એક દરદાન વ્યાધિ દર્શી છે કે ગરમ
 આવે તો છોડી પડે, ઠંડુ આવે તો વાયુ થાય, તેમ મિષ્ટાન્નાને શાસ્ત્રનું
 એકાત દિગ્ગજ ધ્વજન સંસાર રાણી થવાની વીક ડપજાવે છે પણ કલ્પના
 સ્વાતર માનો કે સંસાર સ્વાલી થયો તો કદ વાધો ? ચોરે ગતિમાના તમામ
 જીવો મોજ થાય અને સંસાર રાણી સોજુ રહે તો તેની તેન અચ્ચગ શી ?
 વધા મોજે જાય તો જેવળા પડી જાનો ઢર છે ? વધામા પોતાનો
 સમાવેશ કરવામાં કદ વાધો છે ? ડાહ્યા આશુ જગત્ મોજે જાય તો
 આનંદનો વિષય છે તો પડી સંસાર રાણી થઈ નહીં એમ કેમ ગોણાય છે ?

એવું કાર્કશ તાકતા રહેવું એજ એમનું કામ સ્મશાનના ગીધો માસની પેશીઓ જોવા માટે ઝુચે આકાશમા ઝડે પ્યારે એવા ગીધઢાઓ દેરાસર હપાથયમા ચક્રો મારવામા ચૂકતા નયા “ કાદ કર્મનો ફૂટેલો મલે ”, એજ સેમની દ્રષ્ટિ હોય છે, જેમ માસની પેશી ભાલે કે તરત ગીધડું નીચે ડતરે અને ચાલ મારે

આ તો “ વિપ ” અને તેને વધારાય પડી કડ વાકી રહે ?

પુત્રહનનદ (વિષયો) માટેન સસારમા રમી રહેલાઓ, રાત્રીમાત્રી રહે છાઓ, પાપ-નૃત્ય કરનારાઓ પરાપકારનો પડદો આગલ થઈને વહે છે કે “ અમે તો સાધુઓ માટે સસારમા રક્ષા ડિણ, જમી હોદઅ ને તમને વસ્ત્ર પાત્રાદિ મલે ” આનુ જ નામ વિષ્ણુને વધારવું “ વિપ ” અને તેને વધારાય પડી કડ વાકી રહે ? દયાઓ જાગી યાદ રાલે કે ચાહાવાઢા વિના બીજેથી મોચરી ન લેવાનો અમારે પ્રતિશ્ઢ નથી પોતાની વાત્સલી ઉપાડવા બીજાની મોકર અવસ્થા કાયમ ડચ્છે જેના જેવો રમવસ્ત્ર ઢેઠ કોણ છે ? દવી રીતે “ ધારકો હશે તો દાન દશે માટે સાધુ ન યાય અને શ્રાવક રહે તો ડીઢ ” જેમ માનનારાઓને કેવા ગણવા ?

સમાકિતી ચદન જેવા, મિથ્યાત્વી વિપ જેવા—

ચદન નજીકવાઢાને મુગધ આપે, દૂર રહેલાને તો આપે કે ન પળ જાપે તેમ સમાકિતી મહે વધાને તારવાનો પ્રયત્ન ન કરે પણ માનના તો એવીજ હોય, અને પોતાના કુટુંબને તાપા વિના તેને ચેન નવ પડે તૃપ્તિ જગત્ના જીવોને તારવાની પણ પ્રવૃત્તિ તો કુટુંબને તારવાની પોતાના કુટુંબમાં સમ્યક્ત્વ પેલાને તેઓ ચદન જેવા, કસ્તૂરી જેવા, અને મિથ્યાત્વ પેલાને તે અમિ જેવા, વિપ જેવા જાળવા દૂષ્ટતાને કાઢે ડમેલો તારે દમાજ એની શોમા, દબ કર્તવ્ય ત્યા દમ ન વહેવાય કે ‘ દૂષ્ટતાએ મને કયા મદદ કરવાનું કે અચાવવાનું કહ્યું છે ? વાલ સાત વરસનો હોકરો ડુદાતો હોય ત્યારે ધ ન

मुदर, वण भाईपणानो “चारो” यह जाय एका स्वप्ना न होय तोज-
भाईचारो कोने न गये ? मैत्री भावना तो गुणदर्शनमा मुख्य छे समर्पि-
तीनी मुख्य भावना “मा कार्पात्तोऽपि पापानि” आ प्रथम पगाधियु,
अने दुष्कर्मा योगे के दुर्नतना ससर्गपी कदी कोईए पाप करी छीधु होय
तो वण ते दु री न थाजो आ बीछ पगाधियु

“कायटियाना” चोपडामा मरेलानी अने गोरना चोपडामा
जन्मेलानी नोंध होय—

“गुनेगार सजापान” आ मान्यतापी समर्पित छेछे छे, मित्रता दूर छे तमारा
पेटमा दुखामो उपट्यो होय, वाद आसती होय, शरीरमा सगका मारता
होय, अने तमे राटराव करता हो ते बसते बानूसा बेढेलो मनुष्य जो एम बदे
के ‘ठीक थाय छे, इजी पधारे थु जोइये’ ता जेने तमे सज्जन गयो
सरा ? “छोको तरश्चयापी पाप तोडा, दु री तो न ज थाजो, अने मुक्ति
पामो” आ अतिम ध्येयस्व भावना कायटिया जेवा श्रिया
मिलापीवाने रुच नहि पण रूचे छे कायटियाना चोपडामा मरेलानी नोंध,
तेम भगभिन्नदीओना हैयामा पतितोनी गणत्री, स्थित क स्थिरनी नहि
जन्मेलानी नोंध तो जोडी के गोरबे त्या जमाक्षर त्या मळे सारा घरने
मनुष्य मरे तो बफरो सारो थवाधो कायटियाने थु आनद फोइ धमथी
पतित न थाय तो आरा कायटियोओ लमगे हाथ दइने उदास रहेनाराओ
जेवा उदासी होय, अने फोइ पापपद्मात् धर्मधी पतित थाय तो आरा
कायटियाने त्या बात्रा वामे, कायटियाओना मनमा गाममा कोण माडु,
कोने क्षर, थोनी घडी व घडी गगाय छ, बस, जात्र रठण जडे त्वापी
ऊरे त्या मुधी एना अव्यवसाय एज धर्मस्थानमा कायटिका चला जाओ
चार तरफ कागडानी नचरे जोख चरे जाओना बोला उल्टापी पल्टापीन
वण न्हे के क्याय छिद्र छ ? सधु के धर्मोना उत्र गेतबु के छिद्र क्याय

એવું કાદુક લાકતા રહેશે એજ એમનું કામ સ્વચ્છતાના ગાથા માલની પેઠાનો જોવા માટે ઉચે આકાશમાં ઉડે જ્યારે એવા ગાંધીજી દેરાણર ઉપાધ્યક્ષમાં ચક્રો ભરવામાં ચૂકતા નથી “કોઈ કમનો પૂટેલો મળે” એજ તેમની દૃષ્ટિ હોય છે, એમ માલની પેઠી માલે કે તરત ગાંધીજી નીચે ઉતરે અને ચાલ મારે

આ તો “વિપ” અને તેને વધારાય પટ્ટી ફડ વાફા રહે ?

પુદ્ગલનદ (વિપો) માટેનું સહારમા રમી રહેલાઓ, રાત્રીમારી રહેલાઓ, પાન-ચૂચ કરનારાઓ પરાકારનો પડદો બાગલ ધરીને કહે છે કે “અમે તો સાધુઓ માટે સહારમા રમ્યા છીએ, અને હોદ્દાને તમને વગ્ર પાત્રાદિ મળે” આનું જ નામ વિપને વધારા “વિર” અને તેને વધારાય પટ્ટી કદ બાકી રહે ! આજા જાગી યાદ રાખે કે ચાહારાટ્ટા વિના બીજેથી મોચરી ન હેવાનો અમારો પ્રતિષ્ઠા નથી પોતાની પાલ્લી ઉપાધ્યાય બીજાની નોકર અવસ્થા કાયમ રૂચી જેના જેવો કમગચ્છ શેઠ કોય છે ! એવી રીતે “ધારકો હશે તો દાન દો માટે સાધુ ન થાય અને ધાવક રહે તો ટીક” એમ માનનારાઓ કેવા ગણવા !

સમાક્રિતી ચંદન જેવા, મિથ્યાત્વી વિપ જેવા—

ચંદન નજીકવાળાને મુગધ અને, દૂર રહેલાને તો આપે કે ન પણ આપે તેમ સમાક્રિતી મળે વધારે વારવાનો પ્રયત્ન ન કરે પણ માલના તો ધવીજ હોય, અને પોતાના પુટુબને ઠાપા વિના તેને ધેન નવ પડે તૃપ્તિ જગતના જીવોને વારવાની પણ પ્રવૃત્તિ તો પુટુબને વારવાની પોતાના કુટુંબમાં સમ્યક્ત્વ પેલાવે તેઓ ચંદન જેવા, કસ્ટુરી જેવા, અને મિથ્યાત્વ પેલાવે તે અમિ જેવા, વિપ જેવા જાગ્યા હૂંબતાને કાઢે ઉમેલો ઠારે એનાજ એની શોમા, એજ કલમ્ય ત્યાં એમ ન કહેવાય કે ‘હૂંબતાને મને ચર્ચા મદદ કરવા’ એ બચાવવાનું કહ્યું છે ! પાંચ સાત વરણનો છોકરો પુટાતો હોય

कहे तोप पोलीस तो एने बचावेज गुनेगारने पकडे अने पोते परियादी बनेने । तेम मिथ्यात्व (अज्ञान के विपरीत ज्ञान) रूपी मदिरामा चक्कूर बनेलाओ पोता ।। व्यवस्था हजु न करी शके तेथी शु जैन दर्शनना पोलीसो पोतानी परज न बजावे । खूनना केसमा जेनु खून ययु ते मरी जवाथी परियादी न थद शके ने । अनी परियाद पोलीसज करे ने । जेनु खून थाय छे तेने अगे कहेवाय के “ ए तो आयुष्यना शये मर्यो, द्रव्यप्राण रहित थयो ” ज्यारे मिथ्यात्वी तो भावप्राणथी रहित एटले सैन दर्शननो पोलीसरूपी सम्विती परियादी बनेज जनु नुक्सान थद रसु छे एते तो ए दशानु मानज नथी, एटले ए तो परियाद करे एम छेज स्या । एना सखमा तो बीजा जाण कारेज परियादी बनवानु रसु ने । एमने प्रण बीजाओ कहे के “ भाइओ तमे लुटाइ रक्षा छो, घाळ दिरख तमाइ साचु धन तमारी उवाडी आखे हराय अने ह्णाय छे, तेथी अनादिथी रखडी रक्षा छो, माटे जरा समजो, अने जातनो बचाइ ररो । ” सज्जननी परज छे के अज्ञानीने तेनी दशानु मान करावे धीरे धारे देनु काफनार देवादार सारो, पण थोइ थोइ लेणु वसुत्र करी मूटी खतम करनार लेणदार ता रराब

भलु थजो भवितव्यतानु—

अज्ञानथी ६९ कोडाकोडी सागरोपम अने ज्ञानथी १ कोडाकोडी सागरोपम स्थिति तूटे अज्ञान के अशक्तिना लुधे पाप न करवाथी एकेन्द्रिय के विकलेन्द्रियने नरक नहि “ मोक्ष छे, मेळववो छे ” ए विचार, अने कर्मनु, जीवनु के मोक्षनु स्वरूप ६९ को मा नथी जगायु माटे यथाप्रवृत्ति एटले अज्ञानप्रवृत्ति, अने यथाप्रवृत्तिकरणने जनाभोगकरण के अनुपयोग मानिजे छिजे प्रथिभेद एज सम्यस्त्य, दुनियादारीनी आसी बाजीनो पस्त्यो प्रियमस्थान अने आराध्य देव, गुरु, धर्म दुनिया वेठ लागे तोज सम्यस्त्य अज्ञानता एकवार नभे “ एतेहु छत्ता न छोडु ” ए कदाग्रह न नभे ज्ञान मेळववानी जरूर छे, पण तेनो जथ ए नथी के ज्ञान वगर धर्म,

ક્રિયાદિ પુણ્યનુ કામ ન કરવું માયસ્તન (ચારિત્ર)થી અતર્નુહૂતનાં મોક્ષ છે
 મોક્ષ પામવો એકવાર સહલો, પણ અવ્યવહારરાશિમાથી વ્યવહારાશિમા
 આવવું મુશ્કેલ મનુષ્યપણુ મળ્યા પછા તો મુક્તિની સાધન સામગ્રી મેલવવી
 સ્વાધીન હોવાથી સહેલુ વ્યવહારરાશિમાથી એક જીવ મુક્તે જાય ત્યારે
 અવ્યવહારરાશિમાથી વ્યવહારરાશિમા એક જાવ આવ “ સિદ્ધતિ ”
 (વિશેષણવતા ગા ૭૦) રાજી રાધી ગતિઆમા જયન્ય અન ઉત્કૃષ્ટ પદો છે,
 પણ અવ્યવહારરાશિને અગે તવા પદો નથી જેમ સવાયસિદ્ધનુ આયુ જય
 ન્ય કે ઉત્કૃષ્ટ નથી, પણ એકજ રેર સાગરોપમનુ હોય છે સૂક્ષ્મ માદર
 કમલમગાઆ નિયમિત હાગાપો અને એકંદ્રિયાદિ ધનન તેનુ પ્રદણ કરવાનુ
 હોવાથી જાવ રાધુ ઓગા આવે તો યગના પ્રદણ કરવાનુ નિયમિત ન જ
 બને યગનાના દિસાથે પણ માનતુ પડશે કે વ્યવહારરાશિથી ન જીવ મોક્ષે
 મયો તેની વગેરે-જો છૂટી પટ્ટી, લેટલાનાન પ્રદણ કરનારા જીવા અવ્યવહાર
 રાશિમાથી વ્યવહારરાશિમા આગી શકે તે પાછા અવ્યવહારમા જાય તોય તે
 નિગોદનો ન મગાય જહિ અવ્યવહારરાશિમા ર્મનેના નિતરા સિવાય જવાપન
 નહિ મવિતવ્યતા પણ તે જાવના કમલમગોદયોદીરણાદિને અનુસરીનેજ તેને
 કુચે છાવે કમલદ્વારા મવિતવ્યતા એ કામ કરે છે મવિતવ્યતાને સાધન કમ
 અવ્યવહારરાશિમા ધણુ તોડે અને યોડુ રાધે તોજ અહિ આવ કોઈ જીવો
 રાધતી વચ્ચે થાદા ઉત્સાહવાળા અને હોદવાની વચ્ચે ધયા ઉત્સાહવાળા
 હોય તે જીવો અવ્યવહારરાશિમાથી રહાર આવી શક નારકીના જીવોને
 પણ એમજ બને જેટલે મિધ્યાદટ્ટિ જીવો ધણુ રાધે અને યોડુ છોડે એ
 પ્રાયિક વચન છે, સવયા નથી કારણ કુચે આવનારા મિધ્યાત્વી અપવાદ
 સ્પ છે, નહિ તો આપને અનાદિના મિધ્યાત્વી મટી સમકિતી થયા જ કેમ ?
 નારકીના મિધ્યાત્વી જીવો તો તે ગતિમાથી નીકળતન નહિ, અને આપને પણ
 ધર્મજ ન પામત મવિતવ્યતા અલ્પ રાધ અને રાદુ નિતરા કાવો રહાર લાવે,
 ચાલત મનુષ્યમન, ઉત્તમ કુલ, આર્ય દેહ, દેવ, ગુરુ, ધર્મના સયોગો મલ્લેથી
 આવે છે

आपणे गरसिया के राजा ?

धर्मरूपी घोडानी जरूर श्राविक भाव मुधी (धरना धारणा मुधी), नहि के केवलज्ञान परी बदन, पूजन आदि करवाना के तपस्या करवानी होय- निवाणकाळे तीर्थकरो तप करे छे ते भक्तोच्छेद माटे एटलेज गौतमने भगवाने कृष्ण के " कबळीनी अशातना न कर ! " १५०० तापसेने पारणु करता अने ५०० ने अरिहतनु समोसरण जोइ केवलज्ञान ययु इतु धर्म घोडो जेटलो तेज तटलाज जल्दी धरे (मोझे) पहोंचाय, एटलुज नहि तो जटवीमाय बाप आदिमी रक्षा करे आ दान, दीयल, तप, भाव ध चारपगो घोडो जो टट्ट मळ ता आपठमा लावे " बाप ए आळमु जानवर छे " चादे, माणस जइ जइने क्या जपानो छ ! " एम आळमु बनी मुपुतिमा पढ्यो रहेनारा छे एटलामा घोडो तेज हाय तान बचाव, नहि तो बापना मोदामा ! बाप एक हाथे पकडे छे, पडी त जोता नयी के में आ मनुष्य, पशु, पत्नीने के कोने पढ्यो छे तेना नियम हाय के जे आये ते स्वाहा बापने सारासारनो विचार नहि, तेम कमने पण " जा विचारो दु खी के रोगी छे जेने बहु डा माटे रोगी के गरीब बतावु ! " ए विचार नहि, बापनी जेम कम पण कचडी नारने छ जे जीवो १ थी ५ इद्रियो मुपीना पोताना खपरमा आवे छे तेने एके हापाटे चक्करे चढायी दे छे छापराता नळियाने विचारणा नथी के मारा नीचे कोण आवे छे, तेम कर्मनेय कसो विचार नयी गरसियाओ बापनी जावरु उपर दूरी मरनारा, बापे घोडो राख्यो होय तो पोते पण राखे पण ते घोडो हाय मरवानी आळसे जीयतो कोई भाईपद, दोस्तदार पूछे के " दरबार ! राखी राखीने ते आओ घोडो छु राख्यो ! एकाद तेजो घोडो लो ! " तो दापार कहे, " बापु, तेनी हो के अतजी होय तेमा छु ययु ! आ फेड राख्यु छे एटले गाडी घोडावाळा तो कहेवाईने ने ! " तवे जा दरबार जेना गाडी घोडा-माला न यजो ! खाली धर्मी गणायरा माटे धर्मरूपी पांगळो घोडो राख्यो

તો તે ઘોડો તમને અરણ્ય (મહા અટવી) માંથી કેવી રીતે સરસી શકશે ?
 તેનામા એવી તાકદ નથી ધમને ઘોડા તરીકે આપને માનતા હોઈએ તો
 એ અટલો તેન હોનો જોઈએ કે જેમ ઘોડો આપને બીજા ગામ પહોંચાડી
 શકે, તમ તે પણ ક્ષાયિક માવ આરાધ જલ્દી પહોંચાડી દે કાઢિયો
 ટટ્ટુ લેવા જાય તે પહેલા પોતાની કોયલી સામેન જોઈ વિચારે છે કે
 “ મારા કાદા, બટાટાની કિંમત ઊપની તે કિંમતના પ્રમાણમા ટટ્ટુ લેવો
 છે,” પણ રાજામહારાજાને પાંદો લેવો હોય તો તેની જાત તપાસી તેની કિંમત
 ટરાવે આજો કેવા ટટ્ટુના સરીદનાર છિય તે જુઓ ! આખે વ્રતો છવાનો
 વિચાર કરિએ, તેમા સૌથી પહેલા એ વાત તો પૂરપૂરી સ્વચ્છતાથી વિચારિએ
 ટિંકે કે આમ સોગન લેવામા મારા શરીરને પરિચારન કે વેપારધધાને
 હાનિ તો આવતી નવા ને ! જેનો અથ એ કે, આખે પણ વેલા કાઢિયાની
 માપકજ ધમરૂપી ઘોડાનુ મૂલ્ય સમજનારા ટિંકે, પણ રાજાઓની માપક ઘોડાના
 પરીમાક નથી કાઢિયો ઘોડાની ગત નથી તોતો, કાન જુએ છે આખે પણ શહેરી
 ધાનક કે આગેવાન ગણાવવા યા કુળાચારે ધર્મ કરિએ ટિંકે જેનો અથ એ કે,
 આખે પણ ઘોડાને વદલે ટટ્ટુન લેનારા ટિંકે, પરતુ મોટા માટેજ ધર્મ કર
 નારાઓ વસ્તુ (ધર્મ) નુ મૂલ્ય જોઈ તને લેનારા ગણાય છે હિસાબ ગણી
 ગણીને કે સાટુ સરસીન ધમ કરનારા ન હોય તેજ તેજી ઘોડો સરીદનારા છે
 સાચા ધર્મીની માવના તો “ ધર્મ મોહને પમાટે છે, તેથીજ ઊંચામા ઊંચો ધર્મ
 છડ ” એજ હોય છે પછી તે ધર્મ પચપરમપ્રીના આરાધનાત્મક હોય
 તોય ક્ષાયિક માવના મદિદ મુખી પહોંચાડનારો બને છે, તે પછી એની નહર
 નથી દેવગુવાદિની આરાધનાવાલો ક્ષાયોપશમિક ધર્મ, ક્ષાયિક માવની
 પ્રાપ્તિ મુખીજ, અને તે માટેજ હોય છે તેમ ન કરનારા જીવન વેહ્લી
 નાલે છે શુદ્ધેયો ક્ષાયિક માવમા જનારા, અને સાથે મુમુક્ષુજાને પણ લઈ
 જનારા છે

વાંદરામાખીની લીલાઓ—

તમારી તઢાઈ (પયારી) પાંદોશીના કશાન ઉપયોગમા ન આવવા દેવા

તે તમને અનુમોદના આપવા મંદી પડે છે કે “ વાહ ! આ :
 બનાવી શો ! તઢાશનુ કાપડ વાપડ સાદ છે, ટકાઉ છે, દેસા
 લાગે છે કપડો મૂલો ને બીની પણ એકાદ વે ! ” હવે જુઃ
 લેવા નહિ, દેવા નહિ, પોતાને કદ ઉપયોગ નહિ, ને તઢાશ :
 સ્વાનો નથી, છતા “ સારી છે શો ! કરાવો ને વેચાર ! ”
 છે, દુનિયાદારીના કાયમા તમને મદદ કરનારા સખ્યામ
 પાપકાર્યમા જોઈએ એટલી મદદ કે ઉચ્છેદન આપનારા :
 હજારો મઠે, પણ તમને તેના ખોપા ભાગીપ મદદ મોઢ
 વવામા મઠવાની ત્રાય આશા નથી. ઇસા પાપમા પ્રસ્તાવના
 કે કોઈન દીધાનો ઉપદેશ કે સજાગો મઠવી આપ્યા !
 જોડ્યા ! શાસ્ત્રના પ્રમાવના વેટલી કરી, કે કરવા પ્રેયા !
 તમારી પીઠ વાવડે, તેમા તમને આગઢ વધારે કે તમારી મુઃ
 કરનારા ગળ્યા ગાંઠ્યાબ ! તેમાય ધના તો વોલજા પૂરતી
 શતાવવાવાઢા હશે તમારા કામની તાત્વિક ચિંમત જાણી તમારા
 સહનુભૂતિ દર્શાવનારા ધનાજ યોદા ! એક તો આ આત્મા
 પળે જ કર્મરાજાના ચળે ચડલો છે, કર્મના ઉદયથી પાપમટ
 છે, તેમાય તેને ટેકો આપનારા મઠે ત્યારે તેની દશા વાદરાને
 જ્યેજ યાય કે બીજી કાદ ! એક તો વાદરો સ્વભાવેજ ચ
 નવરા વેલી રહેવાનુ ગમે નહિ તેમાય તમે તને પચાડુ મી દા
 એટલે વાદરાભાઈની લીલાનું પૂઢવુ જ નુ ! તેમ આ મનસ્વી
 ધડીમા પૈરા માટે, તો ધડીમા મિત્રના મહા માટે કે શત્રુને મર
 દોદ્દુ હોય છે તેમા લોકો સમારની લાલચે ચઢાવનારા, તેને
 સ્વી દાદ વાજે કે સ્વાભાવિક ધમાપમ અને ધિગામસ્થી કરવા
 વાઢા વાદરાના હાથમા કેરીનો ગુમનો આવી ગયો તો તોઈ કે
 ભાઈની લીલા, કૂદાકૂદ ! તમ પુણ્યોદયે ટકાવ કરતો નથી —

કૂદાકૂદ દારૂ પીજ એટલે બ્યાન સાથે વધે, અને ચીંઝા કરડે બો તને,
 કૂદાકૂદ ચક્રવૃદ્ધિ બ્યાનના હિસાબેજ આગલ વધે છે, તેનો કૂદકો
 જાકાથને ચઢવાનોજ બાકી રહે છે આ મનરૂપી માકડ સ્વિકૃત્કપાયરૂપ
 રંગભૂમિ ઉપર કૂદકા મારવા સરૂ થયેડું તેને નિરોગી શરીર
 ચઢવાનું હોદા, પેલો, સ્ત્રી, મિત્રો કે ધારણા સંજોગો મળે એટલે
 એના નાચગાનની લીલાનું શુ પૂછુ ! આ દશા એકમ મનના
 નધા એન્કે ભવ એવા નધા કે જ્યાં આટલા કૂદાકૂદ ન હાય એ,
 તમે સામાન્ય વગલો વધાવો તો પણ તમારા આઢોળી પાઢોળી અભિમાન-
 પૂર્વક તમને કહનારા મઢશ, તમારા વગળના એકાદ વાહુજેયા પવનના
 ક્ષપાટા આવતા હશે ત્યાર તે વાહુની જાલી તોડા તમ ત્યાં મીંત ચગાવા
 દેશો તા પણ તમને સંજાનુભૂત આપનારા મઢા જશે કે 'વાહ શેઠ !
 માગ્યનાલા તો સરા હો ! તમારા વાપા વિચારા વગલો 'વાહુવાપુ'
 કરતા રહી ગયા, વગલો વાધી ન થમ્યા પણ તમ તા વાપદાસની મરજા
 પાર પાડી સરી ! " કેમ જાણે વગલો વાધવામાન જિંદગીનું સાધક થઈ
 જનુ હોય ! વગળામા આવતા હવાના ક્ષપાટા વધ કરેલાય જોઈ તમારા
 વસ્ત્રાગ કરશે કે "વાહ વાહ શેઠ ! આ ઠીક કર્યું હો ! સાઢા ચોવીસે
 કલાક પવનના ક્ષપાટા આવ્યાન કરે, ચલેવે પોરન શરદી થાય તો !
 પણ હવે તમારે ધરમા વાધોજ નહિ " ડ મહિના પડી એજ દિવાલ
 તોડાવી બારી મૂકાવો તોય તમારી પ્રશ્નજાન થગાના ને "હવે રાગ રાસ્યો
 શેઠ ! આ દિવાલયા પવન પેરાઈ રહેતો હતો અને અજવાહુ પણ આવતુ
 ન હોતુ હવે તો તમારે વાવાસે કલાક પરપરાટ કરતા પવન આવ્યાન
 કરવાનો હો ! જાણે માથરાનની ટેકરી ! " અને તમે પણ તમારી જાગા
 પ્રશ્નજા સામઢીને રાચવાજ મઢી પડો છોને ! આનુ આનુ રાચવાનુ ધવારમા
 રસઢતા આત્માને કયા મવમા નથી મઢ્યુ ! કયા મવમા મનમાં
 વિષયોને લાખે વિષમતા નથી મઢ, અને કયા ન

१ तमने अनुमोदना आपवा मही पड़े छे के “ वाह ! आ ठीक ययु, सारी
 इनाबी हो ! तछाइनु कापड़ बापड़ साह छं, टकाउ छे, देखावमा पण सारी’
 छाने छे करावी मूत्रो ने बीनी पण एकाद बे ! ” हवे जुजो तो सरा !
 रेवा नहि, देवा नहि, पोताने यह उपयोग नहि, ने तछाह उपर पाते कदी
 सूवानो नपी, छना “ सारी छे हो ! करावो ने बेचार ! ” घनाय कहेनारा
 छे, दुनियादारीना कायमा तमने मदद करनारा सख्खानध नीकळ्ये
 पापकायमा जोइअ अटली मदद के उचेजन आपनारा यमर बोलाव्ये
 हजारो मळे, पा सगवे तेना चोथा भागनीम मदद मोक्ष मागें प्रवर्ता-
 ववामा मळवानी जराय आधा नपी एवा पापमा प्रवर्तावनाराओने पूछे
 के काइन दीक्षानो उपदेश के सजोगो मेळवी आप्पा ! आराधनामा
 जोड्या ! शाखनना प्रभावना केटली करी, के फरवा प्रेया ! मोक्षमार्गमा
 तमारी पीठ यानडे, तेमा तमने जागळ वगारे के तमारी मुकैलिओ दूर
 करनारा गण्या गाठ्याज ! तेमाय घना तो बोलवा पूरतीज सदानुभूति
 बतावनावाळा इये तमारा कामनी तात्त्विक किंमत जाणी नमारा तरफ सक्रिय
 सदानुभूति दयावनारा धगाज थोडा ! एक तो आ आत्मा स्वाभाविक
 पणे ज कर्मराजाना चक्करे चढले छे, कर्मना उदययी पापप्रवृत्तिमा पढेले
 छे, तेमाय तेने टेको आपनारा मळे त्यार तनी दशा वादराने दारु पावा
 जेखीज याय के बीजी काह ! एरु तो वादरो स्वभावेज चचळ, अटले
 नवरा बेसी रहवानु गने नहि तेमाय तमे तने पनातु भरी दारु पाइ दो
 अटले वादरामाइनी लालनु पृष्ठु ज गु ? तेम आ मनस्वी वादर पण
 घडीमा वैसा माटे, तो घडीमा मित्रना भला माटे के शत्रुने गरदन मारवा
 दोब्बु हाथ छे तेमा लोको सखारनी लालव चदावनारा, तेने सदानुभूति-
 स्पी दारु पाये छे स्वाभाविक धनाधम अने धिगामल्ली करवाना स्वभाव-
 वाळा वादराना हाथमा केरीनो उमलो आनी गयो तो जोइ ह्यो वादरा-
 भाइनी लीला, कूदाकूद ! तेम पुण्योदये एकाद नावट नावी जाय, पाछो
 पीथो पडो जाय तो जोइ ह्यो मननी पण कूदाकूद केरी याय छे ते वादरानी

કૂદાકૂદ દારૂ પોંજ એટલે મ્યાજ સાથે વધે, અને વાંછા કરશે તો તને
 કૂદાકૂદ ચક્રવૃદ્ધિ મ્યાજના હિસાબેજ આગલ વધે છે, તેનો કૂદકો
 આકાશને ચઢવાનોજ ચાલી રહે છે આ મનરૂપી માકડૂ વિષયકભાવમ્પ
 રગભૂમિ ઉપર કૂદકા મારવા સ્વદ્વ મયેલુ તેને નિરોગી શરીર
 મળ્યાનુ લાહો, પૈસો, છી, મિત્રો કે ધારણા સજોગો મળે એટલે
 એના નાચગાનની લાલાનુ શુ પૂછુ ! આ દશા એકજ મવની
 નયા એકે ભવ એવા નથી કે જ્યા આટલી કૂદાકૂદ ન હોય એરે,
 તમે સામાન્ય બગલો બધાવો તો પણ તમારા આંશેથી પાહોંથી અભિમાન-
 પૂર્વક તમને વદનારા મળે, તમારા બગલાના એકાદ શત્રુએથી પવનના
 શપાટા નાખતા હશે ત્યાર તે શત્રુની જાલ્લી તોડા તમ ત્યા મીંત ચળારી
 દેશે તો પણ તમને સદાનુભૂતિ આપનારા મળા જશે કે 'વાહ શેઠ !
 માન્યશાહા તારા રસા હો ! તમારા શાસન વિચારા બગલો 'શંખુચાપુ'
 કરતા રહી ગયા, બગલો શાપી ન શમ્યા પણ તમ તો શાપદાદાની મરજા
 પાર પાડી લરી ! " કેમ જાણે બગલો શાપવામાન નિંદગીનુ સાચકુ યદ
 જતુ હોય ! ગમલામા આવતા હવાના શપાટા બધ કરેલાય જોઈ તમારા
 ચક્ષાણ કરશે કે "વાહ વાહ શેઠ ! આ ઠીક કર્યું હો ! શાહા ચોંધીશે
 કલાક પવનના શપાટા આવ્યાજ કરે, વસતે કોહન શરદી થાય તો !
 પણ હવે તમારે ધરમા શાધોજ નહિ " ૩ મહિના પછી એજ દિગલ
 તોડાથી શારી મૂકાવો દ્રોણ તમારી પ્રશસાજ થયાની કે "હવે રાગ રાણ્યો
 શેઠ ! આ દિગલથા પવન પરાઈ રહેતો હતો અને અજવાલુ પણ આવતુ
 ન હોય હવે તો તમારે શાવાતે કલાક પતપટાટ કરતા પવન આવ્યાજ
 શરવાનો હો ! જાણ માથેરાનની ટેકરી ! " અને તમે પણ તમારી શારી
 પ્રશસા સામલ્યાને રાવનાજ મહી પડો છોને ! આનુ આનુ રાવવાનુ સતારમા
 રસલતા આત્માને કયા ભવમા નથી મળ્યુ ! કયા ગા
 વિષયને લાખે અને કયા મવમા

शब्दनी मारामारी छै एक शब्द पण जागळ पाछळ न करी शक्याय त्यां आता
 वास्त्यनो कडदो करो ते केम पालखे ? आपी स्थितिमां अेक पक्षमां आव्ये
 छूटको आ शासनमा रही सखार पण खरो अने त्यागेय खरो एम दहि
 दुधमा पग राखो ए तराय न पालखे दव, गुरु, धर्मनी आराधनात्र
 तारणहार छै एकला देवनीय भक्ति शु कामनी ! भगवान् महावीर एकला
 देव, ए तो एक पत्थरनो कटको छै, अथवा तेओ विद्यमान होय तो
 मासना एक लोचा जेवा छै तेथी वधु द्रव्यदृष्टिजे तेमनी कह किमव
 नथी तमे भगवान्नी पूजा के पगवरी करो त्यारे, “हु मासनो हाचो
 चापु दु” एवा भावना राखो तो तेथी पूजासेवानु पळ कह मेळती
 शकता नथी, परंतु देव वीतराग सर्वश्रपणाना गुणोवाळा (मासना लोचा
 रड्डा) आत्माने हु पूतु छु ए भावनाथी पूजो, अर्थात् तमे पोतान
 अत करणमा देवत्वने स्थिर करी पूजा सेवां करो तो देवपणाने के वीतराग
 पणाने पासी शक्याय अजैनो अनादिकाळथी रसद्वरा छता टोंग तरीबे
 पण अरिस्तनी जेम प्रशात मुद्रा बनावी शकता नथी भगवाने आत्मान
 दमी पोतानु जीवन ए आकारमा पूर्ण कर्बु, माटे ते आकारना धारक
 आत्माने घन्य हो एम मानतु पडे उ, अने एतु जीवन जीवगानो मार्ग
 बताव्यो ए पण स्पष्ट छै, माटे तेमने वदन करिए, पृजिजे तोरक मानिअ
 एम न होय तो ‘कू’ अन ‘गु’ मा परक रह जा नहि देवपणु एटले
 छु ए न जाणता कराती प्रभुपूजा पत्थरपूजा छै त्यागने तत्त्व मानी
 तेना प्रवर्तकने देव मानो, तौज देवपणानी मा यता सार्धक आपळो
 लाकडी ठोकतो ठोकतो जतो होय त्या तेना पग तळे आवला हीराने पण
 काकरा मानी जागळ चाळे तम धर्माधर्मने आपणे तेना मूल स्वस्वमां न
 समजिजे अन तीर्थकरनी जाग्रा पाळिए तो ते आपळाने हीगे मळ्या
 छेड छै मुषम (हीरो) मळवा उता आपणे आपळा जेमात्र जास मुन्नी
 होय तो हीरो मळ जा जिदगीने परवी द गुरुना निवय पानां दानी

સેવા પણ સવેયા અથક્ષીન એ છે શદ્ધિયોની ગુલામીમા પટેલાઓ એ તત્ત્વ-
ત્રયીની આરાધના ન કરી શકે.

ત્રીજી વટવોર લાંઠણિયા અને લુહાં ઘેન—

જાણુ ઘર (શરીર) અશુચિ છે અશુચિ ઉપર વધાયુ અને અશુચિ
વસ્તુઓથી વધાયું છે કોઢિયો હાયમાજ સારો દેહાદ, મોતમા વગ-
લના માલો છો, કે તને રહેજતપીં ચાયવા અને ચાટવા માલો છો તે
વસતે તમારા મોઢા આગલ આરસો મૂક્યો હોય તો તે ગલ્લા નીચે ન અતોરે,
તરત ડલટી માય એ ગદા દેહથી જાણે હાલિયે મ્હાલિયે છિએ ઘણા
થત્રો અશુચિને સ્વ-છ, સાફ બનાવ છે પણ આ શરીર શયતાન તો એવું કે
શુચિને પણ અશુચિ બનાવે છે, દૂધપાકના તાવડામા ધમારા મોઢામાથી એક
ટપકુ જેટલું પણ ઢૂક પડટું જેભારાઓ ત વધા દૂધપાકનો ત્યાગજ કરે
ઢૂકના જેક ટીપાને મુધારવાના શ્ચિ દૂધપાકમા નથી, પણ દૂધપાકને
મગાટા દવાની શક્તિ છે એટલું જ નહિ, પણ એક ટાપુ જાણના ધુકનુ
ગમ્બી જાણેય તે દૂધપાકને નયી પીતા કે કોહને આપતા હાલમા તો યુરોપમા
ધત્રી નાગોને આગલાઓ સ્પષ્ટ પણ થયા દેતા નથાં, અને તેવું માલ ઉપર
સ્પષ્ટ પણ છે તાત્પર્ય કે, આ દેહ દિવ્ય છે, પવિત્ર છે, દેહથી સર્વ સાધ્ય
પામી શકે સવેયા અધિક ઉપયોગી છે એવું દેશને રમે તેમ વલાખનારાઓ
અને તમના પુરુષોને જેમા યુરોપવાસિઓ પણ આ દેશને અશુચિમૂલ માન છે
મુન્નર શાહને પાળી પાઝા, જે ગદુ ગાતર નાલો તોય તે પાળીનું પરિણામ
મુદર પલ્લો માય છે, પણ જા શરીર પાળીને પગાવના સ્પમા, રસ્તૂરી કેન્ડ
રાદિ મિત્રિત દૂધપાકને નિષ્ઠાના સ્પમા મેલ્યાની દે છે પૂલની માલ ઘડી
માન ગદાતા સ્પમા ફેરની નાલ છે જાધી અપાનિનમા અપવિત્ર વસ્તુ ઉપર
આસા જમતનુ મદાજ છે, અને એ શરીરના એક જ શદ્ધવનો ત્રયયમોગ
દજારો જીવોનો કશ્વરપાળ કાઢી નાલ છે સર્ગજન્ય મુરના માટલ
ગાદલ, ડમઢા, વધડા, તલ્લાઈ, ચિરિડિગો, પસા વગેરે વાપરતા દજારોજ

નહિ અસહ્યાતની આપણે કાલેઆમ કરિયે ઈચ્છે. જીમ લેવી જીવતી ઢાકળ તો જા સધારમા મઢવી મુરકેલ છે જાણી દુનિયને બેજાર કરી રહી છે આને રાજી રાલવા તો ગાય આદિ ગરીબોના મઢા કાપના સ્વચ્છ શોધી કાઢ્યા છે આ વધુ દલાલણને આભારી છે અને લીધે તો સચિત્ત અચિત્તનો વિચાર નથી આવતો બટાકાની કાતરી અને કાદાના ભજિયા પણ ચઢાવી અવાજ છે આમ ધમ અને મવ હાસી શરીરને રાગપૂર્વક પોષણ આપિએ ઈચ્છે

અનતકાયમાં જીવો કેટલા ? એક સોયના અગ્રભાગ ઉપર અનત એન્ડે મોડે ગવેલા, પતા, અને પવાના સર્વ, દેવ, નારક, તિર્યક્, એકેન્દ્રિય, બેદ્રિય, તેદ્રિય, ચરિન્દ્રિય, પચિન્દ્રિય સુધીના વધા જીવા કરતા સોયની અળી ઉપરના જીવો વધી જાય જીમને ચટાકો પચવાથી અનતકાયમા જીવ માનવાનું ઘણાંજોના જીવ ઉપર આપે ઈ માટ શકા કરે છે કે આટલા વધા તે કેમ રહેતા રહે ? આ મીલના મૂગામાં રહેલી વધીય વઢેલોર પાદશિયાની લાલકી બેન ડુલી બેન આ વાતના સામે પ્રહુ શકા ઉઠાવરાને છે કે “ અરે ! અનતકાયમા જીવો એ તે કહીને ! ” આ શકાનું કારણ અનતકાય ચીજોને પાલી રાસાનો ચટાકો પડેલો છે પેપારી એવો છે કે તેને ધરાવની વધુ પરવા નથી ધરાવ પણ એવો છે કે તેને જે મઢે તે લઈ લેવા તૈયાર છે, પણ આ વધે સમજી જાય તો દલાલણની મજાઈ મરી જાય, માટ તજ દૂદાકૂદ કરે છે પેપારી શાયમા લૂગો લૂકો રોટલો લઈ બેઠે તાય ધરાવને તેને ત્યાં જરાની ના નથી આ ધરાવ એવો છે કે દાઢ, માત, રોટલી, છાક આદિ વધુ પચાવી દે છે હાથ પણ એમ નથી જોડેતા કે ભાગામાં બટાકાની કાતરી હોય તોજ હુ ઝૂંચો મીંચો થાડ, અને ભાગામાનો રોરાક મોઢામા મૂકુ પેટ વઢી એમ નથી કહેતું કે કઠોલના વાનીનો હોય તોજ હુ પચાવું, નહિ તો પચાવવાની વાણ ! દાંત કઢી એમ નથી કહતા કે છીલા શાક મઢે તોજ અમ રાદશિયા, નહિ તો નહિ અ વધાઓ પોતપોતાનું કામ કરે છે, કોઈને રહ રાધો નથી, પરંતુ જા જીમને ધરકો પડેનો હારામી વરનવી ચીજો પાડ્યા તોડે છે અને મનૂરી કરી

ફરી થાકી જાઓ, હાથ રહી રહીને દોલત થાય, પણ મજૂરી કરી કરીને
 સમજી પડે તોય તેનું જીભને કદ નથી અને તો ગમે તે થાય પણ ગમ્મત મોરબે
 ગમ્મત હશે તોજ તે પોતે ઠરશે અને તમને ઠરવા દેશે, નહિ તો એ ઢાઢંગ
 પડી છે કે ન પોતે ઠરે કે ઠર્યા દ. બીજા દલાલો તો પારેલી રકમ પોતા
 પાસે થઈ ગઈ કે નીરાત ઘાટે છે પણ આને તમે જેમ જેમ આપો તેમ તેમ
 તેની ભૂલ રખતીજ જાય, સતોષ કરી નથી જેકડો વસત ધોમા લશ્કરવતો
 શીરો છાપો હશે પણ તમારી જીભ સદાને માટે પડી પીવાડી બની ! ગોઠના
 જાડવા પા ઘારવાર સાપના હશે પા તેથી સદાને માટે આ મીઠી બના !
 ત્યાર વિચાર કરા કે આ કેટલા ધીર ચીકળી અને ફેટલા ગાળે મીઠી
 થાય ! કેટલું ભાષે થાય ! પેટને રોટલો જાય તા તે ભરને વિચાર પચા-
 વવા મંદી જાય છે, પરંતુ તે રોટલો હાથ પાસેથી રૂંદ પડ્યા પહોંચાડવા
 માટે આ જીભો મીઠુ, મરુ, ઘાઠ, ચટાઈ, મજિયા, મધાગા, પાનક
 વિગેરે દલાલી તરીકે જોરબે છે જાટલા થી ગોઠ ગ્યાવા છતાં યના સ્વ-
 પમા અણ ધરસોય પરજ નથી, આ કંઠી પ્રામાણિકતા ! છતાં પતી ઠગારી
 દલાલો ડગર તમને અપ્રીતિ જાગતી નથી, અને તમે તેના માટે આગ્રહિયા
 કરી કરી દોડી મરો છો જા થાઈ પડી ચેતન કે તનાથી સાફ તો થતુ જ
 નથી, પણ કોઈ સ્વલ્પ વધરો મારવાના હોય તો ત્યાં જા સીધી જાગલ !
 તેથી જ અનતકાયામાં જીવ છે કે નહિ એવો શકાસ્તી વધરો વેંકતી રહ છે,
 અને તમે પણ દલાલગના પગ ગુલામ બનેલા છો કે પતી સામે વલ્લવો કરી
 શકતા નથી, તેથીજ તેના પદા પદગામો માનવામાં આનંદ માનો છો
 તમારી જીમન પતરવેલિયા સાવાની રૂચા થાય, ચવાના ફૂંદ અપરાની
 રૂચા થાય, સુદર માવન સામલવાની રૂચા થાય, કે મુરહી તજાઈને
 રૂચાની રૂચા થતાં જા શરના ડગર પગારના ગુલામ આત્માણમ હોયશે
 સામાનિકમા મોંઘને પણ ભાર ન લાગે પણ વગલે ચાલનારો હશે સપાટ
 મથ દોડશે કોથળી રૂંદ પાતરા ગલી પતરવેલિયા વણરી ભાષે પછી
 લાગો મોત માગશે, મડી મેલતા વિનના જાઈ કાન અને

આપણે, અને છેવટે ચામડીને રાગી રાતવા રાતમાં ગપેદાની જેમ મુલાલી
 ઠલાઈમા આલોટ્ટો કેવી છે ગુલામી ! હરિયો કરતાં મદાનુ છતાં
 આત્મા તેના આધીન છે છતાં દલાલન ચાહ પન્ને પસ્તો
 કરે છે કે “ આત્મા કદ કોરનો ગુલામ નથી, એ સ્વાતમ્ય
 પ્રિય છે ” આત્માને આધીન હરિયો હોય તો જીમદાર મજિયા
 આદિ સ્લાવાની રૂઝા યાય કે તરતજ નિશ્ચય કરી હો કે “ એક
 વર્ષ મુઘી હરિયોની જાવી આશાજો ન પૂરવી, ” અને તે નિશ્ચય હરિયને
 તેમો વિષય ન આપવાદ્વારા નનાવી શકો આત્માનુ માન તો કાઢી
 તુઓ ! તમને આ ખપતરો કરતા ઊપ ન આવ અને તે વિષયો મોગ
 યવાની તાલાવેલી યાય તો ગુલામી સ્પષ્ટ છે તમારી સ્વતંત્ર દાવાની શાગ
 પોંચલ છે, ચઠેલ ઘાયલી જેરી છે ચઠેલ ઘાયલી યવી જોરાવર કે દલ નર-
 દોને ઠેકાણે પાડે પ્યારે ધગી વિચારો રાકહો અને તદન અચ્છ આ વ-
 ઢેલને જરા ઓહુ પડે એટલે મરીવ ગાય જેવા વિચારા ધગીને માર મારી
 અધમુજો કરી નારો ધળીએ વિચારું કે આમ તો મારી જાવહ જાય છે,
 એટલે તમે એક તરફીવ મોઠરી ધખિયાગી ધમાધમ માંડે એટલે ધળી
 પાડોશી સામલે તેમ ધૂમ મારે કે “ છે રાહ લેતી જા, ” આડોશી
 પાડોશીજો સામલી પ્રગ્યા કરે કે “ સાલો માદો માદો પણ જવરો તો
 સરો હો ! રાહને કેવી ઠગાય કરે છ ! વઢી પોતે બહાર નિકલે એટલે પાછો
 ઢહાવળ કરે, “ ઘાયળી જાતની અશરાફ સરી હો ! મને તેટલી માફ તુ !
 પણ ચાં કે પૂ ન કરે, કહેતા ધગેજ દુકમ પાલરા તૈયાર ! આ બધી બહા-
 દુરી વચનની યદ, પણ સરી રિપતિ તુ તે તો માઈધીજ મનમાં જાણે
 છે એ પ્રમાણે તમારે જાત્મા ગુલામ રાલવો હોય અને “ આ વદા કદ
 કોઈના ગુલામ રહે તેમાના નયા પણ સ્વતંત્ર છે, ” એવી સ્થારની ઢપાવ
 મારવી હોય તો મહે મારા, ‘ મે તો હરિયો જીતી લીધી છે ’ આવી
 પાકો રાસજો હોય તો મહે રાલો, પણ તરા રાતે તો હરિયોજ તમને
 ચોરવે છે અને તમે દોરા તો હો તે તમારી દાસી તો ત્યારજ કે તમને જે

પણ વધુ ગમે કે જે ઉપર પ્રેમ હોય તે વસ્તુને તમારે પાસા કરવાની વ્યવસ્થા કરો. પણ પછાણ આમ હોય તો ઢીક થાય, પણ અસા તોંગુ હોય તો ટેલ આવે, આ માથાની ચીજી વાર મગાર તો મગા આવે, આરી દણ હોય અને કરો કે “ શ્રિયોના આપીન દુ નધા ” તો તે શરિયામ જુઠાણું છે એક તો શ્રિયોના ગુલામ ઝોજ, અને માણિક દુ અરો પાજો દમ કરો છો, તથી કદ છે તમારી દાહી બની નવાની નથી તમારી શિવમૃધ્ના વોશ બાની તાલાવલી અને તમલા કેટલી એ તો જુઓ, એ વિચારો (શુદ્ધાઓ) આ ગુલામ થનો છો, એ વાસનાની વાછ્છ દાદાદાદ કરી નૂકો છો શોષની અની ઉપર જોરદામાના એક દીવાનોય પ્રકાશ રહે, અને દાઝ, સીંગ દાસા દીવાનો પ્રકાશ વગર રહે, છો અચ્છી એસા બાત ચીવો કમ ન રહી શકે ! છતાં આ શુદ્ધી દાસાત્મે વોલાના સ્વાદ વોલાના તમને ઉચ્છી બરાબર અને તમારી વાલે મોટી વકિલાત કરાવી કે “ એક શોષની અની ઉપર અનતા ચીવો કેમ રહી શકે ! ” આ દગલ્લાજ શરિયને મટાકાની કાગરી, ચકરિયાં, કાદા, મગાર આદિ વાવવા છે આ મટાકો મટાકો એન બયો છાગી મયો છે કે, એ અનનકાવ જીવોત કરી સાધા વિના તો વાસ્તુ તમારો તેથી તે તમારી વાલચી મોટી, વાલ લોટી વકિલાત કરાવી થી કિશરની વાલીશ્વ અમૂત પ્રવાહનાં વપરા પેકોવ છે હારી મીધી રહેને વળ આ કમવસ્ત માનરા દેવી નથી, વાગી સદ છે કે ગુલામ ટિમે, બાની ગુલામીયોત શરીર વોધુ છે

સસારવર્ગાવામા શરીર મુલમુલાદની છે—

આ શરીર એટલે પગપગલી મોલ, અને જાવી મહામયાનક મીલના આપને કમનચી વ વગટી શરીર એટલે પ્રોટ ઉપર નકાગી મુજબ અગાડ માઈ મરી નાખતુ વગ દરતો અચકર, કોમ ઘાગો જાવો પ્રોટ દમ ! વગ જીવે આ શરીર પ્રોટ તોષો, પુણ્ય માઈ વહેળા આપ્યું “ દેવ અવર્મા વાલ દમ આઠા માગવીધ, વગ બહી વાલ વગ વધુ રહેવા દે ’ કરો તા ન રહેવા દે

લાલો રૂપિયા, મળોબધ સોનુ કે લાવલરુર હોય તોય છોડીને જડુ પ
 જે શરીર માટે તમે મૂઢી સોઈ દેડુ કર્યુ સાવધ, નિરવધ, અનતકાય
 વિચાર જેના માટે કરતા નથી તે શરીર ક્ષયભગુર છતા તમારો તેના અ
 વિશ્વાસ-મરોસો છે, પણ યાદ રાખજો કે આ સોદામા તમે પુરેપૂરા ઠગા
 છો, મોટી ભૂલ કરો રહ્યા છો, માટે દેહનુ સ્વરૂપ સમજો ! ઉપવનોમા મન
 રજનાર્થ હોય તેમ આ સધારવળીચામા જા દેહ મુલમુલામળી છે તેમા
 મુક્તાઓ ! પરોપકાર કે તપ કરતાં શરીરને દુ લ થાય છે, જ્યારે શરીરદ્વારા
 કરાતા વ્યભિચારથી મયકર રોગો થાય છે વરધોદમ્મં હજારો સ્વર્ગો, પણ
 દેહમોહથી મુરતમા નથી સર્ચતા, મુલમુલામળીમા પડા રાત્રિમોક્ષનુ પાપ કર-
 તાય અચકાતા નથી, અને વઢી આગલ કરો છો દલીલો ! આ યુગમા દલાલ
 અને દલીલ જે બેઠ મઢી આત્માના સત્યાનાશનો ધોરી રસ્તોજ તૈયાર
 કર્યો છે અધકારના લીધેજ રાત્રિમોક્ષનનો નિષેધ હોત તો તે કેવલિ
 યોન ન હોત તેજો અરકારમાય લોકાલોકને જુએ છે “ શરીરમાત્ર
 રતુ ધર્મસાધનમ્ ” અથવા તો “ વેપારે વણતી લક્ષ્મી ” લક્ષ્મી ન મળે
 તો વેપારની નિમત ફૂળી વદામની, તેમ ધન ન સધાતો હોય તો શરીરનીય
 શરીરરૂપી દુકાન દ્વારા ધર્મરૂપી ધન (નષો) વધ થાય તો આ દુકાન વધ
 રવળી ધારી છે, જરૂરની છે, અર્થાત્ ખનશન કરડુ અનિવાય છે

દીક્ષામાટે સતતિ પદા ન કરાય—

અમે દીક્ષા દર્શ, દીક્ષા દેવાની અમારી પરજ છે, અને તે આકાશમાંથી
 પડેલાને નહિ, પણ સ્ત્રીજે જન્મ આપેલાનેજ આપેએ ઊંચે, છતા દીક્ષા માટે
 સતતિ પેદા કરો એડુ જા શાસન નહિ કહે, પણ પ્રદા કર્યનાન ગુણગાન કરે
 છે કેવલિને પણ જાહાર અનિયાર્ય હોવા ઊતા તે લેયો, મોક્ષન કરડુ એ
 ધર્મ છે, અરસા તમના માટે બનાવી જાપરામા કર્મોની નિજરા છે એમ તો
 જેન શાહા નવી રૂડુ તો પડી જાતકાલના ચીલાવલાઓ સાબુઓ પાણેથી
 “ સધારની જરૂરિયાતો પોષતી વસ્તુનો જાદરવામા પુણ્ય છે ” એડુ કેદર—

દાવવા માગે તો તે આ શાસનમાં કેમ નમે ! આહુ તેજ સાધુઓ વહે કે જે સાચિવા, નહીં પૂટવા, આહુ હોય કે રહી સાચાની-માગીને પણ સાચાની દાનતજ આ પવિત્ર ધમજ સાધુસંસ્થામાં ગુપ્તપ મુસ્તા હોય જાનિયો તો પોતાને ખનિવાય આવડ્યક હોય તેને પણ પુખ્ત વહેતા નથી, તો પડી તમારે જરૂરી હોય તેને પાપરૂપ હોય તો પાપ કેમ ન કરે ! કષમદેવ ભગવાનની આરા જગતના જીવનરૂપ અગ્નિની સ્વસ્થાને પણ ધર્મ નથી કહ્યો, પણ પાપરૂપ કહી છે કષમદેવ ભગવાન બેટલે આ મદાન શાસનાના સૌથી પ્રથમ તીર્થ-કર, અને શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય બેટલે તે પડીના બેક આચાર્ય, તેઓએ પ્રજાને પાપરૂપ સ્વરૂપ બતાવવાની હિંમત કરી, એ થઈ શકે આ શાસનમાં જ !

ભગવાનની કથની અને કરણી જૂની છતાં ઉદ્દેશ એજ—

જે શુદ્ધના મૂલ સચક્ત અને યોગ્ય તેનાજ પડ્યો સારા, તેમ ધર્મ અને શુદ્ધના આધારમૂલ જે દેવતત્ત્વ જેનો નિગય પહેલા જરૂરી છે એ શુદ્ધ હશે તો મુશુર અને મુશમ પામી શકાય પ્રભુની પ્રતિમા જોઈ પાય કે “ આહ ! ભગવાનના મુલ ઉપર કેવી શાસ્તતા અને સૌમ્યતા પચાયેલી છે ! સરસાર, મારો જાત્મા આવી દયા કર્યો પામશે ! ” હવે ધારો કે આ પ્રતિમાઓની જોડે તેમની રાણીને ઢમી રાણી તેમના હાથમાં રાધિકાનો કે વાહન ઉપર બેઠેલા ચીતરિય તો તેવી પ્રતિમા જોઈ આપણને કેના રિચારો બાવે ! આદર્શ સદા ચાહુ સ્થિતિથી ચુ થેઠ, ઝાવા પ્રકારનો હોય છે સ્ત્રી, ઝોકરા, ઘણ, વાહન તો તમારી પાસે છેજ, તેની પાડલ મટકનારા, ગાઢાતૂર બની પર નારા, શબ્દના સ્વચ્છનાટથી શુભોને જીતી લેનારા જીવો વડે વાતમા તમારાથી ઘેઠ હોય અને ગણાય ! તેમ સરાગી દેગેની શ્રદ્ધિ, સ્ત્રી, ધન આદિ આપણા કરતા અનેક ગણી છે, માટે તે આદર્શ માનવો પણ મૂલ્યતા છે કારણ, આદર્શ અધિચલ હોવો જોઈય, જ્યારે જાદિ તો નાશવત છે માટે સ્વરૂપ એજ છે કે મેલવેલાનો ત્યાગ એજ છેલ્લી સ્થિતિ હોવાથી એ ત્યાગથી પરિપૂર્ણ એવા ભગવાનજ આદર્શ જોઈ શકે સાથે યજોદા કે મુમ-

જા હોય તો ત્યાગનો આદર્શ મૂલ્યાંકનથી મુદર ઝિઓ અને મોગોપમોગો
છેલ્લવાની રજા જાગે ત્યાં તમે તમારી ન્યૂનતા પણ જોઈ નહિ શકો, માટે
ત્યાગ જુદેવો છે

પ્રશ્ન—તીર્થકરોને પણ ઝિઓ તો હતીને ?

સમાધાન—વાત સરી, પણ તેને તેઓએ સરવાળુ સાધન નહોતું
માયુ, સોટી માની હતી, અને ત્યાગ કયો હતો, એટલે મગવાનના છાત્રાદિ,
બ્રીહદાદિ અવસ્થાને આપણે સારી નથી માનતા, ત્યાગ પછીની દશાનેજ
સારી માનીએ છીએ તેમની વધી પ્રજ્ઞાત્વે અનુકરણીય નથી તેઓએ પણ
ત્યાગ પછીની પ્રજ્ઞાત્વે મોજ સારા મનાવી છે તારકોનું ચરિત્ર અનુકરણીય
સર, પણ વર્તની કાયોપશમદશાના ભાવ હોય ત્યાગ

પ્રશ્ન—કમોદયની દશામા તેમના હાથ થયેલા કાયોને કે દશાને
આ શાસને કદી અનુકરણીય વજા નથી, તો પછી તીર્થકર કરે
શેક અને માણે કેમ મીનુન ?

ઉત્તર—અન્ય દેવોની કથની અને કર્મની મિતતાને દ્રાવરા “હીલો”
ના પદ્ધતિ રાખ્યા છે, આ શાસનમા તેમ નથી, કથની અને કર્મની
અભિન્ન છે (જે જાગલ કહેવાયે)

પ્રશ્ન—અભિન્ન છે તા કર્મની કરી તેઓ વંચી રહેલુ હતુ, તેને જોઈ
જગત્ અનુસરત, કથનીને જુદા રૂપે શા માટે કદી ? તેમનું વર્તનનું ધર્મ

ઉત્તર—મગવાને લાઘવિક અને કાયોપશમિક માણે જે કર્મ તે
સર્વ ધર્મ છેજ, તેથી કદ કથનીની ગમ્મર કે અવકાશ નથી એમ
નહિ હવે ચાહે તેમ કાગડા નજ ચાલી શકે, માટે હવનો ધર્મ
છે કે કાગડા માટે ચાલવાના માર્ગ વતાવરો હવે મગવાનો
માર્ગ, ત્યાં આપણે પ્રજ્ઞા કદાપિ નજ કરી શકીએ, માટે ઉપદેશની તેઓને
ચરુ જણાઈ, અને, તેજ માર્ગ જાણને ધીમે ધીમે અનુસરવાનો છે મગવાનું

એ જેટલા ઉત્કૃષ્ટ મનમાં માગેલા લીધો છે કે તેમો જેમ ફરે છે તેમ માગ્યે
 હાર્દન મનમાં વર્તી ચક્રના નરિ, ચક્રતા નથી અને ચક્રતા પન નથી.
 માટે શક્યવિધોનાં ઉપાર માટે મગવાન્યે ધર્મ કપન કરવો પચ્છે. મગવા-
 નના વચ કામોનુ પૂરેપૂરું અનુકરણ ૧૨૥। વચ ઝમા, પિદા પન ઝમા-
 ઝમાન કાપી રે વદી વિગેરે શાહ જીવાથી વદ ચક્રા! પચાટી પાહીને ૪૭
 નાઇ તેમના અનુવાર્તી ન ગગન છાચોરચનિક માવ પૂરકતા તેમના
 કાવનુ અનુકરણ એ થયે રાવે, વળ તો ૫૬ વધા આપી શકે? માટેજ
 શાક્યવિધોના દિવાલે મમાજાઓ કરા રેવક, તેને છાતે ચનિકા વાવો ધો
 યાનેપાહી ૪૭। ત્યારે તેનનુ અનુકરણ કરજો! ત્તા મુખી આચાર્ય તનની
 આજ્ઞા, કરમી નહીં યાસ્વકારામે યાપુને ૨૥। પ્રદર ગુરાની આજ્ઞા
 આવી છે, વચ કોર પુન્યપાહી યાજ્ઞમાર હેટલીય નિદા ન ૬૬ તો યાજ્ઞ-
 માની કાવ કયો નર મવાન થદી પ્રદરની નિદા ૪૭। ૧૧। નો યાજ્ઞ તાગ
 યાપી કરી શકતા તેવા અચરોને યાજ્ઞ મહાનાનો મગવાને માગ કરનામ્યો
 છે, પાદ યાજ્ઞવાનુ ક કપની અને કર્તીમાં મુદાનો મેર હોતો નથી
 મેનપાસ્થાક અર્દગાદિ પુરામોથી ઉતરી પાતા અવાની તેમની કપનીયા
 કદી નર હોય

અમૈનોનો નવો મુદ્દો—

ધી ક્રિનેશર દસને જાગર વીરચાગ શસ્ત્ર દેશિમે છિમે તેમો અનંત
 વચ્ચતા સ્વામી છે, મોવાલિસાત્રી બીજા મારી કાવ તો વચ્ચતાવિત, કે જે
 આપવાથી નથી સ્વાર્થી તેનુ કારણ છુ મે દેવન્યમ્ન વિતારે તાવ મગ-
 વાનની મૂર્તિનાં કસ્થાનુ ૪ નિહ, યાંતિ અને જાનદ યાજ્ઞમાનો આપ્ત છે,
 અને તે યાંતિ ક આનદ વચ શાનીદયાનાજ, ઉપસ્થાવસ્થાના નહે મો
 મગવાનન જાકાર અને દહના સત્તાહીવ મૂર્તિ બનાવવાનો ઉદ્દેશ હોત તો
 મગજને મથાનુ સ્તનગન કરુ તે વચ્ચતા ૪૭ તેમની મુદા અપાડી ૬૭,
 ૭૭ વડી યા માટે માતાનુ સ્તનગન કરતા મગવાની પ્રતિષ્ઠાઓ

આવી નથી ! કારણ એટલુજ કે વીતરાગતાનુ ધ્યેય હોવાથી વીતરાગ અવ-
સ્થામાની ઘાત મુદ્રાજ સ્વીકારવામા આવી છે, જેના દર્શનથી આપણે વીતરાગ-
તાના ધ્યેયમા દટ થઈ શકીએ અને તેમના જેવા ઉપસર્ગો હસતે મોઢે સદન
કરિએ મૂર્તિમા વીતરાગતાના માથ ન રાખ્યા હોત, તો અજેનો જેવીજ આપણી
પણ દશા થાત. અજેનો હિંદુરમાથી અવતાર, જ્યારે આપણે અવતારમાથી હિંદુર
માનીએ છિયે. આપણે મગધાનને જમથીજ મન પયવ કે ધેવલજ્ઞાન નથી
માનતા, પણ ત્યાગ આદરી ધ્યાન, તપ વઢે કેવલ્યપ્રાપ્તિ માની છે. તાત્પર્ય
એ છે કે—મલિનતા કે અજ્ઞાનતા પડેલા (જન્મથી), પડી નિર્મલતા અને
શાન-યોતિનો પ્રકાશ અજેનોનો આદર્શ મલિતાનોજ સિદ્ધ થાય છે. તથો
પોતાના હિંદુરને નિરજન નિરાકાર શુદ્ધ બુદ્ધ અને જ્યોતિરુપ માને છે, તો પ્રશ્ન એ
થાય છે કે જેમની મૂર્તિ કર્દ અને શી રીતે હાઈ શકે ! અર્થાત્ મૂર્તિ નજ
હોઈ શકે. હિંદુરમાથી અવતાર જેટલે હિંદુરત્વ (શુદ્ધતા) પડેલા અને પડી
મનુષ્યત્વ (મીલનતા) એવી જોઈ માન્યતા છે.

પ્રશ્ન—જેનોય સિદ્ધને નિરજન નિરાકાર માની તેમની મૂર્તિ કેમ
બનાવી ગુકે !

ઉત્તર—જનો સિદ્ધની પ્રતિમાઓ બનાવે તે સિદ્ધાવસ્થાની નહિ,
પણ જે દેહે સિદ્ધ થાય તે મનુષ્ય દેહનીજ, અને તેથીજ અમારે
મૂર્તિ બનાવી શકાય તીર્થંકરોની પણ મૂર્તિ મનુષ્ય દેહનીજ, અને અવસ્થા પણ
નિર્વાણ ઘટતની તીર્થંકરો જેવલ્લીપણામા ઝુમા રદ બેસે, ચાલે, દેવ
છદામા શરીર પણ હાલુ કરે, ઝપે પણ નહિ, સમોષરણમા પર્યંકાઠને નથી
બેઠતા, પણ છુરસી ઝપર બેસી પણ નીચે મૂકીએ તેવા આસને બેસે છે,
અને પણ પાદપીઠ ઝપર થાપીને મિરાજમાન થાય છે. આમ હુદી હુદી
દશા હુદા હુદા સમયે ધારણ કરે છે. મગધાનની જે પ્રતિમા બનાવવામા
આવે છે, તે નથી દેશનાની અવસ્થા કે વિહાર ઘટતની, પણ
મગધાન સિદ્ધ ઘવાના હોય તે અવસ્થાનાજ મૂર્તિ હોય છે. આપણી મૂર્તિ-

ઓના શેઠ પ્રકૃતી છે. ૧ કાર્યોચ્ચરને અને ૨ વસ્તુકાચરને આ શેઠ
 આંખને તીર્થકરો મોડે જાય, જ્યારે શાંત્રા બીજો કાર્ય વા આંકોરે
 મોડે જાય માત્રકાકના કટાક્ષ કાઢવાનું શાપુઓ હોઝ કરી
 લીધેકરના આંકોરે કાઢસાગ કરતા રેછે છે. કના પ્રધર્મી રેછીને
 કાઢસાગ કરવા કમ્પુ છે. આ તો શાંત્રાના દ્રમાદર છે કાઢ પાકવા,
 તીર્થકરના ક્ષરો તેના બેમાં પુષ્પ શાંત્રીન, મહાવાન માથ છે. મહાધારી
 આંકોરે માટે પગ જલ આશા છે. આવે તો તીર્થકરના આંકોરે કાઢસાગ
 કરવો છે, મન તેની છબીઓ પદારથી છે. આના મગધાનની મૂર્તિઓ
 શાંકાર જનયાની છે. જેઓ (અદેનો) પરમધરને નિરાકાર માને ત
 ઓને મૂર્તિ કનાવરાનો જનકાચર નથી, શાંકાર અવરધર્મી મહિનકાચર
 હોવ તેનો રામદુષ્ણની મૂર્તિઓ કરે છે, વણુ તથા સમ્પાદી થયા રેતા,
 શાંત્રી શાપુ અદેનોનાં સમ્પાદાચરમાં રામદુષ્ણાદિને માનરાના વા નિયમ
 છે. "તનો દત્તકાચર હોરાથી મૂર્તિ કનાવો છે." અમ કહી કનાવ
 કરો તો શાંકાર પાપ કે છીડત્ર શરિત દેરાની મૂર્તિઓ કરવી પડી છે,
 તેના આદર છે. આ પ્રમ પૂજાક તથા ગુચરાગનાં પડી જાય છે. આપ
 જાનાં પાલતી મૂર્તિવા અને તુ મગધ જોઈ અદેનોને નમે કુશો ઠકામ્પો
 કે, "શાંત્રાનુ સ્વસ્ત દેવતુ, વિનારુ અ તો કલ્પરાતી વાત છે, તે પેર
 રેઠે પગ કની ચક્ર." આવી દલીલ કરી બેનાને મદિરમાં જનાં શાંત્રાનાં
 (અટકાચરનો) અને દ્રષ્ટિમાં ઠવરાતી તેમની પદ્મા ઓડી કરવાનો ઠાકો
 રમ્પો, પગ તેમજ દટ્ટુ જાગલ શાંત્રુ નહિ ત્રિન મદિરે જના શાંત્રા,
 ત્યારે તેમને પગ મદિરો ઠક્ર કયા, મૂર્તિઓ રેછાડી, ને તથાએ શાંત્રી
 છાંકરા અને હાથિમાળે પગ માટવી દીપા અને પમને તામે પમની પુકાન
 મુડી મૂકી દીપી, છતાં શાંકો ન મોઢરાયા, શાંકોને મુલ્ય કરી શાંત્રી
 કે "શાંત્રી શાંત્રીઓ જોવા અમારે ત મદિરે આવરાની
 અમારે શાંત્રી શાંત્રી -

“ આગમોર્મા પાઠાંતરો જોડે ” કેટલુ એ મહામૂર્ખાઈ છે—

ચોવીઠે મગરાને જ કહ્યું તેજ આગમોર્મા લલાયુ છે તે પણ પિપ્પાન શિષ્યની ધારણા ઘટવા લાગી, સ્મરણશક્તિ ઓછી થઈ, ત્યારે દેવર્દિગમીને વલ્લભીપુરમા લલવાનુ શરૂ કર્યું, તે ઘસતે પુમતો અને કુમતવાદિઓ પણ વલ્લભીપુરમા જીવતા અને જાગતા હતા એ શત્રુઓની વચમાજ જૈનાગમોર્મા દસ્તાવેજ તૈયાર થયો હતો, આગ દસ્તાવેજોની ઘસતામા ત શી રાખી હોઈ શકે છે ? વધા આગમો લલાયા વલ્લભીપુરમા, છતાં કોઈ આગમમા છોટી છાયા કે દેવર્દિગમીની પાતાની કે ગુરૂની યાત કયાય નથી એ યાદ હતું તે લપસતા ગયા તમાં પેરપાર કર્યા હોત તો તેમના અલ્પગાની છાયા તેનાં જરૂર આગીજ હોત ખીજુ કહી નહિ તો સ્વગુરુ ગૌરવ વધારનાર તો તેમાં જરૂર કહીક લલાયુ હોત પરંતુ તેનો ઉદ્દેશ કયાય નથી આપકાલ ગુરુ-પરત્વેની સાચી ભક્તિ ઓછી થઈ છે, તો પણ પ્રય પ્રકાશકો પ્રથમા સ્વગુરૂની દગલાવધ ડીંગો, અળપટલી છાતિઓ, વધારે પડતી શિશુદાવલીની હાર માલાઓ ભક્તિના મ્હાને જાડે ગાય છે એ ભક્તિ કેદવાતા હોય તો દેવર્દિગમીએ એક પણ કાર્ય કરાનુ માજ મુખી ફોઈ યશોધરોએ શોધી વાઢ્યુ નથી દેવર્દિગમીને સ્મરણ હતું તેજ લલવાનુ હતું, તેમા વાઢવા ઘુસઢવાની વસ્તુ તેમને કરવાનીજ ન્હોતી, અને તેમ કરવા અવકાશ પણ ન્હોતો તેઓએ ગુપ્તગુપ્ત રૂણામા વેસી આગમો ઘસઝ્યા હોતા વલ્લભી પુરસાતે જૈન ધમજોર્મા મહાસભા મઠી હતી, જેમા ૫૮૦ ધમજ મહારાજાઓ વિચમાન હતા એમને માન્ય રાસેલા વિચારોજ આગમોમા લલાયા હતા-લલવામાય અમુકજ લલ્લવુ અને અમુક પ્રકારેજ લલ્લવુ એવો જ્યા કદર નિયમ હોય ત્યા કેટલાકો એમ માને છે કે “ અમુક સ્થલે પાઠાંતર જોડેએ હત્યાદિ શબ્દો કેદવા એ મહામૂર્ખાઈ છે સર્વજોએ એ શિદ્ધાંતોની કાલ્પી કરી હતી તેજ આજે વાલ્યુ બાંધે છે ધરતીનપનો સમજ સરલો પણ નથી, ત્યાં કોઈ એમ ધારે કે “ અરે ! આ વેંક દૂદી પડ્યો તો ” ?

આવી ઘઘ્ઘ કરનારાઓને તો સેસવાનુ પણ સ્થાન નજ હોઈ શકે. આત્માના પ્રદેશો પેહલાની જેમ આજે પણ માનિત્રે ઊંઝે, તો પછી, “ ઘાલ્લમા આમ હોય જોઈએ, અને તેમ હોય જાઈએ ” વિગેરે ઘઘ્ઘ કરનારાઓને પૂછિયે કે તનને એવો કયો જ્વરદમ્ત પુરાવો કયા મળ્યો છે કે જે ઝમરથી તમે આમ કહી શકો ? ધદામા પેને ફેરફાર ન હોય તવા-જોને ક્રિયામા પેરફાર હોઈ શકતો નથી. પ્યેય ન સસે તો તન કોઈ પણ જાતની પચાવજ નહિ પ્યેય અને ધદા સલામત હોય તો અગમાય પણ ચિવારમા કે ક્રિયામા પેરફાર સમ્ભેજ નહિ. કેટલાકો વડો દી તાના દિવસે ઉપવાસ આપેલ કરવાનુ માને છે, તેમાય પેરફાર પેર નથી તત્વના પેર ન હોય તો મતભેદને સ્થાન ન રહેતુ નથી. આપણા ગચ્છોમા તત્ત્વથી પેરફાર હોવાથી તેમા સત્ત્વ ક્યા ઊ, તે વિચારનુ અરુરનુ છે. ડુડિયાઓ મૂર્તિ અને દેહરાને આપ્રય માને છે તેમા તેઓ મગવા-નના સિદ્ધાંતો અને માન્યતાથી સુદા પડ્યા માટે પ્રમુના શાસનથી ચિવરાત છે. કેહવુ પડવુ તજો મદિરને આસવનુ કારણ માને છે, વ્યારે આપણે તેને નિજરાનુ કારણ માનિત્રે ઊંઝે. બહિં તાત્ત્વિક માન્યતામાજ તજાવત પડનાથી તેમને સમ્પત્ત્ય નથી. ઇમ ધમણોને કેહવુ પડવુ છે જે સ્વે તત્ત્વ હોય તે સ્વેજ તત્ત્વને માન તગારત તેને સમ્પદદશન મનાય. આત્મુ વધુ ધદાલુને સમજાવી શકાય, પછી તે શકાથીલ હોય તોય ચાલે પણ જેમા ધદાશાન હોઈ શાલ્લોને વિચારવાના શુચિવાલા નથી. તેવાઓને સમજાવવાનુ સ્થાનજ નથી. ધર્મનો પ્રચાર કરવો, પમમા ધદા દટ કરવી એમા જરાય મતભેદ નથી. જે કહ મતભેદ છે તે ધર્મમા ડૂટડાટ મૂકવાના ચાવતમા છે, દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, અને કાલના અનુસાર ધર્મમા મતભેદ પડ્યા છે.

તીર્થકરોણ ધમ પનાવ્યો નથી પણ પતાવ્યો છે—

ધર્મ તીર્થકરોને નવો બનાવ્યા નથી, પણ દશ્ય કે અદશ્ય વસ્તુઓને સ્વમાત્રજ તેમને બતાવ્યો છે. તીર્થકરોના પદેલાય પુણ્ય વા વાવ તો લાગતી. તીર્થકરોએ તો

સ્વાભાવ કે જણાવ્યા બેટલુજ

આસ ઝપાડે છે ત્યારે પ્રકાશને દેશે છે, પરંતુ તેનો અર્થ એવો નથી કે તે આસ નથી ઝપાડતો તે પહેલા પ્રકાશ ન્હોતો, કે પ્રકાશ વસુ દેશાદવાનુ કામજ કરતો હોતો તીર્થંકરો પ્રકાશને સ્થાને છે, પા ધર્મના ઉત્પાદક નથી ધર્મમા ફેરફાર કેવો હોય ?—

ધર્મ એ જગતનો સ્વભાવ છે, તે વહ છોડી કાઢેલી નવલકથા નથી કે તમા તીર્થંકરો પણ ફેરફાર કરી શકે દર્પણમા પદાર્થ જેવો હોય તેવોજ દેશાય, તેમ જગતનો જે સ્વભાવ છે તેવોજ સ્પષ્ટ રીતે જૈનશાસ્ત્રમા કહેલો છે એટલું આપણા આધીન છે કે આપણ દ્રવ્યાદિકને આશ્રી એમા ફેરફાર કરી શકિય આ વધુ ધર્મ દેશાદવાના માટે છે પણ પલ્ટાવવાના માટે નથીજ

જેસુ ન માનીએ તો યુગલિયા ને જાનરોનો આચાર પણ ધર્મ માનવો પડે તમે જાણો છો કે પહેલા સાધુ ધર્મ માટે ચાર વ્રતો હતા, પાછલથી પાંચ ચારના વસતે બ્રહ્મણી કે સ્ત્રીવિહારની છૂટ હતી એમ તો નહિજ પણ આવશ્યકતા ન હતી, પણ જેસુ કે કેટલાએક દમિઓ વ્રત નિયમોમાથી શબ્દચ્છલ કરીને વારીઓ ગોધી કાઢવા લાગ્યા હતા, તે વસતે ધર્મની પવિત્રતાને નિષ્ફલકિની રાસના માટે ચારનો છુલાસો સ્પષ્ટ કરવામા આવ્યો હતો, તેથી મહાવીર મહારાજાએ ધર્મમા ફેરફાર કર્યો એમ માનવાનુ નથી, લોકોની મનોવૃત્તિ બગાડવાથી શબ્દચ્છલ કરી પાપને પોપચા લાગ્યા તે માટેજ ચારના પાંચ મહાવ્રતોમા પલ્ટો કર્યો ને ધર્મમા મુધારો કર્યો કહેવાય, પણ ફેરફાર ન જ કહેવાય

નાતરાની છૂટ—

શસ્ત્ર—તે વસતે સ્ત્રીઓ અને પુરુષો બ્રહ્મચર્ય ન પાળી શકવાથી ચારના પાંચ કર્યા, તેમ જાણે પણ સ્ત્રીઓ બ્રહ્મચર્ય પાળી શકતી નથી તેમને પણ નાતરાની જાતરાએ ચંદવાની છૂટ આપો !

સમાધાન— ભગવાને કરેલા મુધારામાં આશ્રય રોકવાનો મુદ્દો ! અને તેના પોપકજ મુધારો કર્યો હતો, અને યજુ પણ

शोइजे जेवुन मूळ उद्देशपालन न भाव जेवो मुधारो कोजी काळें
 यई शकवानो नयीज ब्रह्मचर्य पालननो उद्देश होवापी बाळ-छत्रनो निषेध
 करवो जे मुधारो छे, ब्यारे पुनल्ल जे ब्रह्मचर्यधी विरपीत होवापी ते मुधारो
 नपी लोकाने पुत्रुद्धि यइ जेधी गुन्हो पोसाय नहि ते मोटे भगवाने गुहो
 न यग देवो जे आश्रयपी मुधारो कर्मो हतो जे रीतनु परिवर्तन
 जे धमनो के कायदानो मुधारो थयो गगाय, परंतु तेधी जेम नयी
 छल्ल के मूठमम जयग कायदो बदलाजी गयो, प्रथम तीर्थंकर वर्यत मताने
 लगता नियम हस्तामा आव्यो यथा तेमाधी मुधारो काडी नाखवामा आव्यो,
 पळी पजी मुधारो दाखल यथा आनो अर्थ जे छ के द्रव्य-क्षेत्र काळ-भाव
 प्रमाणे फेरफार ता करवामा आवेन, पण ते फेरफार परिवर्तन नपी,
 मुधारो छे, अने ते मूळ ध्येयने कायम राखीनेज अमलमा जाव जे आदर्श-
 नी जात्मान जर छे जे आपण आपणा आत्माना उतारवा मागिजे छिजे,
 तेज आदर्श आपणा देवोभाय होवो जोजिजे आगणे ब्रह्मचर्यनो आदर्श
 राखी तेना दृढीकरण माट मदिरे जोजिजे छिए मदिरेमा घुघी गयेला
 देवो पोतज बेरीने साथे राखी हायमा हथियार लहने ऊभा हाय तो जे देव
 पावे तमे तमारा आदर्शनो केची रीते मेळ वेसावा शका त विचारो ! जेरा
 शिखर तेरा शिष्य, अने जेरा देव तवा धर्मगुरुओ होय, अने तेमना उप-
 देश पण तेवोन !

तीर्थंकर जे आचरे तज उपदेश अने धर्म पण तेज, गुरु अन धमनो
 आधार देव ऊपर देव त्यागा, तेजाना धर्मप्रचारको त्यागी, अने तेजोना
 पगळ चल्ला भिच्छनारा ता त्यागनाज आदर्शनाळा, जेटळ गुहना वर्तन
 मुनव उपदेश पण त्यागनोन रागा प्रलाप के उपपत्ति शिगजानो पाठ भज्य
 नारा तेरा पुण्येगाळी राता होता नरी, उता नेश तो पूनायाहा पायवा
 विगरे तमनोन राखे, पण युगाधिपन यइ छल्ल ऊपर न ग आवता, अनोरे
 जेना तो पोताना देवोनो शरणी जागाय पण वातराग तेरो करी न शक्या,

સેવી એ સ્વ છે કે તેઓ દેવતા એ શુ चीज છે તે સમજી પણ નથી થક્યા,
 સ્તીર્યકરોનો આકાર મનુષ્યનાં ધ્યેયનુ ચિન્હ હોય જોખિએ, દેવોમાં ગુણો
 અનુકરણ કરવા નૈવા હોવા જોખિએ, તોજ તેમના શિષ્યો એ માને જાય
 અને માગેને ધર્મ રાખી શકે. અર્થાત્ ધર્મ અને ધર્મની સર્વ પ્રવૃત્તિઓનો
 આધાર દેવોજ છે, માટે જઇકોમા પહેતુ અષ્ટક મહાદેવનુ કણુ ગુણો ને
 પ્રકારના હોય છે, સાધક દશાના અને સિદ્ધ દશાના નેપોલિયનનો વેશ
 મજબનાર તેની ગદી વ્યાખોનુ અનુકરણ કરતો નથી નેપોલિયન રાજદ્વારી
 જીવનમા ચઢાર પચ્ચો ત્યારે અને સાધક દશાની પ્રાપ્તિ થતી, તેમ તીર્થ
 કર પણ સાધુ થયા ત્યારે સાધક દશામા પ્રવલ્યા હતા, જ્યારે દેવત્વ
 સિદ્ધ થયુ ત્યારે તેવા ગુણો ચતાવવા જોખિએ એ સિદ્ધપણુ સમારને
 ઉપકારક છેજ માટે નૈન શાસ્ત્રોએ જેમનાજ દેવત્વનાં વચાણ કર્યા છે
 દ્વારો લાલોનુ પાળી કરી લેવોરેટરી અને ઓપારો થકે હવે સિદ્ધ થયુ કે
 ચત્તસ્યતિમા તીવ છે, પણ મગવાનુ પાસે તેતુ કહ ન હોવા છતા તેમાં તેવોએ
 જીવ કહ્યા છે પાળીમા નિમિત્ત અને ઉપાદાન મને કારણ વાયુજ છે એ
 વાત પાંચસો વર્ષ પહેલા મગવાને જાહેર કરી હતી છ તીવનિકાયને માનવી
 એનોજ અર્થ નિનેર દેવને માનવા જિનેશ્વરને માનનારની પહેલી પરજ
 એ છે કે “તેજાને આલી નિદર્શી મુખી અનુભવેલુ જોવા માંદેરે આવવાની
 જરૂર નથી, અમારે હો જાત્મવલ્યાગની દિશાને જતુ છે તે દિશા અમને
 જૈન મદિરોમાજ મઠી શક છે ” આમ સ્વઃ કહીને જૈન મદિરોમા જશ્વાનુ
 ચાદૂન રાલ્યુ, ત્યારે જૈન શાસનના સમિત્રાન રોપ થયો અને બોલવાનુ
 પાતુ કરી દીધુ કે “હસ્તિના સાહ્યમાનાપિ ન મચ્છેજૈનમદિરમ્” હવે
 નિવારો કે તેમને મદિર મૂર્તિ તા રાલવા છે પણ નિન મદિરે જતા અટકા
 વવા છે, પણ એમ તો કોઈ નહિ કહ કે વાચાદિઓ રાલવી અન ગમે
 તેમ કરીને રાચાદિઓ લઈ આવવી એ ધમ છે માટેજ જિન મદિરે મત્કોની
 મીઠ વધવા લાગી હરિશર્મા કરનારે પેલા કરતા સારો માલ રાલવા
 જોખિએ, એમ કહેવાનુ ન હોય કે “સામી દુકાને માલ લેવા ન જાઓ ”

અઝેનોને હરીયામી કરવી હતી હો આત્મકલ્યાણના લાખનો વધુ મેળા કરવા હતા, પણ અહિં દાનતની હાલતોરી છે આત્મકલ્યાણની લામગીરિ માત્ર નથી અને ધરાઈને ડોહવો ગયો, એવાઓને લાખેની વુકાને રિકે-ટિંગ કરવું પડે છે “ જૈન મંદિરે ન જવું ” તે કેહવાપીય છોકો ન અટકવા ત્યારે ખવ થતાઓ કે “ હસ્તિના લાન્ધ્યમાનોઝિપિ ” એમના દેવ છોટા, નીર્તિઓ રાંધી તેમને તે સરા ઠરાવવા મરણ પ્રથમ કરાવેજ પડે તેમને પુલિએ કે વેસા મંદિરના ક પૂતમંદિરનો નિરેષ લોગ્ય ગમાવ, પા જૈનમંદિરમાં ગુ દીડુ કે નેપી નિરેષ કયો હો ? ત્યારે તેઓ ચૂપ થાય છે ! કરવા ગયા જિનમૂર્તિની નકલ વગ ધમી ડલ્લી જવર ! અવરમાં ઘણકાવ હતો તેવી નકલ કરતાં ચંદનો નહિ, પણ અધાર થતાનું તીવિશાસ તો વૈ હ કે, પ્રજાવન પાલડુ છે તેને અમણ સન્ધાસ પાલડાસાલને કોની પ્રતિમા નિહાડી હામ છે આરીતે લો સન્ધાલી કે મલ્લનારી માટે સ્ત્રી પ્રતિમાના દર્શન હામ ઠર હ !

પ્રશ્ન — જૈનશાસ્ત્ર માનું પવિત્ર અને વુકિડુક છે તો વેના અનુ-ચાચિઓ મુઢીખર કેમ !

— ર — તમે સજામીનાં જતા તપી, પણ દેશ માટ હટતારાનોને જવાના જો, એવી મ્પદ થાય છે કે મહાન્ જામાને સનચનારા વધુ મોઢા અને મનમાને અમલમાં નૂકનારા તો તેપીય અવિ મોહા ઝેનોનુ ખેય રનામર વતનનું છે, ખવજ ત્યાગનું અને વતન મજા ઉટાકરાનું હોવ તો તું ! વન હતી, પણ અહિં તો ધાન ઉમરતા, જેલતે એવાં ઉમર કર્મકાળના પાલકો થ ડાઝ હોવને ! મરાજી મુનશ વાપાની મૂટ હોવ તો ડુલાવોરે ધર્મ ચવાયો વના અજાન તરફ ઘુમ્નારાર લાલો ! જાનદશા સ્વામા વિક ગયી, પણ અજાન દશા છે માટે અજાન જગત્ અજાન તરફ શેલી સકે ઘુકે છે ધમકા સ્વા મૂટછાટ મોઢાનું ડોડુ ધધારવા મૂકવાની હોય છે, પણ જ ધમ આત્મ-કલ્યાણનો રસ્તા માને મનાવે છે તે શિદાતનાં મુટછાટ મૂઢી રકેજ નહિ અલ ત, સર્વ ત્યાગન ન અનુસરવું હોય તો ત્યાગન્ય ત્યાગ કરતા ગડુ અને વૂળ ત્યાગનું ખવ રાખવું જેટ

जमानानुसार धर्ममा पल्टो शक्य नथी—

जमानाने अनुसार धर्माचरण बदलाया करे छे अम मानिए तो १७ कोडा० सागरोपम मुषी धर्मनो विच्छेद मानीज न शक्य, समयानुसार वर्तनु अज जो धम होय तो धर्मनो विच्छेद थयो ते बलतनु पण धर्मसूत्र मनाय ! कारण के ते बलते पण मनुष्यो बदलायेला समय प्रमाणे तो वर्तताइ हता ! जो धम वस्तुरूपेज होय ता तेमां नूकती छूटछाटो कृत्रिम होय धर्मनेत्र जो स्वरूप मानता हो तो तेमा छूट-छाट के हेचराने स्थान नथी, छूटछाटनु स्थान लेवा-देवानी चीजमाज सगरी शक, वस्तुरूपे होय तेमां नहि आ जगतमा ब्दन बेटीनी छूट-छाट चाले, पण माताव हुनी छूटछाट चालती नथी ब्दन-पेनी मागवा लामो तमारे बारणे आवे पण मावहुनी मागणी करे तो ? लाठीज उठ्ठे के बीजु कइ ? नगत्ना व्यवहारमा पण मुद्दामा-सिद्धातमां छूटछाट नथी तो धर्ममां तो होयक फ्याथी ? जे लोको छूटछाटना बहाने जाछाथो जूदी रीते नते छे तओ धमबाद छे ! तेमन सत्य सूत्रनु नथी, मोटे तीर्थकरनी जाशान प्रमाण तीर्थकर पण खोटो जाणीने कोइ खोटो बिचार शास्त्रमा प्रवर्तयवाना नथी कारण आ शासन जे तीर्थकरोना पण बाननु नथी, हिंसने धम तरीके चलावनानी कोई तीर्थकरनी पण ताकाद नथी जे राख यद राखजो ! तीर्थ-कर धम नतावे, पण सर्जावता नथी जेथी बध अने जेथी निजरा तेज कारणोने तार्थकरे पताव्या छे धमनी आरी स्थिति सनातन छे, मात्र तीर्थकरो स्थिति दर्शाववानु काय करे छे त्या धर्ममा पल्टो होय जे शक्य नथी तेमा छूटछाट हाय जे असमाव्य छ छ जीवनि-कायने मानगान जोबिजे पोतानु सोनु सवासो रुषिया तालो जने छेगानु चार जाने तोछो जेरा कपारी नेरी आपणी स्थिति यथी छ पृथ्वि-काय जीरो बाहु चस्टो मीटु लभिअ के पाणी वायु लभिजे अमा बेटला जीवोनो सहार वाय छे ! जवज्यातनो पण सहारनी किमत बेटली मानी छे !

जीवने सतारना दूरलीज, यह नहिं था बार आगळ जीवन मजा करावना नीट—मरु—साह—साह—जीव ५५५ जोभिमे, भेना छार पूरा करवा केव्हातो सहार थाय ते अ जायानु नयीं रथा जीव समान मानवा हो वो मरवाना जोवानाभोना निक्ष बनीने पाउ करो सरा ।

शुद्धा—जा ब्रह्म एव ते वो जायवा माटे आत्मपात करो पद

समाधान—तमारे मनचन करु जोभिमे, हमे धर्ममा पेरधार करी नहिं उकी, धर्म सदाना माटे एक स्वस्वताळो छे अने गैरानो, जांभोनी जेम अविचळ छे जाभा उतर माछिनी हमारी पोतानी छतां भांगरा हमारा समबन्नी सातर आगळमाछळ आनी दावती नपी तमारी अगवड समारने सभाळती नपी तेम धम पण आत्मकर पर जीवने तन्नार दाळ—मात शाक खानी छके । पोताना एक देवा सागर दीवाना हजारु मुक्कवान फर-नारने केवा गयो । वो पळो हमे पोताना छात्रिक सतेव सातर कीवा अर्धव्य जावना सदा करनाने हम केयो गदता माना । मज्जन मरतां हमे एक लाल छानाना येनी अण एक बन्नी त्रिदगी भे बेनीपी गमे त एक छेवानु करो, वो त ५ ले । पळी भव त ह्र होव के नरकनो नाकडो कीडो बने जेता त्रिदगीने पसद करे छे महात्राणी जेरी गियाउ छे के हमे समो के न समो त तो पाळयाउ पडरो हजी उरसर्ग के परीगहोय क्या ग्रिकि सदन करो तो चाले अद्वैता आशरनीस ह्र, पण ज्ञान द'न चारित्र कपारवानी दारते साधक्यमा जायेरी दया मागी गळे पण तेनी छामे आस राती न करी छके तमनेय आरभ—समारभना दोषा समजावनाउ उतर तमेव आचो कादो सारे हमारी बुद्धिने गु वहेतु । तमाद आ जतन विचारो के कर्मराजानु न्यायालयमा हमारी ही दशा यवानी छे । ग हो कर्मा छतां अतय न्यायालयमा दिगिरी दयावनाली यवा जाडी पाय, पण जुन्हा करी ऊपरपी जजने माळो दो वो गु हा मे ना गता पय बेनी यवानी माटे वहुत छे के “समाद्री जीवा अभिविदु” पाव करी सुजी

ચનારને વર્મ-વધરૂપી સના ચધુ પશ્ચાત્તાપ કરો તો સજા ઓછી, પણ જો
છો માટે નહિ. વર્મના હલ્લે ગુન્હો કરે અને સમ્યક્ત્વના અંગે માપી માળ
ત્યાગમા તન્મય થવા જિનપૂજા છે—

પુષ્પથી જિન પૂજા કરતાં દોષ નહિ હાગે, પાળીથી' ભગવાન્ને પશ્ચાત્ત
કરતા દોષ નહિ, કારણ પરિણામ મક્કિનો છે. ભગવાન્ના કહેવાથી આપણે
પૂજા નથી કરતા એટલે એ પ્રશ્નજ નથી રહેતો કે “અપ્કાય અને વનસ્પતિ
પ્રાચીની વિરાધનાના અંગે ભગવાને છક્ષ કેમ ન આપ્યું? શુ આજના
જ્ઞાતે દયા પાઠગી પણ મારા અંગે દયાનુ નામ ન લેવું. જેવો ટીર્થકરોનો
અભિપ્રાય હતો!” ભગવાનની પૂજા તેમના ત્યાગના અંગે છે, અને
તેમનો ત્યાગ આપણાં નસનહમા વસે છે, માટે એ ત્યાગ પણ અપનાવી
રેવાનો હોવાથી તે ન હદ શકિએ ત્યાગુથી એમા તન્મય થવા માટે
કરવાની છે. ચૌદ રાજલોકમા અભય પટ્ટઃ વગદાવના મક્કિ-પૂજા કર
વાનો છે, જે વસ્તુની કિંમત વધારે તેની દલાલી પણ ચધુ અહિં ત્યાગના
સંસ્કારા આપના આત્મામા જમાવવા ત્યાગની મક્કિ કરવા ભગવાનની મક્કિ
કરવાની છે. સાધુઓ વગર દલાલી (પૂજા) એ વેપાર કરનાર છે, સાધુ
એટલી શક્તિ ધાવકોએ મેલગી નથી, જેથી તેઓ પૂજાસ્વી દલાલી આપી
ત્યાગનો વપાર કરતા થાય છે.

ધર્મીને ત્યાં ધાટ હોયજ—

સમે ચારે સમ્યક્ માર્ગ પામરાના હો ત્યારે કર્મનુ ધાટુ જોર કરશોજ ત્ય
મગ. ૩૧ સાગરોદય સર્વાર્થસિદ્ધિમા અન ૬૧ હાલ પૂર્વે અસ્થરનામાં
રક્ષા ત્યા સુધી અતરાય નહ્યો નહિ, પણ દાંહા લીધી તેજ દિશ્ચયો ૧૨
માઘ સુધી અંતરાયે અસદ્ જાર થયું. માટે ધર્મીને ત્યાં ધાટ હોય એક માનસ
પાસે લેણુ છે, તે ધર ઉપાદી પરદેસ પાછો ન આવે એવો ધાલ્યો જવાનો
છે, તો તે વચ્ચે વાપદા નમે! ત્યા તો કદો છો શુ! ૧૦૦ ન અપાય તો

૧૦ આપ, પણ આપી દે ! તેમ ધર્મને જ્યુ છે દેવલોક અને મોક્ષે-
 ત્યા પાપનુ ચાલવાનુ નથી, માટે પાપ પોતાનુ હેતુ વસુલ કરે. તે માને છે કે-
 મારુ હેતુ જેતુ પતાવી હેવા દે. પાપી તો ઘડા અર્થિજ, ભેટકે તેને તો હુ
 પહોંચી વળીશ, ઉતાવળ તો પત્તુ ધર્મનિત્ર અંગે મહાવીર મગવાનુ પણ
 ૩૦ વર્ષ ઘેર રહ્યા ત્યા મુખી મોવાલિયાને તરુ ન મળી કે બે દીક્ષા લીધી
 સેત્ર દિવસે મળી. ધમ કરવા જતા વિમ્મો દેરાન કરવા આવશે અને પાપ
 કરવા જ્યો તો કોઈ નહિ આવે “ પાપી મારુજ પોપણ કરે છે, હમણાં હુ
 ચન્દે આવીશ તો મારુ પોપણ અટકી જશે ” એમ ધારી પાપવૃત્તિમા વિમ્મો
 છાહે નથી આજતા તમેય ડગલી જનાર પાસેથી તટાકાવધ ઉધરાણી કરો છો,
 તેમ રોગ, શોક કે આધિ, ઉપાધિ આદિ વિમ્મો પણ દેશે છે કે જીવ ધર્મ કરશે
 તો તે દેવલોકે જશે, અને ત્યા જાપગામી જવાશે નહિ ન્દાનો સિંહ પાઠા
 થીય રુ. ત શર્મિદાથી તેનો પ્રાણ કાઢી માલે સિંહ જવશે યાવ તો તેને
 પાવ પાઠાય નપહોંચે, તેમ પહેલા ધમ કરેલો હોય તો પાપકર્મોને તોડી સાપ
 કરે પણ નવો ધમ ન તાહે, શરુઆતમા ધમ કરવા માટે કે તરતજ વિમ્મ આવે,
 માટે ધર્મનુ કાર્ય કરજુ હાવ તેન ઝુ ગાઠ વાલ્લી કે હેમદાર મને બધાય
 પકડશે, રોગ-શાક, માયા-મોહ બધાય આઠા આવશે, બધા હેમદારાને
 પહોંચી વળવાની પ્રયત્ન કરી ઉઠાંતરી કરાનાં વિચાર કરવો, કારણ મહા
 પુણ્યોને પણ કસ્યાણકારી કાર્યો ઘણા વિમ્મોવાળા હોય છે, તો પછી સામાન્ય
 મનુષ્યનુ તો કહેવુજ નુ ! પણ જેને સત્યાસત્ય જોવુ નથી, મનસ્વી ધત્તુ છે
 તે મહારમ પરિગ્રહમા આઠાયા વગર ન રહે સાલ્લો વજારમા તોપાન કરે
 તો પર્યવસાન વધનમા પડવાનુ આવે, તેમ ધધદાલુ, મનાચારી પણ સ્વજીદે
 ચર્તે તો નાકનિમોદમાં આપ

દેવ, ગુરુ અને ધર્મ—

દેવની સ્તુતિ દેવના—સ્વરૂપને સિદ્ધ કરે છે, માટેજ મગ
 “બુદ્ધાણ સોદિમાજ, ” થી સ્તવાય છે અને “

રાગ-દ્રેષો દૂર કરો ” એમ બોલાય છે. વ્યારે અજેનો પ્રમાતિયાં ગાતાં
 “ઝઠોને મુરારિ તમારા વિના ગોપિનોના ચીર કોળ ચોરણે, ગોરણી
 મટકી કોળ પોઢણે ? ” એમ અજ્ઞાન ધાંજિજોજ બોલે છે એમ નથી,
 ધુરધર વિદ્વાન્ નૈયાયિકા વા—

નૂતનજલધરસુખે ગોપપૂટીદુકૂલચૌરાય ।

તસ્મે કૃષ્ણાય નમઃ સહારમહીરુદ્ધસ્ય બીજાય ॥ ૧ ॥

ચદ્રમાન માથે રાતનાર, વામુકીને મોઢ વાગનાર તથા લીલાથી નૃત્ય કર-
 વામા નિપુણ મહાદેવને નમસ્કાર હો તેઓએ દેવોનું સ્વરૂપ આવું હોવાથી
 એથી સ્તુતિ કરી દુનિયાજ દેવતા માનવામાં જૈનોનું ઝનુકરણ કર્યું છે, પણ
 પાપુ નહિ તેઓએ જન્મ જાપ્યો આદિરૂપે માન્યો તત્ત્વનું જ્ઞાન ન હોવાથી
 કર્તા-દર્તા માની ઘઠા એમને તો પરમેશ્વરના નામે ગુરૂની પેઢીજો ચલાવવી
 છે તેવાજો દવડું સ્વરૂપ કયાથી પિઠાને અને પરમેશ્વરજ્ઞાને પામે ? એમના
 દરનોથી વિષયકપાય કે આરંભ પરિપ્રહ ત્યાગવાની ધુદ્ધિ નજ થાય
 પછી તેઓ જિનેશ્વરદેવને માનેના રી રીતે ૧ દેવને તેઓએ તેમના નામ
 દુઢી લલ્લા રાહ્યા છે, “અમને આટડું આપો જમ તમને પરમવર્મા મેલવી
 આપિએ ” એનો અર્થ એ કે પરમેશ્વર તમને આપશે એમ તમના નામે
 જિશ્વન, ચોરા, મુસ્લિમ, સોજા જાદિના ધર્મગુરુજો દાકે રાતે છે વીજા
 મતોનું સ્વરૂપ તો ભાવે એ લાચ રૂપે ગણાય તુ છે જ્યાં જાવું હોય ત્યાં
 દેવને રાગીન માનવા પહે જૈનોને ચ્યરદાર લૂટ કે લાચ-રુચવતથી ચલા-
 વવા હોય, તેઓ ત્યાગી દેવને મનાવવા કે તેઓનું ત્યાગમય સ્વરૂપ રહ
 કરવા તૈયાર નથી દેવને ત્યાગી મનાય સોજ, ગુરૂ ત્યાગી અને ધર્મનો
 ત્યાગ મુખ્ય માનવો પહે એ તને પાલ્લવે કે અને મોક્ષ-આત્મશાંતિ જોઈએ
 ધીકૃષ્ણે વેટલી વાર સગ છોડ્યો ? રાધાગીથી ક્યારે છૂટા રહ્યા ? મહાદેવ
 પાર્યતીથી વ્યારે જલમ રહ્યા ? કહો કે જા વધાજ બનિતાને ચલ્લગ્યાના
 ચલ્લગ્યાજ રહ્યા છે એને તેઓના મતો પહે છે રૂ-શ્વર—લીલા ગોઝુલના
 બાલકના નામે ઊજાના પદ્મ પાઠલ આલા તગતને દ્વાર-

ચામા બાપુ ધર્મ તો 'અર્ધિસામયજ્ઞ, અને વીતપમે કર્મ
 કારણ શીજા દેવો "હુ"ના છુટાછાની પચાતમા નથી કતયા, તો મદુનક
 કયાથી કતારે ! તેવાઓ શીતુ શેલેજ છુ ! ત્યા "હુ, તુ" ના વાતર નથી
 તો તના છેદ (પરમાત્મસ્વસ્મ) ની વાતર કયાથી ! કેવલ મહાત્માની વૈદ્યક
 રમતર "હુ"સચ્ચિદાનન્દ એવો "તુ"(પરમાત્મા) વતાવી મેદ કાચા કાચો
 ઉપદેશ ! હુના છુટાછા માટેન પ્રથમ સુખમા પ્રથમ વાતન "શ્રીયત્ત્વ નમ
 ઉવવાશ" પરમાત્મા શીજાઓમાને છે કે મનના આધીન માદન, નમ
 જૈનો મહિતા આધીન મગદાનનુ માને એટલે મહિતા મહાદેવ "અર્ધિ
 અર્ધિતાન" નાં નમ શબ્દ મહિતાનુ પ્રથમ મૂલ્યો, મોરો શીજાઓ
 "શિશ્ય નમ વિશ્વ નમ" મૂલ્યુ જૈન શેષ, વેષ્ય અને અર્ધિતા
 નામે, અને આપમે વ્યક્તિની મહત્તા નથી, મહાવીર ધર્મ નથી શ્રીજા
 શુભપૂજા શેવાથી જૈન ધર્મ વીતરાગશાસન કહિએ છીએ, અર્ધિતા મૂલ્ય
 પાયો "તમેવ સન્ન" છે જિનવચનને "તદ્વત્તિ" કેટલું જાણ
 જીને જાત્મરહક માનવી એજ મહિતાનુ પ્રથમ પગોદર નમ શ્રીજા
 વીતરાગ કહેવામા શાધો નથી આવતો વીતરાગનુ જો કે જાણ
 સાદ છે માટે અર્ધિતા પણ વેળાના દેવને વીતરાગ કહ્યું જાણ
 આવવા લાગ્યો એટલે તેના વચાર માટે "અર્ધિ" ના શ્રીજા
 રાહ્યા પેલી કોરનો વચારો નજર ન પડે નમ શ્રીજા જે જીજા
 અસમ્ય છે એમ તો તેમના મનતોય કહૂલે છે જન અર્ધિતા શ્રીજા
 શીજામા નાચ, ચોરી વતાવી, તરાગ કે હમા કેમ ન જાણ ! જિન
 વનાવાને મિત્રસ્મે ન જગારા દેવા માટે પદ્ય "શ્રીજા" ના શ્રીજા
 શાલક એટલે ગમે તેવા કાયાને હાલવા એમજ નમ શ્રીજા જે જીજા
 શાધો નહિ ! ઉપરથી કહે "તમારા દેવને મળી નમ શ્રીજા જે જીજા
 કે શિલેરે વદાવ્ય ન પાય પ્રસન્ન" શાનુ શ્રીજા જે જીજા
 કાલક આપે જાગા દેવને કાલક કાલક માયુ વેદ્ય
 એવું કહેનારા ન કાલક કાલક માયુ વેદ્ય

સચેદી પ્રગટ કરતા કરતા મોક્ષ મેલગ્વાનો છે પ્રતિમા છે પણ તે કદ પત્થર નથી તે આપને મોક્ષ માટે આદર્શરૂપ જરૂર છે પ્રતિમા છે વ્રાસ્તવિક તે આપની પ્રતિમા છે, એટલે આપને જેવા બનવું છે તે સ્વરૂપનો નકલો છે સ્વતંત્ર પુરુષ સ્વતંત્ર યથેલાની સદાય લેવી પૂજાતી બિનમૂર્તિ જન્મથી મરણ મુખીના અવસ્થાવાળી છે તેઓ પહેલા આપના જેવા હોવા છતાં પરાક્રમ ફોરવી વીતરાગ બંધા માટેજ હિન્દુાદિક માન્યવાનો તો તેમને ન્યવનથીજ સ્વતંત્ર છે, ગર્ભાવસ્થામાજ તેમને પૂજવા આવતા

ત્યાગી વીતરાગને મુઠ્ઠાદે શા માટે ?—

આ તો મૂર્તિ છે, પણ સાક્ષાત્ મગવાન ફેરલીપળે વિચરતા ત્યારે દેવતાઓ છત્ર ધરતા, ચામર વીંછતા અને પોતે સિંહાસન ઉપર પણ વિરાજતાને !

પ્રતિમા અને પત્થર સરસા ?

પ્રતિમા અને પત્થર સરસા કેદનાર માતા અને સ્ત્રી નારી જાતિ છતાં ધરસા માને છે મુઠ્ઠા અને કલ્લશ બે સોનાના છતાં રાજાના માથે કલ્લશ કે મુઠ્ઠા ? પુરુષને ઘોતિયા ના બદલે સુદહી કે કઢાના બદલે બલોયુ મેટ અપાય તો પરિણામ શું ? દ્રવ્ય પત્થર અને મૂર્તિ જલ છતાં આકાર મેદે પદાર્થો જુદા અને તેની જગ્યા પણ આત્મા ઉપર સ્થિત

મૂર્તિપરત્વે ત્રણેનુય શર—

આય સમાજની સંસ્કૃતી અડધી મુસ્લિમના અને અડધી હિંદુની, કારણ મૂર્તિ ન માને તોય દેવતા માનેજ હિંદુઓ મૂર્તિપૂજા અને વર્નાધર્મ ધર્મ માને મૂર્તિને મુસલમાનો હાથિયારથી (ઝુમારપાઢના પુત્ર અજયપાઢ લોહવા લાગ્યો તેમ) અને આય સમાજ કે સ્પા • વાસી ત્યાં તેરા (તેર સાપુઓએ ચાલુ કરેલો) પથી યાગ્વાળથી મૂર્તિ રિધયક પૂજ્ય માવનાને લોહ, અને ભારતીય સંસ્કૃતિ (વિચાર ધારા અને આચાર પરપરા) ને ત્રગાડે મૂર્તિ પરત્વે શેર એ

प्रगेनुय सराखु भेक आदिसमाजीअ जादेर भाष्य करता हुन्नाथ, राम-चन्द्रजी विगेरेनी मूर्ति ऊपर टीका करी के “ जे मूर्ति ऊपर चडाउलो हार ऊपर तानी आप त मूर्ति तमाइइ भइ करे ” ? छनातनीओमे जे भाष्य सामळी बीजे दिगधे गभेडाना पूछे दयानन्दनी छाी बापी, अने दोळ, हाडर प्रागुडगयी ते कस्तु अने ज्वीने साता माख जेउ धारस देलो आप समायी ऊतपो हतो त्यां पर नीकळ्यु लेनी अनमान अने छागी दुखायानी परियाद यइ

फोटो०—आम कराय !

छनातनी—तेने पूछी के फोटो मान छे कैम ! न भानता छ्छा लागी दुखाय तो पड़ी अमे तो कृष्ण के रामनी मूर्तिने साखा मइ मानिजे ते मूर्तिनी टीका टिप्पणी जादेरमा करता अमापी लागी न दुखाय !

आ तो चोर काग्याळने दडे ! परियादी रुकाव कर पर न आपी रुकवायी कैस निकळी गयो, मूर्तिपूजकोनी लागी दुखायाउ अनुकरण कररा लठो फावट आपी नहि

अजेन धर्मगुरुआ हांके राखे छे—

बाबाओमे देवतत्व मानरामा जेनोनु अनुकरण तो कर्यु, पर “ जन्म-दाता ” आदि स्पे देव मानी तेना बदलामा तेने देव मन्यो तत्त्वनुं अन नहि पर यताइती मानी बेठा, तयाओ परस्परपणाने नव जामी रुके कारण “ अमने आठउ जाओ अमे त्या मेळरी जापीजे ” भेटले “ हमने परमवे देव आपणे ” नउ देवना नामे गुरुनी पेदीओ चाले छे. आपी गान्ध्यामा देवस्वरूपनी साची प्रिजग कयायी थाय ! जे दर्शनोपी विषय—कथा के आरभ परिग्रह लाग्यानी बुद्धि न ज थाय पड़ी तेजो बिनेश्वरने मागे ज सी रीते ! उल्ट कहे के “ हस्तिना वाइय-

માનોડિવિ” તેઓએ દેવને માની રાખ્યા છે તે બેટલા માટે કે તેમના નામે દુદી (અમને યાગો ઇમો દય પરનંદે આપ્યો) છત્રવા પાવ દસ કિશ્કન, હોરા, મુસ્લીમ, સોના નિરે જજેન ધર્મગુદ્ધો હાંકે રાખે છે બીજા જોન મતોનુ સ્વરૂપ તો અહું છે કં મસ્તિ જે છાંચ ક્ષે ગણાય બ્યાં આવુ ત્યાં દેવને રાગીજ મનરા પદ ટટ કે છાંચ દસવથી જોએને ધર્મવ્યવહારની ગાહી શકે રાખવી હોય તેઓ ત્યાગી દેવને માનવા મના યવા કે દસનુ ત્યાગમય સ્વસ્મ રજૂ કરરા તૈયાર હોયજ જ્ઞાના અને દેવને ત્યાગી માનનારજ ગુરુ અને ધમને ત્યાગમય માની શકે ? ન પાળવે જાત્રાને શાંતિ કે મોઢ બાદજે તનેજ ધીરુજ્ય વેટલી યાર સગ ડોરનો છે ? રાખા બીધી ચ્યાર છૂટા રહ્યા ! મહાદેવ પાવતીથી ચ્યારે બલમ રહ્યા ! આ વધાન યનિતા ને વલ્લ્યાના વલ્લ્યાજ રહ્યા છે એગાએને તેના મમ્તો વહે છે કે “ બે લા હશ્વરની કીટા ” ગોનુલના વાલકના નામે જ્ઞાનાના વહદા પાલ્લ જાત્રા જગતો દુવારયામા આવ્યુ છે

ધમ તો અર્હિશમયા, નહિ કે કયી મોખી અને કરવી છીલના જેન દર્શનમાં જેનો જિવરોએ મોઢ માર્ગે બતાવ્યો છે તેવાંજ તે તારકોનો અમલ પય !

સસાર કાંટાનુ વંદવાનુ છે—

આ સસાર જેવો મયકર, એમા દુઝકી મારવામાં આનંદ માનનાર કઈ સ્થિતિમા પન્થો રહે છે અને જેના જેના નુગોધી વચિત રહે છે, કયા જીવ આ સસારમાગરની શૂતાવલમા પસેરોજ રહે છે, એ વધી ફાટી વાનૂં શાખ-વારોએ બેટલાજ માટે ટેપટેકાને વિસ્તારથી વર્ણવી છે કે, આપને સસાર સ્પી મૂલ-તુષ્ણાના દુઝાને વરાવર તાગિએ સોજ ધર્મસ્પી અનાજ કં પાણીની વિંમત વરાવર આકી શકિયે કોઈ માણસની વહાદુરી જાણવી હોય તો તેને કરોલુ કાર્ય કયુ અને તે કેટલુ કટણ છે તે જાણવુ પડે કાર્ય જેટલું કટણ વેટલી તે કરનારની વહાદુરી મુદના વિજયની વિંમત કાઢવી હોય ત

ગુસ્મનના ઇશ્વરનું કાષ્ઠ માપ કાપતું જોઈએ તારકોની ભાવના ૧૧
 આપના હૈયામાં ધર્મની સ્થાપના કરવાની છે, ધર્મની ઉત્તમતા અને પલ્લ
 ક્તાવવાની છે અને બેટલાજ માટે તે ધર્મ ક્યા રાજકર્મી જીતોને મુક્ત કર
 છે એ ક્તાવના ઠેરઠેર સગાની વિચિત્રતાનું દર્શન કરાવતું છે મુસ્લમાને
 ગમે ત સાફર જેવું મીઠું લાગે તેમ મયમીતન ધર્મ તે ૧૨ તે સામાજિક
 સ્પષ્ટતા માટે નથી તેમ માનયો તા ધર્મ અને સમાજ એકનોએ ઉપેક્ષ નહીં
 મેલવો ચક્રવર્તીના ચક્રની કિંમત લોઢાની દ્રષ્ટિ ન થાય, તમ કરતા સત્તાજ
 સ્થાવાના, કારણ તે દ્રષ્ટિએ તેની કિંમત નહિ જેવીય તેની કિંમત ધારા
 કરતાય વધુ છે તે કાર્ય સાધવાની દ્રષ્ટિ લાડાનું ઇર્ષા પ્રમાણ અજબ છે
 શત્રુને સત્તાવવાની રાજ્ય રધાની અને માનિકને સ્વાધીની ધર્મિયો બેમા
 છે એ પ્રમાણ દસ ધીસ થી ઊંચાના કક્ષામાય નથી, ચક્રની એ રીતની ૧૩
 કાજ રહી છે અગત્યની તમામ વસ્તુઓ માટે તેમજ તે ધર્મની ૧૪ પરીક્ષા
 સૈવી રીતે થતી જોઈએ ધર્મી સમાજના મુક્ત મલ્લવાધી ધર્મની સ્પષ્ટતા માનતો
 નથી, કે તેથી તેને પાતાના ધર્મીયગમાં સંતોષ પતા નથી એવી સમાજમુલની
 પ્રાપ્તિ તો એને ૧૫ ચમકાવના છોડા જેટલી કિંમતની છે, ધર્મની સાચી
 ૧૬ કિંમત તો તે ત્યારેજ માને કે જ્યારે એ ધર્મ ચક્રના સાચા કાર્યના માપક
 સાચા મુલના પથે પ્રવાસ કરાવવા માટે છે, સમાજમુલની પ્રાપ્તિમાં ધર્મની
 ૧૭ પડકારા માનનાર જેવડે ધર્મને છોડી સમાજને ચલશે છે, અને ધર્મ ત્યાગ-
 વાધી મરાટરીમા મટકે છે માટે જે મિથ્યાત્વી કેદવાયા છે કારણ ધર્મની
 ૧૮ લોગની દ્રષ્ટિએ કિંમત કરનાર કોઈક દિન વધુ વજનદાર લોઢાના કલ્કાના
 ૧૯ સોમમાં ચક્રને છોડી દેવાની મયદર મૂલ્યતા કરે, તેમ સમાજ મુલની પ્રાપ્તિમાં
 ધર્મની સ્પષ્ટતા માનનાર ક્યા વધુ સમાજમુલ મલ્લતુ દેવાય તેને ધર્મ માની
 ૨૦ રહે, અને સાચા ધર્મને મદાને માટે છોડી દે એ વૃથા છાય મલ્લતી રોય
 કે જે કાઢી ઊપર બેઠવા મળ્યું રોય તને ૧૧ ઉલ્કા પેઢી દેનાર મુદ્દા નથી
 તમને જે ધર્મથી વર્તમાન સાધવી મળ્યાં તે (ધર્મ) ને છોડી દેનાર મિથ્યાત્વી
 ગણાય સામાજિક, પૂનાદિના નિયમવાળો પૂજા કરવા કડકતા પરાગ આમ્ય અને

તેના સોદામા હજાર બે હજાર મઠ્યા પણ તારા, તે વાલતે છાતી ઝમર હાય
 દર્શને કહો કે પૂજાનો સમય તે સોદામાં વીતી ગયાનું દુઃખ થાય કે
 મઠ્યાનો હર્ષ થાય ? કેટલાકો તો એવા સામારિક કાર્યો માટે સયોગોને
 ઝાઝે ધરી કહે છે કે “માઈ, અમારા સયોગો એવા હતા કે અમારે તેમ
 કરવું પડ્યું !” રોર, સયોગવશાત્ કદાચ શાસ્ત્રપ્રતિ પડે, પણ તમે પાકા
 અને સાચા હો તો તમારા માલો તો નજ પડવા જોઈએ કારણવશ પૂજાનો
 ટાલમ જતો કરી હજારની કમાણી કરી પણ ત્યાર પછીય પૂજા ન થયાનું
 દુઃખ થવું જોઈએને ! ન થાય તો તમારો ધર્મપ્રેમ કાંચો આનરુ માટે પલ્લ-
 વારમાજ લાલને જતા કરો છે, એની રાલ કરો છે સયોગોનું ન્હાવું
 પણ બિન પાયાદાર છે માણસ સયોગોને બનાવે છે, નહિ કે તે તેનો ગુલામ
 છે સયોગો ઝમરજ બધો આધાર રાસવામા આવે તો માણસ કદ કરીજ શકે
 નહિ દુનિશાદારીના પદાર્થના આધારેન ધર્મની કિંમત ગણતી હોત તો
 ત્રણદત્ત સ્વર્ગવર્તી સારા ગણાત પૂર્વભવમા બે માઈ હતા, બનેને એકદમ
 , પેરામ્ય થવાથી દીક્ષા લીધી આહાર, વિહાર, તપ, અનશનાદિ સાથેજ
 કર્યા ત્રણદત્તે નિયાણું કર્યું ચીંતાય ન કરવાથી શેઠને ત્યાં પુત્ર થયો જા
 બેમાં માગ્યશાહી કોણ ? પુણ્ય કોને વડુ પડ્યું ! શેઠની સત્તા પરના ચાર
 સૂણે, ચર્મની છ લક્ષ્મા સસારવૈભવ અને સત્તામા આટલા મહાન અત
 રુ કારણ એક માત્ર નિયાણું એ બેમાં ઝલુ કોણ ? “ધર્મની સફલતાની
 દષ્ટિએ શેઠનો પુત્ર હાર દરજે વધુ માગ્યશાહી” એ ત્યારેન ગલે ઉતરે
 કે પુણ્ય-પાપનો આપણને વિચાર હોય અને ચકીવણાને ઘાસ જેટલું તુલ્ય
 ગણતા હોઈએ નિયાણું આશાવિરુદ્ધ હોઈ તેથી તપનું પલ્લ મર્યાદિત થઈ
 જાય છે, તે પણ સામારિક મુત્ર વૈભવો અને ઉપભોગો પુરતુજ, કે જના
 સેસ્તની પુણ્યની પૂજી ચવાઈ જાય છે પાપ પુણ્ય એકત્ર થાય છે નિયાણા
 વાલો તપ કે સયમ ધર્મ નથી, માટે ચર્મની કિંમત ઓછી સામારિક વૈભ
 વની દષ્ટિએ ચકી ચડે, બ્યારે આત્મિક શ્રદ્ધિની અને પુણ્યની દષ્ટિએ શેઠનો
 પત્ર માગ્યશાહી ચકી જો ધર્મદેવ બને તો એની વાતજ શી થઈ શકે ? ત્રણ-

दचे मूर्खता करी ! अरे, न्हातु रान्य मळतुय, महा मुक्केळ तो चकीणु तो
 क्या ! आमा मूर्खता ज करी केइवामा “ द्राक्ष खाटी छे ” एम ईर्ष्यायी चकी-
 प्पानी खोटी बगोवगी तो नर्मा करताने ! राजा आदि भागळ जे तमे
 पोते पण छुकी छुकीने सलाम करो छो, तो ए म्हादत्तनी मूर्खता केम !
 आज्ञे ते मूर्खता नर्मा बणाटी भूतोनो नाच मयप्रयोग करवामा न
 आवे त्यां सुपीज प्रयोग यतान पलायन थाय, तेम सुधारना वैमवयी
 अजाई वातो करिए त्या सुपी म्हादत्तनी मागवी के चक्रवर्तीपणु आप-
 णने ग्रहण करवा लायक मोहक अने प्रशस्तनीय लागानु पण जे क्षणे
 बधी वस्तुओने साक्षरीने धर्मना धरामे चढावी घमनुन पळ
 मानिए के तेनी तरतव परीक्षा थइ जवानी के आ बहु शापी अने क्या
 सुधी त्या केवु छे ! एटळे पेला मूतोनो माफक धर्मवृत्तोरूप महामत्रयी
 तमारी मोहनिद्रा ऊर्दी जवानी, अने एज आकपक लागतो मुखविलास
 तमने आपत्तिभ्य छागवानो, जेज चक्रवर्तीपणु तमने धोनारूप जगावानु
 आ तो बधी थइ पारकी पचात हवे तमारीज वात कड समजो के कोइ
 स्वगनो देव तवारा ऊपर प्रसन्न थई भरदान मागवा रुइ अने बोळ के-
 “ भाई ! भवातर मंढवी आपवानी तो मारी शक्ति नथा पण आ मव-
 माज तमने एजा सयोगो मेळगी आपु के तमे चक्रवर्ती याओ या धर्मा-
 राधनना उत्तममा उत्तम साधनवाळा बना ! ” ना तमे क्या रस्तो लेवा
 छळचाओ ! कसो ले के कमनो ! आमा न तो कोइ देवता आवी आपतो
 के तमन कइ मळी जतु, आ तो मात्र प्रमत्त छे, नकली छडाइ उ आमाय
 तमे पोतानी (कमने नहि पण धमने मागवानी) गीरता दाखवा तैयार न
 थाओ तो साचो ल्हार्मा (दब आवेज अने आपवा तैयार थाय तो)
 तमे छुं दाळदर पेडगाना हता ! भर्मारोधनना साधनोने शाना माग-
 वाना हता ! पण याद राखजो के ए नकली छडाइना ज्जाने तमारा आत्मा
 इदरणी परीक्षा-किमत मजानी छे जे माणस फोटिष्वन्नपणानी कल्पनानेय
 दूर करवा तैयार न होय ते कोइनी मिस्त्रजनी लाळसाने ! शी

કરી શકવાનો ? આ સવારમા જીવ નટ છે ધર્મનો જેને સ્વાદ લાગ્યો હોય તે કવી પણ સવારની ગધાતી ગટરમા મોડું નાલેત નહિ ધર્મામૃતનો સ્વાદ લાગેલો વીચારને ઇચ્છેત શાનો ! કુટુંબીઓ મુષ્ટિ માર્ગમા કટક અને સવાર રાટાનું કેદવાનું છે અને રાજવીપણું કે ચક્રીપણું કદી ન નીકળાય પ્લુ કિણાથી પેરાયેતું કેદવાનું છે શરૂઆતમાના નાના કેદવાનામાથી નીકળવાની चेष्टા નહિ કરો તો ધીમે ધીમે થયું પાકી પેદમા સપઢાવાના, બન છેવટે તો તેમાથી નીકળવાનો ઉપાય તમારા મગજમાં નહિ આવે રોગ વધે જાનલેણ થને છે

પડી ગુ કરતું એ નહિ સજો તમને માન આવશે ત્વારે ઉપાય હાથ દાર મયલો હશે અથવા તને અમલમા મૂકતા બાકાત પાતાલ જેવું કરતા પડશે તમામ શક્તિને તૂટી ચનાચનાર વારાવાસ અજોડ દુસ્મન છે જે ત્યાગ માટે અનુકૂળ સમયની રાહ જોતો હોય તે થયું પસાય, અનુકૂળતા વડે પ્રતિકૂળતાજ જોર કરતી હોય છે રાજકુમારને ત્યાગ સ્હેલો, તેથી રાજનાચમા પહેલા પાટવી રાજકુમારને મુસ્કેલ, રાજાને તો પ્રજા-મંત્રી આદિ અનેક ચલાઓનો ચલગાડ યાય તેઓ જેમા ચોદે કે આપુય તાગતુ જમારી જેમ પાપમા રાત્રુમાચ્યુ રહે, કમકાદવ પોતા ઉપર લાદે આ સવારની મનોદશા છે, પણ તે યાચી તો નથીત આ સ્થિતિમાં જ, પણ ટેહી પલો ગળાતી હાય તે વસતેય થયું ચોષિરાયગાની ભાવના જાગતી નથી, ચંડચરણ અગીકારવાનું નથી સજાત, મન કુટુંબીઓમાજ રમે છે જો મગવાર ! કેમ કટોર મનોદશા, જેવાઓનું ગુ થવાનું ! મરણથી ડયા વગર જાનન્દપૂર્વક એને મેટનું જેવું પશ્ચિત્તમરણ ! મરણનો મય જીતવાનો અમોઘ માર્ગ દીશાનો, કે જે પેહલા કરતા ટુક મુદતવાલો અને સરલ છે આજે ઘરના આંગણા જેવી મુગાલી સડકો છે, પેહલાના જેવો અટવીનો કે ડાઘ કાઠા, કાકરા, શ્વાપદ, ચોરવાલો માર્ગ નથી મૃગાયતીએ અને જયતીએ મગવાને ઉતરવા માટે વસતી આપી જેમા તો એનું નામ પ્રયમ શય્યાતરી

થીકે મળ્યને પાપુ, અને જેમના એ પુત્રકામી યજ્ઞાધામો ટેર-
 ટેર ગવામી છે દેશમાં ટેર ઘોર અગ્રજ આનાનાય મળ્યનેકાર
 બોલતા હોય ત્યાં મયકર દુષ્કાલ હાવા જાહેર, તેમ જા મહાદેવીની
 ગલાદેવી કીર્તિ અત્યંતો સ્પષ્ટ થાય છે કે રક્ષાને મટે કુલ મકાનાય
 હોવા મહત્તા, તેથી વધતિ આવવાનું કામ પુત્ર મળ્યને મળ્યને કરવા
 વધતિ અન્નામા પમા મળ્યનેવાના હતા શાકી સરી અને તા મળ્યને મળ્યને
 એમાં કયું મહાન કાવ્ય રહ્યું છે ! છતાં મ કામની વિવિધ મળ્યને મળ્યને
 ગવામી છે ! પણ મટ મેટલ કિમત થયેજ આવે તો મળ્યને મળ્યને
 છે, એન મોકો પણ સત્કાર્ય તેવાર કમાન મળ્યને માય પુત્રીકે મળ્યને
 મળ્યને ત્યાં ઉચા મળ્યનેવાલી મળ્યને નગરીમાં મળ્યને શામળે મળ્યને
 મળ્યને માકલે છે પત્ની પત્ની તામળા મળ્યને અર્ચિયુનામળ્યને મળ્યને
 (પાદા-ગામના મળ્યને) કવરવા મળ્યને છે મામે છે મળ્યને મળ્યને
 છીલ-તેર છ ! પ્રામાર, પામી, મળ્યને, પામી, જોપાદિકા મળ્યને
 આજિમે તમે મળ્યને તકનીક મળ્યને જેની કમી પામિય મળ્યને છતાં એ
 નથી નીકળતા, તા પત્ની પેદા મળ્યને રિપામી મળ્યને મળ્યને મળ્યને
 મળ્યને નગર આગલ મળ્યને બામની અનુકૂળતા મળ્યને મળ્યને મળ્યને
 મળ્યને મળ્યને મળ્યને ! ત્યારે મળ્યને મળ્યને મળ્યને મળ્યને મળ્યને
 મળ્યને છે છતાં મળ્યને મળ્યને મળ્યને મળ્યને મળ્યને મળ્યને
 મળ્યનેવાના મળ્યને મળ્યને મળ્યને મળ્યને મળ્યને મળ્યને

“ હે ગૌતમ ! આ પાત્રમાં આપમાં અને કાલ (કમળ) મળ્યને
 માન મળ્યને બેકામળારી (મહાનિદામાં મળ્યને) મળ્યને છે, મળ્યને
 સાપુળામાં મળ્યને મળ્યને છે ” મળ્યને મળ્યને મળ્યને મળ્યને
 મળ્યને મામળા છેવટે જા મામળા મળ્યને મળ્યને મળ્યને
 પામળે, મોહો મળ્યને મળ્યને મળ્યને મળ્યને મળ્યને
 મળ્યને છે, મળ્યને મળ્યને મળ્યને મળ્યને મળ્યને મળ્યને

સ્વાધ્યાય ચર્ચે શક્યતો નથી પરીસરોને સહન કરવાની શક્તિ નથી, ઉપ-
 રાજોને દસતે મોટે વધાવી લેવાની હિંમત નથી, પ્રમાદ અને વિરાધનાથી
 મોરેડું અત્યારનું સાધુપણુ છે, આવા કપોડા સયોગ વચ્ચે સાધુપણુ લેવા
 કરતાં પરમ તારક્ષુ પ્યારે સાધાત્ વિચરતા હશે ત્યારેજ ચારિત્ર પ્રદ્યુત કરી
 આત્મ-કલ્યાણ કરીશુ ” આવા વિચારવાળાઓ માટે આ ધર્મદાસ
 ગણીની એક ગાથા થયે છે—

લક્ષ્મિય ચ બોદિ અકરેતો અગામ્ય પરિતો ।

અજ દાદ બોદિ લક્ષ્મિય કયરેજ મુદ્દેજ ! ॥ ૧ ॥

હાપમાનુ નાણી દર્શને હાથ લાપા કરી મેલવવા માટે આકાશમા વાચકા
 ભરવા એ કેવું વિચિત્ર વર્તન ! સરી વાત એ છે કે પ્રમાદ રહિત ચારિત્ર
 મેલવવાની સાચી રૂચા હોય તો અત્યારથીજ સયમ લઈ પ્રયત્ન કરવા છાગી
 જલુ જોઈએ નહિ તો મોક્ષ એ કદ બેઠી રહે પડી સીજ નથી કે સહજમાં હાથે
 આવી જાય ! લલપતી યલુ હોય તા ચોઢીચોઢી રક્મ ભેગી કરવી પડે,
 એકદમ ન થવાય તેમ બહિં પળ અત્યારથીજ ચારિત્ર પાલનનો અભ્યાસ કરવો
 જોઈએ કોઈ પણ ક્રિયાત્મક આચરણ કર્યા પગર સીધેસીધું તેવું ચારિત્ર મેલ-
 વવાની વાતો કરવી એ કેવલ વાણી-ધિલાસ છે એનું પરિણામ હવામા
 વાચકા ભરવા જેવું છે પાસે એક પાઈ નહિ અને વાતો કરે આલો બજાર
 સરીદવાનો, “ હાપમા નહિ કોઢી અને ઝમી બજારે દોઢી ” દુનિયામાં
 માઠ ગમે તેટલો હોય તથા તમારે શુ ! તમારી પાસે વેશા હશે તો કદક મલકશે
 નહિ ઠા “ બોઈ બંને દરણો મારા છાલ ” જેવુંજ યવાનું છે તીર્થંકરના
 સમયમા આધ્યાત્મિકવાદનો આલો બજાર અનેક ઉત્તમોત્તમ પદાર્થોથી ભરપૂર
 હોવાનો, ગળપર, કવઢી વધાય મોજૂદ, તેથી તનાય શુ વલ્લવાનું ! પાઢીથી
 કોઢપતી છતાં જાપ્પે શુ કામનો ! તે વચ્ચે વજારો અનેક માલથી ભરપૂર
 હતા, છતાં તમારી પાસે પુણ્યની પૂજી હતી તેથી તમને “ ખોયા મૂઢા ” જેવું
 થીલે મોટે બજારમાથી પાણુ પરણુ પડ્યું, અધિવ્યમાય પાણુ પરણુ ન પડે

તે માટે અત્યારથી જ લેવાઈ જાય છે અને તેના પ્રકારનું ચારિત્ર : પાઠીને
 તમારા પુત્રના પુત્રને સમૃદ્ધ કરાશે, એમ કરવામાં જ તમારું મનિષ્ય હોય
 અને કસ્તાવ વધે અચ્છરત, એક વાત બહાર બાંધવા જેવી છે કે ચારિત્ર
 પાઠીને વસતે નિરિતિચાર અને પ્રમાદારિ દોષરહિતને આદર્શ તરીકે રાખી
 આત્મા વતમાન ચારિત્રમાંના દોષો મહે શકે લેટલા ગયે વધારે પ્રમાદમાં
 દુર કરતા હોય પ્રવૃત્તિમાં રહે, પણ ચિત્તપત્તા માગી જાય છે, મતિ
 ચાર છેવત મહે જાય છે, પ્રમાદાચરણ થવા બગાડે છે, માટે
 અત્યારે ચારિત્ર પ્રવૃત્તિ ૧ કરતું એ માન્યતા મળે માટે નિષ્કા
 કરાવી છે. તે તમારમાં હોય તો કાઢી પાંચજો ! કારણકે મે વાત
 વાંચતી નથી, એરે મજા માગે ! જા હા વેળા રાજ્યનદ શસ્ત્રાર્થના સિદ્ધાંત
 જેનું મનુ મુગજાનની પ્રતિમા ઉપર બેસાડે બહુત જોડી મોડી કે કંદારો
 હોઈને માઈને ચિત્રાર આખી કે “ આ ટીક ન કેદરાય ” ઉપર માટે
 વિચારના વાઢી, એક ઉપાય મળ્યો “ પલા કોચલીમાંથી વાંચ લેરી ”
 કાંઈ તમ માર્ગદેશ ઉપદેશ આપવા હામ્યા કે “ મૂર્ધિજ યાત્રી નહિ, ”
 વળી કોઈનકોઈ મહે વર્ણ ! માઈ માઈ વાઈ ! કવચમાં જુ વચવાળી
 જાતા વાલુ, શરીરનાં દર્દ થયું બેટલે શરીરનું કાપી કે કાઢી નાખતું
 એ મે રાજ નહિ માય મહાનુભાવો ! આ રતો કારો પથી, મિનાઈના છે.
 એ મત ન મળતા “ ન્યાયાં બેગુ પુણ્ય ” માની વને લેટલી વધારે ચારિત્ર
 આરાધના મ પી રવી બાંધે તમારો વાલે વરણના જોડી કદિ નથી,
 રાજ રાજની રિતા કે વચ્ચેની શાંત્રી નથી, છતાં નાની પાની વાલુ-
 જોનો ત્યાગ કરી આ મહાર મહારમાંથી કાર લેવા લેવા-તને હોદવા
 લેવા નહિ માઈ તો વળી વધારે થઈ ! એ રે પેલા ન આવી હકે એ
 જાણેનું રાજ હી રીતે કરવાનો ? આગા જેવા સાધારણ માંડળેની થાત
 જુદી છે, આપને કોઈને કહી વાલુ આપિમે અને માગિમે વન કરા, બેટલે
 મીલ માગવામાં આવજને બેટલી નાનવ પથી કાઢતી, બેટલી જેવા મગજમાં
 વચ્ચેની કદિનો રાઈ મરાયેલી હાવ વને લાગે તમને જેમ લોધા મિથા

મટે જરાનુ કદી શકાય તમ ચક્રવર્તનિ નહિ તને કહે પણ કોય ! છતાં
 એવા નીંદર સાધુઓ હતા અને છે કે તેની કદિમાં અનાયા વગર વેધક
 દીપ્તા હૃદ મિથ્યા ઉપર નિર્માદ કરવાનો ઉપદેશ આપતા ચિચારો કે કેવા
 નીંદર હશે ! સમારની તુષ્ણાવાલાને એનો સ્વાત્ત્વ તદિ આવે વાકી કથિ-
 મદર્થિનોજે આત્માની દરિજે તો ચક્રાની કદિને પણ કોડી બેટનીય નથી
 ગતી, અજ જાવી માત્રનામાપીત્ર નીંદરતા જ ને છે પડી તો એને સમારમાં
 કોઈના ઘર હોતો નથી જે નીંદરતા બેટલે આત્મદશનનુ પ્રથમ સાધન !
 ચક્રવર્તી કરતાય જે સાધારણ શેઠનો પુત્ર વધારે માન્યશાહી હતો વધારથી,
 સારા દેરાતા ચર્ચાપણા પાછલ અનેક યાતના તે યુવાનેલી છે, તે છદ્મ
 કરતા તો રાધકુ બોલ્યા જેવું દદ થાય ઉચ્ચાધ્યયનમા-“ નરિંદ
 જાઈ અહમા નવળા ” વદ્યુ છે રાજાનો દરજ્જા સૌથી ઊંચો, એનો માન-
 મર્તબો, અમન-ચમન, અને સત્તા સર્વોચ્ચમ હોવા ઉતાં જે આકર્ષક દેરાતી
 થઈ સુદરતાની પાછલ વાપનો પુત્ર બેકઠો કરવાની મળીન શક્તિ હોવાથી
 કેમ વલણાય ! તમે ગરીબ કે નિધન છા જે જાણવાની અને રાત્રા કે મહા
 રાત્રાપણા ન મહત્ત્વ આપવાની શાહને કદ પગ નથી, એની સાથે નિશ્ચય
 નથી, શાહને જેની પિકર નથી, તમે ધની હશો તો તરશો અને ગરીબ
 હશો તો ઢૂંચી જગાના જેવો પક્ષપાત શાહમા ક્યાય નથી તમે ગમે તેવા
 હો, ગમે ત્યા હો કે ગમે તે પરિસ્થિતિમા હો, તમારે સદા કાલ ધર્મારાધન
 કરતા રહ્યુ જા સમારને જિન્દગાલ સમગી બેનાથી વચતા રેહ્યુ, એમા
 પડ્યા રેહ્યો તો વસ્યો, ધર્મારાધનથી તરશો, આ વધાય શાહોનો સાર છે,
 અને સૂર પણ જેજ છે એ સૂરને લાભલશે તે માન્યાશાહી અને આચરો તે
 મહામાન્યશાહી થશે !

જો જાગત હૈ સો પાવત હૈ, જો સોવત હૈ વહ સોવત હૈ

આ જીવ અનાદિકાલથી સંસારમાં જન્મે પછા મર, પાછો જન્મે, એમ
ગોણા સ્વાભાવ હતા કેમ કટાલ્યા નથી ? છઠ્ઠા કામ રોજ પાંચ સાત દિવસ
મુધી કરો તો કટાલો આવ્યા વિના રહતો નવા અરે, માણમાં રોજ
એકજ શાક આવ તો પાલવતુ નથી ! સંસાર કરતા શીઝી ચીઝને
કિંમતી માની નથી, તથા તે મેલવવાની ભાવનાય નથી થતી અને
એકજ ચીજ નજર આગળ હોય ત્યા કદ પસંદ કરવી, કે ઠાપી કદ સોટી
કરે એ વિવેક કરવો એને અવકાશ ન હોય, કદાચ બીજા ચાઝને સારી
જાણી હોય તોય છામના કીદાની માફક આ આનંદ ઊઠવા આપણ તૈયાર
નથી, માટે કટાલો નથી આવતો રસપ્રદીનો કટાલો આવ્યો હોય તો તુ
કારણ વિચારવા છામ્યા હોય અને શક્તિશાળી આત્મા કર્મને સ્વામી તરીકે
સ્વીકારી એના કેદમાં પ્રમાણે તાણે છે સંસાર છે ત્યા મુધી આ આત્માસ્મી
પિંહ કર્મસ્મી શિયાલની ગુલામી સ્વીકારે, સેવા દુસ્તર્ય કરે, એના આગળ
રાક જેવો બની જાય, અરે છેવટે એ નમાજનો માર પણ સ્વાતો હોય છે, અને
સ્વાતો રહેવાનો એક તરફ પોતાનીજ માલિકિની અટલક સ્વપતિ, જ્યારે
બીજી તરફ પરમ શોભના કારણે ખીલારી જેવી દાઝ, અને એ બન્ને
એકજ માણસમાં ! આ દયાની લાગણીથી જ શાસ્ત્રકારોએ આપણી કમાલ
શિયાતનુ માન કાઢી સંસારસાગર તરવાનો મારગ બતાવ્યો એ લાગણી બેટલ
મધ્ય દરિયાનુ વહાણ મૂસ્યાનુ માતુ અને મરતાનુ અમૃત ! તે માર્ગ વૂંચ
છેટલે વૈષ્ણવમહામતોનુ પાલન એથી કમરાજાના મૂલ દરિયાતોના નાશ થાય,
એનો ઘેપાર વધ પડે છતા સંસારની વાસનાથી એને લાલચો ધણમરના
પણ એવી છે કે આત્માની મોટી શાધનાને કાફ કોઈ વચત માટીમાં મેલવી
દે છે, તેથીજ આ પ્રમાદ (વાસના અને શલ્ચો) એ શાસ્ત્રકારાણ મહાપાપનુ
કારણ માન્યો છે, પ્રમાદ વેને ત્યા આત્મવિચારણા પચાવન મા
પણ અનુમતી અને આપણ રહ્યા વગર ન ચાલતુ હોય,
વાપ્તમા હો

પ્રશ્ન—કેટલું કહ છે કે “ મન ગા તો ચથરોટમેં ગા ” સાધુ
વેશ પેહરવા ઊતા પાલન ન થાય તો શુ મનુ થયાનું છે ! જ્યારે વાસનાઓ
ઉપર સાચોજ અગમો થયેલો માનવ ધરે બેઠા મહાત્મનો પાલે કે જાત્ર
કલ્યાણ કરે તો વેશનીજ શી તસ્લ ?

સમાધાન—આસના સયોગો અને સામગ્રી આત્મા ઉપર વડુ
અસર કરે છે, અને ઘણી વસ્તુ એ અસરે જાત્મા ઉપર વિશ્વ
મેલ્યો છે તે વસ્તુને ત્વરાબ અને જાત્મવાતક માની તે વસ્તુથી
જુલા વેગલા થઈ જતું કે તેનો પડછાયો પણ આપણા ઉપર ન પડ્યા પામે
તીર્થંત્રો માટ પણ ગૃહત્યાગનું પ્રિધાન છે અને તેઓએ પણ દીક્ષા વેશ લીધો તો
આપણા જેવા પામરોના વાતજ ન્યા ? વેશની મહત્તા અત્યંત છે ત્રિપર
ગાસનાથી ઉત્પન્ન થઈ રાગો સીતાને હરણ કરવાનું અવશ્યક થયું, તને
પોતાની જાલમા પકાવના અનેક કારાદાઓ અને પ્રયત્નો કર્યા, પણ
નિષ્ફળ ગયા છેવટે રામચંદ્રનીનાં ચપ ધરી સીતાની પાસે ગયો, ત્યાં તો
તને અત્યંત આધ્યવર્ષક અનુભવ થયો કે રામના રૂપ અને વેશના કારણે જાત્રી
ત્રિપરગાસના સમૂહગી ગઈ, સાતાનીને પસાવવાનો પ્રિચાર પણ ન આવ્યો

જે વસ્તુ તુમારપાલે મુશ્કર રાજા સાથે જુલવા માટે ઉદયન મરાને
મોકલ્યા, ત્યાં ઘણા પ્રશ્નો વગાથી સેરકોએ મરાને છાવર્ગ મા લાવ્યા
ત્યાં પોતાની ઊંઘા દશા વિચારી પોતાની શત્રુજયનો ઉદ્ધાર અને શત્રુનિકા
વિહારના પુનરુદ્ધાર ન વગાથી ઘણું દુઃખ થયું, ઘણું રુદન કર્યું, ત્યારે પાસે બેઠેલા
ઓએ જણાવ્યું કે “ તમારા જામમટ અને વામમટ પુત્રો એ કાથ પૂર કરશે ”
જેમ સામઢી ઘણા દુર્વ થયો અંતિમ વેલાઈ અરાધના થયા સાધુના દશનની
ઉત્કટ દેખાવાથી તપાસ ઘણાં કરાવના છતાં, કોઈ સાધુ ન મળ્યાથી
કોઈ પુરુષને સાધુનો વેશ પેહરાવી લાવ્યો, તેનેજ મહામુનિ માના તેના વે
પણ જુલ પોતાના માથા ઉપર ઉદયન મરાને દેવાયા, અને આરાધના કરી
મરા તો મરણ પામ્યા ચંદનવૃક્ષથી આગાય વૃક્ષો મુગધી થાય તેમ ઉદય

નતી માવમકિ જોડેલા વેશધારી સાધુએ પ્રતિવોધ પામી બીવતા મુખી સાધુ વેશ તાપ્યો, અને રૈવતાચહે મનશન કરી દેહત્યાગ કર્યો

મહાનુભાવો ! આ વશનો પ્રમાણ છે ! શુદ્ધાના વેપમા એવોજ કોઈ મહાનુ ચમત્કાર સમાયેલો હોય એમાં શી નવાઈની વાત છે ! પણ તાનુ જીવન ઇનાથી પાય, દરેક પાટલ અમુક પ્રકારની મામ્ના રહી હોય છે તેમ સિપાહીનો વેપ રામની એક નિશાની છે, અને તેનુ અપમાન એ રામનુ અપમાન છે, તેમ સાધુ રેપનુય રહત્ય એ છે કે કર્મને આધીન હોવા છતાં કર્મની મુલામી એ મામ્મસને સ્વીકાય નથી છીનવીને પોતાની બનાવેલી વસ્તુ કોઈ પણ માણસ એમને એમ માગવાથી કે સ્નેહાશી નથી આપી દેતો, તેના માટે કઢાઈજ કરવી પણ દરેક કઢાઈમાં પોતાને કેટલીક વસ્તુ હાર સ્વાવી પડે, પણ એમ હારનાર શીબી શ્રીબી કે પાંચમી વસ્તુ જરૂર વિજયી બનશે સસારીનોની લઢાઈ-ઓમા તો કેટલી વસ્તુ કેવલ હારખુજ પડે છે, પણ કર્મ સાયેની તદાર્માં તો અસેર આત્માનોજ વિજય છે, પ્રવી લઢાઈ કોણ મૂલ્ય ન હોય ! કર્મના સામે મોર્ચા માઠો અને વડી જુધો કે એક વસ્તુ સમજા છાગતા કર્મો કેવા રાક બની જાય છે માટે શિયાલિયાની માર સાતા તમારા સિંદને જગાડો ! દેહકાની જેમ કર્મનો અકુર પણ ચાકી રહ્યા તો પરી આલોય સવાર મમવાનો પ્રસમ આવી જાય, કરેલી બધી મેહનત ધૂલમાં જાય આવા સિદ્ધિયોગ કરતાય ચદિપાતો શુભ યાગ ચારનાર મલતો નથી, આ શુભાવી દેનારના નથીવમા માથે હાય દર્દ રોવા શિવાય કનુ ચાકી નથી રેહતુ હજીય જાગો, ચેતો ! આત્મકલ્યાણના માટે તૈયાર થાઓ ! શાસ્ત્ર વાના નીર જેવા સસારની મોહકતામા પછાયા તો શિયાલ કરતાય વધુ કળાલ બનવાના, અને આત્માસ્તી સિદ્ધિ ગાના કરે તો તેમાજ શિયાલનો નાશ છે આત્મા જાગશે ત્યારે સસારના પાયા થરથરવા માંડશે ! આ નિર્વેલ દેખાતા આત્મામા વેટની મહાનુ શક્તિ સમાયેલી છે-પત્નો કેવલી-સમુદનાત સત્તમ દાસઝો છે

व्याख्यान वाचस्पति आ. श्री विजयरामचंद्रसूरीभरजी
महाराजना व्याख्यानमांथी.

पैसावाळा एटले अविरतिना गुलाम

“अविरति एटले विरतिमां विधेय करी नरके छई जनार भोमिभो” ते

कुमायानी गरन सारे छे कुमार्यानो पति गुन पामे तो अविरत सुख पामे
कुमायानो हुकम पाळता सुख तो नमाला घणीने ज याय, के बेने
नमालापणानी शरम न होय तमे निरति राखी छे, पण खूणामा तमापे
मालिक ता अविरति विरतिना लग्न तमारी साथे करावनास अमे गोर
पैसावाळा एटले अविरतिना गुलाम तमारा घर बगलाओ मोटा एसा
पापक्रम, जाचरू, रसोईघर जादि खरा, पण एकाद न्हानु परमादिर ते
सामायिक करवा मोटे जग्या नथी, ओ कर रखायी के वासणो घरना माण
सोयीय बधु, पण चरवळा कटासणा माड एनाद बे मळगे मित्र सबधि
जोनी तेम साधर्मिमानेय जमरा बोलावता हसो ! केम ! समकितीन
धर्मा सदा अविरतिना अपमान यता होय, वातयातमां ते वेने ऊगार
पाडतो होय मोट्ट भाणु अने घणी वानगीओ एटलेज अविरतिनो आदर
घणी वागीओ साधर्मी आदिने जमाडवा होय, पोता मोटे तो बे चार
पूजोव बीने तो एमाथी एक रस बाहुए मूर्या के अविरतिना अपमान !
देहलाना धावको शु जमवानु करतु ए घरमा कह नदि पीरखनार एकाद
यस्तु भूली जाय तो माते नहि रगोद बगदी तोय मोल नदि तमे
बहुज धनधन करो तो “ तु करिए हाथ छे बगदीय जाय, ककडाड
न करसो ” एम सामळतु पडे तमे मुली गणाआने ! तमारा घरमां मडिड
उपाधय, सामायिक पूजाना सावनो, धर्मना पुस्तको चोदएने ! धर्मिओने
त्यां धर्मी आने अने त्याग पैराग्यनी वातो चाळे के अविरति डाकण रेवा
बेधे अविरतिमां रेडतु बहु खराय, माट निरतिना महोत्सवो घणावणा
याय एटलु सारु जेम मादो माणस अपय्य कदाच को, पण थोडु एने
विचार आने के नदि पचे हा ! तेम महाजास्तिकने पण पारनु पळ नजर
घामे देखावाधी ते करता हरे

૪૦ મહંમ્

આસનમખાવક વ્યાખ્યાનવાચસ્પતિ આ. વી વિનયરામચંદ્ર-
સૂરીશ્વરજી માહારાજ સાહેબના જાહેર વ્યાખ્યાનમાંથી

**દેશની સમગ્ર પ્રજા ધર્મપ્રધાન બને તો
હુઝમનનુ પળ હૃદય પલટાઈ જાય**

(પ્રેમાભાઈ દોંડ, અમદાવાદ રવિવાર તા ૨૦/૮/૫૧)

સદ્વ્યય અને 'સ્થાને ચૈતત્ક્રિયા'નો સદાચાર—

અનત કાઢના મહાપુરુષોએ યનાદિ કાઢથી આ ઇલાખા પરિશ્રમજ
કરતા જીવો, જે આ મનુષ્યમનને વામ્યા છે તેનો મનુષ્યજીવનતા પરમા
દશનુ પરમપદ પામે, તેના અર્થી બને અને જાતમાને પરમપદ થાયે
જોડી આપનાર યોગના ઉપાધક બને, તો તે ન સત્વારભાગરને ધાર વામ
અને પરમપદને પહોંચી અનત મુક્તિ મોક્ષા યાય, આ રૂચાથી જ
પરમપદને છામઠકા, સમજકા, ને યોગના ચઢન સમજકા થાડે કેવા જીવો
જાયક હોઈ શકે છે ને જે જાયકાત માટે કયા કયા યુગો મઢવના આદમ
સેનુ ચર્ચન કર્યું છે

“પરિણામ” નામનો સદાચાર જાતને ઘર કર્યો ડ પળ જે આતાર
પર નાપતા પદ્ધતિ એક યાન કરેલી જરૂરી છે કે, એકનાર આ સદાચાર
નામ દશમા સ્તર હતો, પરંતુ બાને તે નાગ વામ્યા છે આ જગના
નીતિવાદીઓએ એક વાત માણાર રહી છે કે જે મનુષ્ય કમે છે
તે નીજાના ઢવર આપાર રાણવા રખે કે પોતાના પુણ્યથી નીરવા
રૂઝ ત જોડુ જરૂરી છે ત પોતાનો અલ આરજના પ્રમાણ રાણવા
માગે છે કે યુ રાણવા માગે છે ! ત પોતાના પુણ્ય પ્રમાણે તે
કે સર્વો નક્કી ફૂટી આવક ગાથવા નીકળે ! આજ
આવક ને તાર વા વખો છે, તારથી

અનીતિ, અપ્રમાણિકતા, વેઈમાની વિગેરે દુર્ગુણો વધ્યા છે આ સ્થિતિ સર્જી કોને ? આ સ્થિતિના માનની પાસેથી કોઈ નીતિની આશા રાખે છે વરાવર છે ?

“ શાદ ” ઢાકુ કરતા ભયંકર છે —

આ દેશમાં આ આદર્શ એક વાર જીવત હોતો કે, દરિદ્રીમાં દરિદ્રી માણસ પણ માગીને કે અનીતિથી મેલવવામાં નાનમ માનતા આજે આ પ્રકારની નીતિ જીવત થાય તેમ છે ? “ અમે તો અમારી મર્જી પ્રમાણે જીવીશું તમારે શું ” આડુ વહેનારા વધ્યા છે, અને વહેનાનો તો વાયરો વાયો છે આવી રીતે “ શાદ ” બનીને જીવતો માણસ ઢાકુ કરતા પણ ભયંકર છે કોઈ એ સમજતુ નથી કે જીવનમાં સારી રીતે ન જીવાયુ તો કાંઈ નહિ પણ પરાવ રીતે તો નહિજ જીવતુ જોઈએ આ નિયમ નાશ પામવાને કારણે સદાચારનું આચરણ દુષ્કર બન્યું છે એ જેટલું શક્ય બને તેટલું જીવનમાં ઉતારવા કોશિશ કરવી ઘટે આપણે આપણા કર્મે જન્મ્યા છીએ, માટે કોઈના ઉપર આશા રાખ્યા વિના પોતાની જાત ઉપર વિશ્વાસ રાખીને જીવતુ જોઈએ મહાપુરુષોએ પરોપકારનો ઉપદેશ આપ્યો છે, પણ આપણે કોઈના આપણા ઉપર પરોપકાર ઇચ્છ્યો ન જોઈએ, એવી મનોદશા આપણી થાય તો આપણા હાથે અનીતિ, અપ્રમાણિકતા વધીએ ન થાય તે માટે આયાનુસારી વ્યય નથી કરીને જીવતુ જોઈએ જે મહેલે તેમાંજ સતોષ માનવો જોઈએ જેના વિના જીવન જીવી શકાય નહિ તેવી વસ્તુઓ માટે જે કંઈ વ્યય કરે તે અસદ્વ્યય નથી, પણ જેની જીવનમાં જરૂર નથી તેના માટે શુભયોગ કર્યો છે મોડામાં માટે અનાચાર છે પહેલાં આટલું બને તો નીજો સદાચાર આચરવો રહ્યો બને અનેક જાતના પાપથી વેશો મેલવવાની પ્રવૃત્તિ એ પાપ છે મહાપુરુષોએ વેશો મેલવવાનું મૂકીને દોઢી દેવાનું કહ્યું છે તે ગાઢપણ નથી, પાપથી મેલવેલો વેશ જના વિના જીવનમાં દરવત આવે તેમ નથી તેવી વસ્તુઓમાં માણસ કેવી રીતે રહી શકે ?

માણસાંનું હીલાકર છે—

આવ દેશમા પેલો પાપથી મેલવવો પડે છે તે યાત્ર સમજાવવી નહિ પડે નોકરી કરીને પેલો મેલવનાર પણ પાપ કરે છે, કારણ કે શેઠની આજ્ઞાથી એને પણ ન કરવાનું કામ પણ કરવું પડે છે કાશ્યા માણસોએ હમંશા હાથમા પંસા આપે ત્યારે વિચાર કરવો જોઈએ કે પેલો આવ્યો ક્યાથી ? મહે પેલો પ્રામાણિકપણે આવ્યો હોય, છતાં એ વાત ચોક્કસ સમજવા કે તે પેલો કોઈ અનિષ્ટદારાજ આવ્યો હશે અનીતિથી મેલવેલો પેલો એતાં હાથ કપવો જોઈએ, યેવુ જાજતુ પોઈએ આ પેલાનો ઉપયોગ જીવન જીવવામાં એ વસ્તુની જરૂર નથી તે માટે કરવો એ માણસાંનું હીલાકર છે

આમા માણસોએ દેશની હવા વગાડી છે--

આજના મધ્યમ ધર્મમાં મચકર વેકારી ચાલે છે તે યામાથી જન્મી છે ! એકલી રોટલાની હચ્છામાથી તે જન્મી છે છુ ! આ દેશ આગે છે કે જેમા માણસને રોટલાની મૂલ્ય શેટવી પડે તેવો કાલ હવે નથી આવ્યો આ દેશમા હવે પણ એ માનવતા જીવત છે કે ખૂલ્યો માણસ સ્વેચ્છા ખૂલ્યો છે તેવી સ્વચ્છ પડે તો આ દેશમાના મચકરમાં મચકર માણસને પણ નૂલ્યા માણસને કારક પણ આપવાની માવના આગેજ છે મોતમાં પડેલા માણસને તો જેટલું મલકશે તેટલું પણ ધોતુ છાગશે આજના ધનાઢ્યો પણ પુરુષ યતુ નથી એવી પરિચાદ કરે છે ધરતી સ્ત્રીઓ પણ દરજ્જા પ્રમાણે માગે આવે છે, અને જેવળે કુદિ વેચી નાછી છે તે દીધેજ જાય છે કેટલા પાપથી આવેલો પંસો આમ વહવાય ! શનીઓએ ઘાથેલા રક્ષા પ્રમાણે તેનો વ્યય થવો જાઈએ જો આમ થાય તો આર્ય દેશમા કોઈ ઉપાધિ નથી, પણ આ દરજ્જાના શૂત્રે તો સમને નીતિ આદિથી પરવારી દીધા છે તમે એ રીતે પેલાનો ઉપયોગ કરવા માગ્યો છે તેથી રોગો વધ્યા છે, દેશની હવા વગાડી

અસદ્ વિચાર અને ધર્તાથી દેશી દલા વગેરે છે. ભાવ કેટલેટલા તેજ
વેદા થાય છે ! એ અસદ્-ચર્યું પરિણામ છે

માણે નહિ પણ મટની ચાનારા—

આપને ત્યાં જાને માને રેહી જાનારા તરિ, પણ મટનીને જાનારો પર્ક
છે જોંગેલો અને રેલ્ટોરટો જોડેને મને એમ થાય છે કે આટલા રથા મટ-
કતા મૂલ્યાઓ નીરવથા છે ક્યાપી ! મૂલ્યાઓમાં વેટ મરીને જાતા રતા,
કારણ કે એ લોકો જીવતા માટે જાતા રતા, જીમને રશદ જાવતા માટે
નહીં. ચારે જાને લોકો રસાદને કારણે જાવા ટેવાયા છે તેમને પાપુ પા
માવતુ નથી, ને એ રીતે અમદમ્યન જાવો રથો નથી મથો છે કે જાવું
ઓટું ને સર્વોં પગો આ રીતે વિચાર કરાને તમે જાવો કરા જા અઢપો અર્થ
જાવોઆવ ઘટી જાય અમદાવાદમાં પગો માટા માગ ધરવારાઓ છે એમ કહે
છે, તો પછી તેઓ પર વહાર જાય જરા ! કે તેમની ધર્મચલિઓને રથોદ નથી
આવડતી ! એ જાના જાપીને જહાના કોહિયા વીનારા મૂલ્યા પામ્યા ક્યાપી !
જ રોટલા જાદને જીમનારી જાત રે કર જહાના જ્યાલા વીને જાવતા
જીલી માઈ છે જા સર્વોં જાદને પોજાય છે ક્યાપી ! લોકોના અગ ઉત્તર
પણ જોઈએ તેટલું કાવડ છે આ મથુ જાવે છે ક્યાપી ! જુ જાજાજમાપી
જાવે છે ! લોકો અનીતિયી મેલવતા જીલી ગયા છે આ અમદમ્યન
નીકલી જાય તો જાયક વધે અને સર્વેય ઘટી જાય વીડી, ધિંગારેટ
વેગેરે જીવો પણ જાગત કરાનાની નથી પણ એ જો જાવેતી છે

જાને ચૈતત્ક્રિયા—

જામાન્ય માણસોએ જાવો સર્વોં રાજ્યો છે કે તેમજુ આવકરું પામુ મઢે
તેમ નથી, અને તેના માટે જાવું જાહ જરૂર કરું પડે છે અમમાં અને સ્વામા
જા એ અને જાવે છે એ ધનાઢ્ય છે તેમનો સર્વ મોટો રોવા છતાં
જામની પાઉ સમ્રાઢ ઘશો રહે છે આ સમ્રાજોરી એ પાપ છે એ લોકો

આરક્ષાથી સ્વાવગ્ન હોય તમના માટે “સ્થાને ચેતુશ્ચિત્રા” એ ઉત્તમ
 સદાચાર છે. ધન વ્યવસ્થા સ્થાન તમને સ્પષ્ટતા ડા. આ દેશમાં આયેસરકાર
 પામેલાને તમા સ્થાન દીન, દોષ્ટી કે અનાયની હેમ માટે જરી આવશે.
 આજે કમનડીયે લોકો માને છે કે અનીતિ એ વાત હવે નહીં અનીતિ જીવ
 સ્વા પ્રાપ્તિ જેરી થઈ ગઈ છે. બહુ આર દશમાં લોકોને જીવના સ્વાદ
 જોણે હતા, માટે “સ્થાન પેતુશ્ચિત્રા” શુદ્ધ હતી. આવ દેશમાં તેમના
 માથે દર હતા, જેમના જીવનમાં દર, ધન, સર્વમીભાદ, દીન, શુદ્ધી એ સ્થા
 તેમના માટે વ્યવસ્થા સ્થાપના હતા. આજે સ્થાને વ્યવસ્થા કરતાં નરવાને વધી
 ગયા છે.

જાત્ર માનવીઓની ધન ડોડપા ડ, કર્નો ડોડપા ડ, ડાઘ ડોડપા
 ડ, દેવ ડાઘા ડ ને જરૂરી મધ્ય માદાને કેટા ડ.

પાપની જમાણી ફોના માટે—

તમે કમાણી સ્વાથી કરો છો? પડકારની સરકાર તો નહીં તમારી, વા
 યાજની સરકાર તો તમારી છે, બને તમને તમા તમારા સ્વાધાનન વધુ ડાઈ,
 રીતે જામે છે, તમને કં કાશ તમો પકડાયા તિના સ્વાધાન નથી, તો
 પડી આ કાઢમાં વધુ શા માટે કમાવું? રહેવું અહીં, કમાવું વગર ને કર
 મારો નહિ તે જમ જા? ત માટે તો કીલે પાવના નવું જોડે અહીં અપાનો
 નથી, નહીં તો હું તો તમને વધુ કટ્ટુ ક ને પુછી તમારી વાદિ પોગલિત
 નથી. આત્મી કાલે અમા ધાળીય તો તમને ડગાલી નૂકીયુ હો નૂકી
 આવે છે, તમા વગરકા, ધન સ્વાધાન, વધુ માલનારા, પાવગવાલ્યાઓ
 અને પુન્નાઓ નૂકાઈ આવશે, જેમાથી માટે આ સ્થાન નવા હમવા
 સ્વાધાનની વા રીત ધવી છે કં કોઈ દરજી રીકર તા કર માવગા છતાં તમને,
 તમારી સરકાર છે અમ હું માનતી નથી. ગુલા કાઢવા પ્રચાને તમારે
 હું તમા માવગા કે વ્યારે તમા હાલી જાવ આર તો પકડાઈ આવ.

દુસ્મનનોય હૃદયપલટો થાય—

હિંદની ૪૦ કરોડની યસ્તી સેતી-પ્રધાન બને તો જરૂર દુસ્મન
હૃદયપલટો થઈ જાય. સાચી ભાવનાઓથી દુસ્મનોની દુસ્મનાવટ પણ વા
જશે. આટલો સદાચાર જે દિવશે આવશે તે દિવશે શું આ જુગ આ
રહેશે ? મારો દેવ તમારુ માનસ પેરવનાના છે. માટે યુગપરિવર્તન કરવું હો
શો કલ્પનાના ધોબા ધોદાવતા બધ કરી મહાપુરુષોએ કહેલા માર્ગે આગ
મવું જોઈએ.

—૦૦—

—[વ્યાખ્યાન ૨]—

આ કાલની એ વલિહારી છે કે લોકો અતિ
નિય વસ્તુના વ્યસની બન્યા છે

—૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦—

(પ્રેમાભાઈ હોલ, અમદાવાદ રવિવાર તા ૨૦/૮/૫૧)
મોજશોખ ક્યારે મરે ? —

અનતકાલમાં મહાપુરુષોએ અતિ દુર્લભ એવા મનુષ્ય જન્મનો પરમાદર્શ
પરમપદને સિદ્ધ કરવાનો પ્રરુષ્યો છે, અને એ દેવથી આત્માને પરમપદની
છાંયે યોજી આપે તેનું નામ યોગ, તે યોગની જે કક્ષા આપને વર્ણવી ગયા
છીએ તે કક્ષાએ પહોંચી શકે તેવા જીવો કેની સ્વમાવધિદ્ધ યોગ્યતાને
પરનારા હોય અથવા પત્ની યોગ્યતા કેલ્લયવા કદા કદા ગુણોને એણે
મેલ્લયવા જોઈએ, તેનું વર્ણન કરતાં આપને જોયું કે, તે ગુરુ દેવાદિનો
પૂજક હોય, અને ત્રીજા ગુણ તરીકે તે સદાચારી હોવો જોઈએ.
સદાચારનું વર્ણન કરતાં ધોદ સદાચારો ઉપર આપને વિચાર કર્યો, અને

તેમાથી ટેલાનુ વર્ગન ગર્દે વસત આપ્ને કરી ગયા, એના વાયા માટે, આયાનુધારી નીતિ માનવો સ્વીકારી છે તો, યોગ તો મલ્લવાનો હોય સ્વારે જ મલે, પણ ઇ એના જીવનમા એવી સારી રીતે જીવી શકે કે મરતી વસતે અને પરલોકની ચિંતા કરવી ન પડે, અને આ લોકમાં એ એવા આનંદથી જીવે કે કોઈ મુશ્કેલીને જોઈ તેને રૂપ્યાં વેદા ન પાય, ને ગમે તેની સ્થિતિમાં તે મૂકાઈ જાય તો પણ તેનામાં દીનતાં ન આવે, જે એટલું સમજતો હોય કે જે પુણ્યના મલ્લને લીધે જન્મ પામ્યા છે તે પુણ્યના પ્રમાણમાં જ એને મલ્લો, દુકમાં એ મહાસતોથી બની જાય છે, અને એના મોજશોસ મરી જાય છે

આવો મનુષ્ય અસદ્વ્યયી હોતો નથી, ને પછી પુણ્યનો યોગ હોય તો તે “ સ્થાને ચૈતત્ ” તો સદાચાર આચરે આપક પ્રમાણે જીવનારાઓ, ને મલેલા ધનનો યોગ્ય ઉપયોગ કરવાવાળો તે હોય આવો માનવઉમાજ બને તો તેમાં દુ સનો અથ પળ રહે સ્વરો ! આવી સ્વમાચારીદ્ધ યાગ્યતા આપ પામા જ હોય તો તે પુરવાય કરીને મેલ્યવી જોઈએ પ્રામાણિકપણે મહેનત કરતા જ મલે તેમાં જીવણ જેજ સાચો પુરવાય છે અતિ લોભીને રખી અનુ ચૂલતા હોય તો તે અતિ મોજશોસવાળો હોય છે સ્થાને ધનનો વ્યય કરવામાં તો તેજો ધનનો વ્યય સમને છે

“ લોકાપવાદભીરુત્વ ’ એ પહેલો સદાચાર છે—

આ સદાચાર બહુ ઉપયોગી છે ઘણી વાર એવા ધના સારા કામો કરવા એવા હોય કે કે જે બ્રહ્મની શાકોને ગમતા નથી હોતા, છતાં શાનીઓને જે કાચ આ લોક અને પરલોકના હિત માટે હોય તવા કાર્યો લોક વિરોધમા હોય છતાં પણ કરવા એમ જણાવ્યું છે લોકની શરમમા પહોંને તમે સમારા રોજદા જીવનમા પણ ન કરવા એવા વેટલા કાર્યો કરો છો ! ઉદા-શરણ તરીકે તમ મહેમાનને સ્વાગતમાં કપ્પેટ દૂધ આપો તે યોગ્ય છે, પણ સિગારેટ થરાં ઇ સ્વાગતની ચીજ છે ! લોકદુષિને તાવે થવાની જે આ ટેવ છે તે સદાચાર નથી બહુ બ્રહ્મની લોકોની બહુ પાવા કર્યે પાલે નહિ,

(૫૮)
 દુસ્મનનોય હૃદયપલટો થાય—

હિંદની ૪૦ કરોડની વસ્તી રેલી-પ્રધાન બને તો જરૂર દુસ્મનો
 હૃદયપલટો થઈ જાય. છાત્રી ભાવનાઓથી દુસ્મનોની દુસ્મનાવટ પણ
 જશે. આટલો સદાચાર જે દિવસે આવશે તે દિવસે તુ આ જગાં આવશે
 રહેશે ? મારો હેતુ તમારું માનસ પેરવવાનો છે. માટે યુગ્મીત્વતેન કરવું હોય
 છો કલ્પનાના ધોડા ધોડાવતા વધ કરી મહાપુરુષોએ કહેલા માર્ગે આગળ
 વધુ જોઈએ

—૦૦—

-[વ્યાખ્યાન ૨]-

આ કાલ્હની એ વલિહારી છે કે લોકો અતિ
 નિંદ્ય વસ્તુના વ્યસની બન્યા છે

—૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦—

(પ્રેમાભાઈ હોલ, અમદાવાદ રવિવાર તા ૨૦/૮/૫૧)
 મોજશોખ ક્યારે મરે ? —

અનતનાલમાં મહાપુરુષોએ અતિ દુર્લભ એવા મનુષ્ય જન્મનો પરમાદર્શ
 પરમપદને સિદ્ધ કરવાનો પ્રયત્નો છે, અને એ દેવથી આત્માને પરમપદની
 છાંયે યોગી આપે તેનું નામ યોગ, તે યોગની જે પક્ષા આપણે ધર્મથી ગયા
 છીએ તે વક્ષાએ પહોંચી શકે તેવા જીવો કેવી સ્વભાવસિદ્ધ યોગ્યતાને
 ધરનારા હોય અથવા ઈવી યોગ્યતા કેળવવા કદા કયા ગુણોને એણે
 મેળવ્યા જોઈએ, તેનું ધર્મન કરતાં આપણે જોયું કે, તે ગુરુ દેવાદિનો
 ધૂજક હોય, અને મીઝા ગુણ ધરીએ તે સદાચારી હોયો જોઈએ
 સદાચારનું વર્ણન કરતાં ચૌદ સદાચારો ઉપર આપણે વિચાર કર્યો, અને

સેમાંથી ઢેસલાનુ ધર્મન ગઈ વલત આપને કરી મયા, એના પાયા માટે, આપનુસારી નીતિ માનવો સ્વીકારી છે તો, યોગ તો મલ્લવાનો હોય ત્યારે જ મલ્લે, પણ જ એના જીવનમા એવી સારી રીતે જીવી શકે કે મરતી વસતે પને પરલોકની ચિંતા કરવા ન પડે, અને આ લોકમા એ એવા આનંદથી જીવે કે કોઈ સુધીને જોઈ તેને દુખ્યા પેદા ન થાય, ને ગમે તેવી સ્થિતિમા તે મૂકાઈ ધાય તો પણ તેનામા દીનતા ન આવે જ એટલુ સમજતો હોય કે જે પુણ્યના ચલ્લે લીધે જન્મ પામ્યા છે તે પુણ્યના પ્રમાણમા જ એને મલ્લશે, દુકમાં એ મહાસતોષી બની જાય છે, અને એના મોજશોલ્લ મરી જાય છે

આવો મનુષ્ય જસદ્વ્યયી હોતો નથી, ને પછી પુણ્યનો યોગ હોય તો તે “સ્પાને ચેતલ” તો સદાચાર આચરે આવક પ્રમાણે જીવવાવાલો, ને મલ્લેલા ધનનો યોગ્ય ઉપયોગ કરવાવાલો તે હોય આવો માનવસમાજ બને તો તેમા દુઃખનો અશ્વ પણ રહે સ્વરો ? આવી સ્વમાવાસિદ્ધ યોગ્યતા આપનામા જ હોય તો તે પુરુષાથ કરીને મેલ્લયવી જોઈએ પ્રામાણિકપણે મહેનત કરતા જ મલ્લે તેમા જીવતુ એજ સાચો પુરુષાથ છે અતિ લોભીને થી અનુચૂલતા હોય તો તે અતિ મોજશોલ્લવાલો હોય છે સ્પાને ધનનો વ્યય કરવામા તો તેજો ધનનો વ્યય સમજે છે

‘લોકાપવાદધીરુત્વ’ જે પહેલો સદાચાર છે—

આ સદાચાર બહુ ઉપયોગી છે ધની વાર જવા ધના સારા કામો કરવા જેવા હોય છે કે જે જાણી લોકોને ગમતા નથી હોતા, છતાં જાણીઓએ જે કાર્ય આ લોક અને પરલોકનાં શિવ માટે હોય તવા કાર્યો લોક વિશે થમા હોય છતાં પણ કરવા એમ જણાયુ છે લોકની શરમમા પડીને તમે તમારા રોજદા જીવનમા પણ ન કરવા જેવા કેટલા કાર્યો કરો એ ? ઉદાહરણ તરીકે તમે મહમાનને સ્વાગતમાં કદેલુ દૂધ આપા તે યોગ્ય છે, પણ સિગારેટ ધરો જ સ્વાગતની ચીજ છે ? લોકશુચિને સાથે યવાની જે આ દેવ છે તે સદાચાર નથી બહુ જાણી લોકોની બહુ પરવા કવેં થાલે નાહ,

સિનેમાની લતે સર્જાયેલી પાયમાલી—

ન જોવાનું જોવામા પણ પ્રમાદ છે નાટક, સિનેમાની તો આ વાત નામા વાતજ કહી કરવી ! આજ કાલ નાના નાના ટેળીયા વહાર નીકળે છે ત્યારે એ જે ગીતો બોલે છે તે બોલતા મને પણ શરમ આવે છે, ન બાજી સ્થાને સગો શાપ દીકરાને લઈને જોવા બેસે છે આ મહા પ્રમાદ છે એ મિત્રો લાલોના સર્ચ બને છે તેમા મળેલાઓ દ્રવ્યનો વ્યય નથી જોતા, પણ તેને બદલે જો ત્યા મદિરની વાત કરી હોય તો ! પિત્તમા આપ લાઓ-દૈયાના જાપલાઓ જે સ્પર્શ જુએ છે તેને ધરમાં લાવવાનું હું છે, પણ એમના કોઢીયા જેવા પપાટમા નાચનારી, ગાનારી અને સ્વાદી ચાયડી ક્યાથી હોય ! એટલે એમના દિવસ અને રાત કેવા પથાર થતા હશે તેનો વિચાર કરો આમ ક્ષય રોગનો વધારો થતો જાય છે વર્ડ પિત્તમોની જે જાહરાતો ને ચિત્રો ચોટા થચ્ચે ટિંગાળે છે તેની તો વાત શું કરવી ! અને કાપડો બાને રહે છે આટલા આટલા ઉપદેશોથી એમને કુચી થયા પ્રાપ્ત નથી કરી તેઓ શું સિનેમામાથી કુચી ભાવના લઈને પાછા આવવાના છે ! વહી આ ચિત્રો છી-પુરુષો સાથે જોવા જાય છે, ને પદ્ય પર ચાલતું નાટક જોઈને હસે છે આ અનર્થતા ને અનાચાર જાણ્યા ક્યાથી ! આતો નવો જાત્રાચારનો અસાદો છે

આંસનો સયમ—

પહેલા એવી શરમ હતી કે રસ્તે ગમે તેવી દેવી જેવી છી ચાલી જતી હોય તો પણ કુચી આપે તેની સામે કોઈ જુએ નહીં લક્ષ્મણ સીતાનો દાસલો તમે જાણો છો ! લક્ષ્મણજી સીતાના પુહલને કે કફળને નહીં જાણતા, પણ જાણતા હતા માત્ર એમના પગના નૂપુરને, કારણ કે એને કહી સીતા સામ કુચી નતરે જોયું ન હતું આમા આપનો સયમ છે ત્યારે તમે તો આપ પાડી પાડીને જુઓ છો આય દેશના સત્કાર તો કદે છે કે છી પુરુષ સામે ન જુએ ને પુરુષ છી સામે ન જુએ

ફિત્તમ્મા આ ઉચ્ચાર્યે ! ચારવાર સ્વ રગ જોડને તમાકુ ફેલુ વિચાર
 યી અનુમત્તુ ! તમે તમારા માલિકને જે રીતે કેલ્લવી ધારો છો તે
 ગોડા તો તે તમને ત્રીતીય ને ત્રીતીય મારે તો વગ મને નહાઈ ન લાગે જેમલેમ
 પાતલાતમાં અનાજનાર ઘીલતો છો, અને તેની પાછથી તમે સદાચારની
 પ્રાથા રાખો છે ! આ તો નવું શુદ્ધિ પ્રદર્શન છે ખાજ ખાઠ ખાઠ વપન !
 મના માલિકો રિપ્પની સ્ત્રાનમા દરાવ ચેટા કરતા થઈ ગયા છે વળી
 મસદિત પ્રદક્ષ્ય અલ્પાય સ્વાધી ! ને ડમરે પદોચ્ચા પદેટા તો તમના
 ઘરીલુ ન્યુ ધન વેતાઈ જાય છે આ ન્યુ પ્રમાદના ત્યાગમા સમાઈ જાય
 છે અને આ ! દેશમાં રિતપ્રશ્નિ માની છે, તેને કાનીઆમે પ્રશ્નમા સમાવી
 લીધી છે જે માણસને રિપ્પમા ને કરાવમા રમતો બનાવી દે છે તેવો આ
 પ્રમા પ્રમાદ છે

લોકાચારને વચ ન ધાઓ !—

લોકાચાર ત્યા લગી દમરોપ્ક ને ડુધાઈને આચારપનારો ન હોય ત્યા મુખી
 અનુસરવો જોઈએ, લોકોમા જે કાદ સાક હોય તેનાથી દૂર નહિ જવું જોઈએ ન
 આપણને હાનિ કરે છે ન હોય તેને અનુસરવું, અને જાનીઓ સદાચાર કહે
 છે લોકોને રાજી કરવા બ્યાત્રી નથી જો શકે હોય તો પ્રથમ પામીને
 પણ કોઈને સરદાવીએ તે ગુપ્ત છે, પણ લોકશક્તિમા પડીને મન તંમ કરીને
 સવદાનવું કે લોકના આચારને વચ થઈને કરવું તેમાં સદાચાર નથી

સર્વત્ર ઔરિત્ય વર્તન—

આ સદાચાર છે કૃપણ પણ આર્યો ત્યા દાતાર બની શકે છે.
 જે કોઈ માગનાર આવે ને માગનાર યોગ્ય માગે તો “ આપવાની તાકાત
 હોય ને ન જાવી ને અનુચિત છે ” એમ માનીને આપનાર કૃપણ પણ
 છંદે તો દાતારજ છે વધીત કે દુશ્મન સામા મળે તો પણ એક સરલો
 વ્યવહાર હોવા જોઈએ દુશ્મન પેર જાવે ત્યારે દૈવામાં ગમે તવા માર હોય,
 પરંતુ તેમનું રાગત કરવું જોઈએ એવું ધમ છે, જાએ આ જોચિત્ત વધ્યુ છે.

સિનેમાની લતે સર્જાયેલી પાયમાલી—

ન જોવાનું જોવામા પણ પ્રમાદ છે નાટક, સિનેમાની તો આ ધમા નામા ચાતજ હી કરવી ! આજ કાલ નાના નાના ટેળીયા ચદાર નીચ્છે છે ત્યારે એ જે ગીતો બોલે છે તે બોલતા મને પણ શરમ આપે છે, ને આમ સ્થાને સગો ચાપ દીકરાને લઈને જોવા બસ છે આ મહા પ્રમાદ છે એ સિનેમા છાપોના સર્વે બને છે તેમા મળેલાઓ દ્રવ્યનો વ્યય નથી જોઈ, પણ તેને ચઢે જા ત્યા મદિરની વાત કરી હોય તો ! પિત્તમમા આપ્ત-લાઓ-દેવાના આપ્ત-લાઓ જે સ્મરણ જુએ છે તેને ધરમાં લાવવાનું રહે છે, પણ એમના કોઢીયા જેવા વપાળમા નાચનારી, ગાનારી અને સ્પાઝી ચાચડી ક્યાયી હોય ! એટલે એમના દિવસ અને રાત વેવા પચાર થતા રહે તેનો વિચાર કરો આમ કાય રોગનો વધારો થતો જાય છે વહી પિત્તમોની જે જાહરાતો ને ચિનો ચીટા વચ્ચે ટિંગાલે છે તેની તો વાત શુ કરવી ! અને કાયદો ધાને રહે છે આટલા આટલા ઉપદેશોથી એમને ડચ્ચી પક્ષા પ્રાપ્ત નથી કરી તેજો શુ સિનેમામાથી ડચ્ચી માવના ચઢેને પક્ષા આવનાના છે ! વહી આ ચિત્રો સ્ત્રી-પુરુષો સાથે જોવા જાય છે, ને પદ્ધતિ પર ચાલતું નાટક જોઈને હસે છે આ અનર્થતા ને અનાચાર જાગ્યા ક્યાયી આતો નયો અનાચારનો અલાદો છે

આંત્રનો સયમ—

પહેલા એવી શરમ હતી કે રસ્તે ગમે તેવી દેવી જેવી સ્ત્રી ચાલી જાય હોય તો પણ ડચ્ચી આપે તેની સામે કોઈ જુએ નહીં છત્તમજ સીતાનું દાસલો તમે જાણો છો ! લક્ષ્મણજી સીતાના કુટુંબને કે કલ્પને નહીં જાણતા, પણ જાણતા હતા માત્ર એમના પગના નૂપુરને, કારણ કે એને કઈ સીતા સામે ડચ્ચી નજરે જોયું ન હતું આમા આપનો સયમ છે ત્યારે તમે તો આપ પાઠી પાઠીને ટુઓ છો આય દેશના સત્વાર તો કહે છે કે સ્ત્રી પુરુષ સામે ન જુએ ને પુરુષ સ્ત્રી સામે ન જુએ

ફિલ્મમા આ સચરાશે ! વારવાર રૂપ રંગ જોઈને તમારુ હૈયુ વિકાર
 નથી અનુભવતુ ! તમે તમારા બાલકને જે રીતે 'કેલ્કવળી આપો છો તે
 ઘોઘાં છો તે તમને જૂલીંદ ને જૂલીંદ મારે તો પણ મને નવાઈ ન લાગે જેમતેમ
 શ્રદ્ધાવાતમા અનાચાર ચીલનો છો, અને તેની પાથેથી તમે સદાચારની
 પ્રાપ્તિ પાવો છે ! આ તો નવું કુદિતુ પ્રદર્શન છે ધાજે ઘાઠ ઘાઠ વપન !
 ગાના બાલકો નિપવની લગવમા સરાવ વેશ કરતા થઈ ગયા છે પડી
 પ્રશસ્તિ પ્રશ્નચર્ચા જલ્દિયાય મ્વાથી ! ને ડમરે પદોચ્ચતા પહેલા તો વેમના
 પડીતુ ક્ષુ ધન વેરાઈ જાય છે આ ક્ષુ પ્રમાદના ત્યાગમાં સમાઈ જાય
 છે જેને આં દેશમા હિતપ્રવૃત્તિ માની છે, તેને ઝાનીઓએ વ્યસનમા સમાવી
 ટીવી છે જે માણસને વિપ્રયમા ને કપાયમા રમતો બનાવી દે છે તેવો આ
 આ પ્રમાદ છે

ત્રોય લોકાચારાને વશ ન થાઓ !—

લોકાચાર પ્યા લમી દમનોપક ને લુચાઈને આચરાવનારો ન હોય ત્યા મુર્ખ
 પ્રનુસરવો જોઈએ, લોકોમા જે કાઈ સારુ હોય તેનાથી દૂર નહિ જવુ જોઈએ ન
 માપને હાનિ કરે તેવુ ન હોય તેને અનુસરવુ, એને ઝાનીઓ સદાચાર કહે
 ! લોકોને રાજી કરવા મ્યાતરી નથી જો શક્તિ હોય તો ક્ષ્મ પામીને
 જ કોઈને સવસાવીએ તે ગુણ છે, પણ લોકસદિમા પડીને જીવે, કરાને
 પ્રમાદવુ કે લોકના આચારને વશ થઈને કરવુ તેમા કાલજી

ત્રવત્ર ઔચિત્ય વર્તન—

આ સદાચાર છે કૃપણ પણ આપમે ત્યાં જીવી શકે જ
 ! કોઈ માગનાર આવે ને માગનાર યોગ્ય માગે જીવની લાકાત
 યે ને ન આપીએ એ અનુચિત છે " એમ કાલજી કૃપણ પણ
 નટે તો વાતારત છે વઢીલ કે દુસ્મન સમાજ
 વત્હાર હોવો જોઈએ દુસ્મન ધેર આવે ત્યાં
 તુ તેમનુ સ્વાગત કરવુ જોઈએ એ

યોગની પૂર્વ ભૂમિકામાં જે ચાર ગુણ કહ્યા છે તેમાંનો પહેલો “ દેવાર્થિ દેવ પૂજન ”ને સીજો “ સદાચાર ” આપણે લગભગ પૂરા કર્યા છે, પણ તેમાં છેલ્લે ઘણી ઉતાવળ કરી છે આપણે જે ૧૧ સદાચારો ગણી ગયા તે તમને ધીમે યાદ છે ? જે ગુણે તમારે જીવનમાં જીવવું છે તેની આને આ દગ્ગા હોય તો તેને મૂકીને ગયા પછી શી બલે થશે ? તમારે માથે રાપવા જેવી થાત યાદ રાપવાની તૈયારી સ્વાધી આવશે ? આપણે એવી જાતિમાં, કુલમાં અને ખેવા દેશમાં જ મ્યા છીએ કે આપણા શાસ્ત્રોએ દર્શાવેલા માર્ગે આપણે ચાલવું જોઈએ નાસ્તિકમાં નાસ્તિક માણસ પરલોકને ન માનતો હોય છતાં પણ જો તે સદાચારનું આચરણ કરે તો કાઈ વાધો સરો ? અને તેમાં કયું ગુમાવવાનું છે સર ? જે આચારો શાનીમોએ યોગની પૂર્વ ભૂમિકામાં સમજાવ્યા છે તે એવા છે કે જે જીવે તે ધણી ઉપાધિમાંથી છૂટી જાય

ધધામાં ચોરી અને જુગાર—

“ સદાચાર ” માં આપણે છેલ્લે કહે પ્રાણ આવે તો પણ ગર્હિત પ્રવૃત્તિ ન કરવી તેમાં સાત વ્યસનના ત્યાગ વિશે આપણે વિચાર્યું તેમાંના છેલ્લા કે “ વેદ્યાગમન અને પરસ્ત્રીગમન ” જીવવાની સાચી લાયકાતવાળામાં તો હોવાજ ન જોઈએ, અને આવા પુણ્યોને જુગારની જરૂર નથી होती, ચોરીની જાનશ્યક્તિ નથી, તેનો સ્વર્ગ આવક પ્રમાણે હોય છે, અને માથે કરે તો દુનીયા વિદાય કોના ઉપર કરો ? પણ તમો ધધો એવો કરવા માગ્યો છે કે ચોરી કર્યા વિના છૂટ્યો ન થાય, અને આવા લોકોને વાલી આરામ માટે મદિરા જોઈએ, વાલી ધધામાં જુગાર પુણ્યો છે જુગાર એ એવી જાતનો ધધો છે કે માણસને ચોરી પણ કરતા શીખવે વાલી તમામાં ધધો પટલો થયો જસતોરી બની ગયો છે કે ધધામાં ચોરી અમાવિદ્ બની ગઈ છે, ને પછી આરામ માટે મદિરા આવી જ છે સદાચાર.

હવે જાણનાર મળ્યાજી મુજી પણ મહોમી એકા છે કે ને ન મારી અવુ છો
મર્યા ન છા, ને દિકરાં પણ એવજ છે

વૈષ્ણાગમન અને પાર્શ્વાગમન—

[illegible]

सहायिका अनपेक्षारी—

भा देवना उरगि ला ५३ नदी / ६- २००० २०००

કરાવ્યો ! તેમણે શુ મધાતે સદાચારી કલ્પી તીધેલા ! જેમના છોકરા મને છે, તેમના મા-બાપ જીવે છે તો છાપને ! તેમને તેમના ધનુમવો, તેમના અત કરણ કે સ્થિતિની સ્વર છે સરી ! હુ આથી વિશેષ શુ ચોલુ ! છોકરાં છો હુ સિન અનુભવી છે તેમને સ્વર નથી એમ માનીને આપણે ચાલીએ, પણ તેમના મા-બાપો તો પોતાની જાતને ધારી રીતે જાણે છે ને ! સમજવા છતાં જે મા-બાપો આ સ્થિતિને અવકારી છે તેમાં તેમનો શરાદો શો રહે ! મુલ્લુ શુ કહુ, શરાદો મધ છે ! આવા સમયમાં માનવજાત કેટલી નીચે ઊતરી ગઈ છે આ વિષે કાંઈ કહેવું નકારું છે, તમે મજારમાં પરના છો, રાતના ચાર વામ્યા લગી મહાર રહેનારા છો આ દેશના મહાપુરુષોએ માનવજાતનો ઉદ્ધાર કરવા સાધુઓ જેવાજ કાયદા તેમના માટે કર્યા છે શુદ્ધ યુગમાં મહીલોને ક્યાં જાડ છુ મે કહ્યા વિના કોઈ પણ મહાર ન જાઉં, આવી મયાદાએ મહાસ્મય પણ સદાચાર જીવતો ને જાગતો રાખ્યો હતો, અને આજે ! મહારથી મોઢા આવતા પુત્રને પિતા કારણ પૂછે તો પુત્ર પેલ નીતિનુ દુર સમજાવે છે કે “ સોઢ વર્ષે પુત્ર મિત્ર સમાન છે ”

પ્રેમ આત્માનો કે શરીરનો ?

મહી આજે સિનેમાનો યુગ છે તમારા અંતરમાં ઊતરીને તેમાં જાણતા ચિત્રનેજ જાણે ! સિનેમામાં કામ કરતા માણસો નીતિમાન છે સરા ! તો મહી એને જોવાથી શુ કલ્યાણ થવાનું છે ! આથી તો અત્ મલિન મને છે આ સદાચાર આવી જાય અને આ મર્યાદા જકાદ જાય તો જગતનુ મહા-કલ્યાણ મર્યાદા જાય પરિણીત સ્ત્રી-પુરુષ (પતિવત્નીએ) જેવી મયાદિત રીતે જીવતુ જોઈએ કે તેમના ઉપર વિષય ઉવાર ન થઈ જાય તમે આત્માના પ્રેમી છો કે શરીરના ! જેઓ આદર્શ પ્રેમની વાત કરે છ તેઓ શરીરના સ્મરણના કે શરીરના પ્રેમી હોય તો તે આદર્શ પ્રેમી સરા ! ને મહી વાઝ મહેલે કે “ પ્રમુતામાં પગલા માફયા છે ” આ મધા મેલુપના સરદારોજ મેગા મયા છે ને ! દાપચીવનમાં પણ વિષયની શાસના ન જાણે તે રીતે

ઝટે, રેશે ને પરસ્પરના સ્પર્શ પરસ્પર ન હોય, પગ આજે તો પાઠા ચટનમા
 ઘોઘા રાક્ષીને પરે છે આ તે કાદુ યુગ છે આ કેમ ચાલે ! નાના રજ્જા
 તો મા-બાપને તારે છે, તેમના માથે ફરે જવાબદારી છે સરી ! દરેક કંદે
 છે કે મારી શુદ્ધિને સુધે તેમ કર તો કાન પકડીને કહેવું પડે કે આમ ન
 થાય ! આજે જે આ શુ ટટલ ઝમુ માય છે તે સહશિક્ષણ આદિથી ચકુ છે,
 ને તેમાંથી તમારા બાલકોને રચાવવા જરૂરી છે

સદાચાર ઉપર દાવાનલ—

સાતમા વ્યવસ્થા રચેલા કેટલા માગ્યદાઢી હશે ! હેવટે કેનચાલમાથી
 રચેલાય કેટલા હશે ! ઠસાદાર સારા કપડા પહેરી ચાલે તો તમને હોફો
 સદાચારી કહેશે ! કે માની લેશે ! તમે એમ માનો છો કે સમાયગનો રાગ
 તમાર કરતાય સરાય હશે ! રાગ સીતાજીન ઉઠાવી લાવ્યો હતો તે કેના
 પ્રથમે ઉપાડી લાવ્યો હતો, ફરે રીતે તે જીવ્યો, કેટલુ દુઃખ તે પામ્યો તેનો
 શાહોમાં મોટો ચિઠાર આપ્યો છે આજની સામગ્રીને જગતમા બેટલો
 પ્રથાચાર ઝમો ક્યો છે કે, તમને સ્ત્રી પુરુષોના સ્વભામા વાધો લામતો
 નથી પરસ્પરને મલવામા દોષ ન જોવાય તે સદાચાર ઉપર દાવાનલ
 ચલગાવવા જેવી વાત છે માટે સાતમા વ્યવસ્થા રચવા રહેન, દીકરી
 કે સ્વર્ણી તરફ જેવો સદ્માવ રાતો છો તેમો સદ્માવ જગતની તમાન સ્ત્રી
 પ્રત્યે રાક્ષતા થઈ જાઓ !

અમળ રાગનો પણ સહશિક્ષણ ન અપાવશો !

હમણાં હમણાં ઢાઢા માળછો છોરૂઓને સ્ટેજ ઉપર નચાવવા માડી
 છે ને તે નાચ મા-બાપો જોડા જાય છે મને લાગે છે કે હોહો
 આરો તમારે નનીક લાયકો છે આગલ નૃત્યકલા હતી પરંતુ શિક્ષકો
 પદસમા રાક્ષીને કન્યાને ગિમળ આપતા અને તેનો ઉપયોગ જાંઘા
 માત્ર પોત ના પાતિ અને મગવાનુ સામેજ કરતી ગમે ત્યાં અને ગમે તે

રીતે જાવીને ઝમી ન રહેતી આજે તો સદાચારીઓ—તમે આ જુઓ છો ત્યારે તમારા હૈયામાં તમને કાંઈ નથી વતુ ? પોતાની દીકરી દજારો વામે નાચે ને મા-બાપ તે જુએ તે કેવું લાગે ? મારે પૂછવું છે કે કયા ગુમ હેતુથી તમે આ કરો છો ? મારું તો જે કહ્યું છે કે અનાર્ય દેશના સરકારો અહીં ચાલવા લાગ્યા છે પણ આ એ દેશ બન્નેના સરકારોમાં ઘણો અંશે તમાવત છે માટે મારી તો તમને સલાહ છે કે ધૈર્ય ગઈ તે વાત ગઈ છોડવા જમણ રહે તેની ચિંતા ન કરશો પણ સહશિક્ષણ મેલવવા ન મોકલશો જાજના યુગમાં છોકરી મોટી થઈ માતાને કામ લાગતી નથી, મોટો ડાકરો તેના બાપને કામ લાગતો નથી, ઘણી માદો પહે ત્યારે ધણિયાળી તેની ચાકરી કરતી નથી આ બધી અનાર્ય દેશની છાયા છે, ને સહશિક્ષણના જા અનિશે છે આર્ય દેશમાં જન્મ્યાનું મૌરવ હોય અને તેના સરકારની ઉચ્ચતા તમે સમજતા હો તો તમારા મનને સમજનો અને મુધારનો ! શાસ્ત્રોએ તો લખ્યું છે કે દીકરી સાથે પણ ખેડાત ન સેવવો, કારણ કે અંદર બેઠેલો શેતાન જાગે ત્યારે સામે કોઈ અમુ છે તે મૂગઈ જાય છે પરસ્પર આગલ્લી પકડીને ન ચાલો ! કામની મર્યાદાને તો જરા જુઓ ! રામ વનવાસ ગયા ત્યારે રામ આગલ, સીતા પાછલ ને લમણ સૌધા પાછલ ચાલતા, આ તેમની આચાર હતો ! પણ તમે તો જેવા સદાચારી છો કે તમને શેતાનનો ભય નથી સદાચાર માટે ચોક્કી જોઈએ—

ત્રીજા અને ચોથા ગુણ ઉપર આવે દેશનો ઘણો મદાર છે આ ગુણ જાયદેશમાં ઘણી સ્થલાઈથી શાહી થકાતો હતો જેનામાં સોટી મોટાઈ છે તે સદાચારને નહિ પાછી શકે શાસ્ત્રોજ તો જમને—સાધુ પુરુષાને પણ કહ્યું છે ૫ ૪૬ ૨ જાનો તો એ જણા પહાર જાનો ! અને જ્યાં અને જા નિયમનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે ત્યાં અને માર લાગે છે તો પડી તમ તો અમારા કરતા થયું ઉચ્ચ ન હા ને ? પણ તમને માથે ઘણી ગમતો નથી બેન્યા ખેડાળા વિપવ

માટે રસ્તડતી નને છે, તો તમે મધા પાપ માટે રસ્તડતા બન્યા છો શાક
તેવા માટે મોકલેલો નોકર પણ બે પૈસા સ્વાધા વિના પાછો ન પરે એવી તો
આ યુગની બલિહારી છે. સરકારી સ્વાતાઓએ હિસાબ માટે વાઝચર રાખ્યા
છે પણ વાઝચરમાય કેટલા ચોર પક્યા છે ? સારા માણસોએ પણ કદેબુ
જોઈએ કે મારે સારા રહેના માટે મારા માથે ધણા હોયો જોઈએ, મારા માથે
રહેદારી હોવી જોઈએ, સદાચાર માટે ચોંકી જોઈએ, ધણી જોડયે, નહિ
તો તે સિવાય નહીં જીવાય

મદાન્ ગુણ પાપમીરુતા—

શ્રીમો ગુન છે તપ આ દેશમાં માનવ એટલો પાપમીરુ હતો અને આયો
એટલા પાપમીરુ હોવા જોઈએ કે તેમનાથી પાપ થઈ જાય તેવા સૌથી તે
આધાર રહે, ને જો ભૂલથી પણ પાપ થઈ ગયું હોય તો તેનું પ્રાયશ્ચિત્ત લેવાનો
તેનો સ્વમાન હોય પાપમીરુતા એ જાર્ય દેગનો મદાન્ ગુણ છે. આપણને
આજે પાપનો મય નથી, પણ માત્ર કોઈ જોઈ જાય ને વાત કરે તેનો ભય
છે. આ દેશમાં એક કાલે પાપશુદ્ધિ માટે તપ ચાલતો, ભૂતકાલમાં ઘણા
પાપ માટે, વર્તમાન કાલમાં ઘણા દોષો માટે અને છેવટે મરણનો મય ને
છામે તેના નિવારણ માટે લોકો તપ કરતા એટલા જન્મે એટલા મરે તો
સ્વરાજ, એટલે મરણનો ભય ટાલવો હોય તો જન્મની સમાવના જ ટાલવી
જોઈએ તપે દુઃખ નથી છતાં દુઃખ આવી પડે છે, ત્યારે તે ભૂતકાલના
પાપને કારણે છે તેનું તમને લાગે છે સહ !

કાઠનુ અપલક્ષણ—

માનવીને શહેર, ઘેરી, ઘર, મધુ છોડવાનું છે ને તે છોડ્યા પછી ક્યા
જવાનું છે તેની તમને સ્મર છે ? સારું કર્યું હશે તો સારી જગ્યાએ જશો ને
સાદું કર્યું હશે તો સોટી જગ્યાએ જશો તો પછી માગણને એમ તો મધુ
જોઈએ કે મારા ભૂતકાલના પાપ ઘણા છે, ને તેના નિવારણ માટે

ગુણ તરીકે ધ્યાનથી ચર્ચાવેલ છે તેનું આચરણ કલ્પ જોઈએ, આજે જે જે સ્થાને જે જે માણસો બેઠેલા છે તે વધા આજે દરાદાપૂર્વક પાપ કરનારા જે પાપ આજે નથી કરતા માત્ર અશક્તો આને ભરિને એક નુકશાન એ મોટું થયું છે કે સારા માણસોમાં સોડા માણસા ધણા ધુસી ગયા છે એકલે દેશે જેની પાસે હોય તે સારો મનાય છે તે કાઢવું અપલક્ષ્ય છે નહીં તો માનસ એવી જાતને દરેક વિનાનો એક પૈસોય લેવાનું મન કેમ થાય ! કોઈ વ્યવસ્થા માટે સોપાયેલા દ્રવ્યનો દુરુપયોગ કરવાનું મન કેમ થાય ! કોઈને વિશ્વાસ મૂક્યો હોય તેનો દ્રોહ કરવાનું મન કેમ થાય ! આ વધા પાપનું પ્રાયશ્ચિત્ત તપ કરીને કરવાનું તમને મન થાય છે ! હવે તો આ દેશની તપમાધના નાશ પામી છે એક કાઢ એવો હતો કે આર્ય દેશના લોકોનું તપ જોરે અનાયો મ્હોમાં જાગઢી નાચી જતા, જીવનમાં પેટ નીકઢી જાય તો કચાની ગરજ રહે સરી ! માટે જાનીઓએ સ્વાવાપીવાને પણ પાપ કહ્યું છે આ દેશમાં પણ તપસ્વીઓ જીવી ગયા છે કે જેઓ જીવ્યા પણ ને સ્વાધુ બોધુ

વાદ અને અભ્યતર તપ—

જેનામાં તપનો ગુણ આવી જાય તેમનામાં સ્વાવાનો ઘણો સયમ આવી જાય છે જાનીઓએ તો કહ્યું છે કે મોટા માને રોગો પેટથી થાય છે, કારણ કે માણસ પેટમાં રોગ ભરે છે જે દિવસોમાં તપનો ગુણ હતો ત્યારે દેશની આ દુર્દશા ન હતી ઘણા પણ માણસો છે જેમનામાં તપ ગુણ તરીકે નથી આમ્બુ તેમને તપ દેરાન કરે છે વધતી રૂચ્છાનો નિરોધ તેનુંજ નામ તપ આપને ત્યાં જે પ્રકારના તપ છે, એક વાદ્ય તપ અને બીજું અભ્યતર તપ આ બનેલા છ છ પ્રકાર છે

વાદ્ય તપમાં—(૧) અનશન તપ (૨) ઝળોદર તપ (૩) રસત્યાગ તપ (૪) વૃત્તિસંધેષ તપ (૫) કાયાસ્થેશ તપ (૬) સલીનતા તપ

અન્યતર સપમા—(૧) પ્રાયશ્ચિત્ત (૨) વિનય (૩) વૈપાકચ્ચ
(૪) સ્વાધ્યાય (૫) ધ્યાન (૬) કાયોત્સવ

આમ ચાર પ્રકારના તર છે. તેથી મન, વચન, કાયા પર કાબૂ આપે
કે જા રીતે ભૂતકાલ્પમા સચલા આવ દશનોમા તમ્ના સિધાન હતા
તન્ના પરિણામે હિન્દ્રિયો પગ કાબૂમા જાવતી, અને હિન્દ્રિયોની વિકાર વામ-
વમ્ની શક્તિ નાશ વામતી

મોક્ષનો અદ્રેષ—

વાંચુ શાસ્ત્રે એમ કહ્યુ છે કે મોક્ષનો અદ્રેષ હોવો જાદએ મોક્ષની વાત
ઘેરને કરીએ તો તે પૂઝ છે “ ત્યા છી છે ! ” “ સિનેમા છે ! ” “ મોક્ષ
મોક્ષના સાધનો છે ! ” આવા માગસોને મોક્ષનો રાગ નહિ, પણ દ્રેષ હોય
કે અદ્રેષની ભાવનાને શાસ્ત્રોએ યોગની પૂર્વભૂમિકાનો મોટો ગુણ કહ્યો છે
મોક્ષ પર રાગ મહે ન હોય, પણ દ્રેષ તો નહિ આવવો જોઈએ, અને તોજ
માનવી ઉત્તમ કાટિનો બની જાય, અને યોગભૂમિકાપ્રાપ્તિની નિશ્ચિન્તા
પહોંચે

મહાજનોએ મારુ નાક કાપ્યુ છે
શ્રી અર્જુન ભગતનુ નિવેદન

અનુક્રમ પ્રવચન વાદ થી અર્જુન ભગતે પાંચ મિનીટ વાંચનાની માંગણી
કરતાં આચાર્યશ્રીએ તેમને સમય આપ્યો હતો

થી અર્જુન ભગતે ગાયોની કતલ અટકાવવા અને પોતે જે ઉપસાધ
કર્તા હતા તેની અને મહાજનોએ તેમને જે વાચવધી વાતને ઉપસાધ

હતા તેની યાદ આપતા જગાવ્યુ હતુ કે " મહાજને મારુ નાક કાપ્યુ છે, અને ગોવધ અટકાવવા માટે હુ પરી ઉપવાસે કતરવાનો છુ "

“ સ્વોટી ધાધલમા અમારો સાથ નથી ”

ધી અર્જુન મગતના નિવેદનનો જશવ આપતાં મહારાજશ્રીએ જણાવ્યુ હતુ કે—મહાજનો ખેટલા સમય નથી કે આવતી વિપતિને વેઠવા તૈયાર યાય, અને અમે તો ઉપદેશમા માનનારા છીએ ઉપ દેવાથી યાય એટલુ કરાવ્યુ એ અમારો ધર્મ છે આવા લોકચાલન મુગમા અમારે કશુ કરેલુ નથી, કારણ કે મુત્સદ્દિઆને હોઠે ફર્ફે હોય છે અને હૈયે ફર્ફે હોય છે સૌએ નાનામા નાના જીવને તેમાં ગોમાતાનો પણ સમાવેશ યાય છે સ્વાધિકારના ઉત્તમ કાર્યમાં મદદ કરવી જોઈએ, બાકી સ્વોટી ધાધલમાં અમારો સાથ નથી

આચાર્યશ્રીનો પ્રવાસ—

આચાર્યશ્રીએ ધી અર્જુન મગતના પ્રવચન ઉપર ચુલાયો કરતા જગાવ્યુ હતુ કે આ ધમધકટ્ટની યાત્ર છે અમારે તો સર્વ જીવસહ જનુ પણ છે, અને જગતના નાનામાં નાના જીવ માનને અમારા જેવા માનીએ છીએ આમાં ગાય પણ આવી જાય છે મહાજને ગોવધ કરાવી પ્રજાને નરિ જીવાદ્ધવી જોઈએ, અને ધી અર્જુન મગતે પોતે ઉપવાસ કરે ત્યારે સૌએ સર્વ પ્રકારનો સાથ જાવવો જોઈએ જેલુ જગાવ્યુ હતુ જ્યારે આ દેશના લોકો આ દેશમા રાજ્ય કરતા હોય ત્યારે દેશ જેને જીવદયાનો ધર્મ માને છે, તેની માવના પોષવી જોઈએ, પણ રાજકારણ ય મયકર વીજ છે આજનુ રાજકારણ ય સરદારાંત્રુ રાજકારણ છે મારે રાજકારણને સ્પર્શ

કારણ કદુ ન દુ, પગ ક્યારે જ અહિં પેટો છુ ને યાત ધર છે ત્યારે મારે
 એવું સ્વીકારન કાલુ જોરભે રધા બેઠુ છાલી માનના ધરાવતા નથી,
 મહાકનો બેટલા ઘરલ નથી કે એમો આવતી સિપાઈને વેટલા તૈયાર
 થાય' અમ ઉપદેશમા માનનારા છીય. ઉપદેશથી ધાય ઠટકું કરાવતુ એ
 અમારો ધર્મ છે જા પ્રમ એ છે કે પ્રતિબોધ કરતો કોને ? આવે તો
 સોફ્ટશાસનનો યુગ છે પ્રમુખ યદામધાન વાઇ મોકલશે, તો યદામધાન
 રૈવિનેટ વાઇ મોકલશે, તે વડી કેપિનેટ કદુએ કે વાઈમેન્ટ વાઇ જાઓ !
 માટે આવા સત્કાય માટે જે કોઈ ઉપચાય કરતા તૈયાર થાય અને આ યુગમાં
 મૂલ્યને વેટવા પ્રસન્નતા મેલનતા મરી જાય, તો જાલો માગલો ઉપચાય કરે
 તેમાં કદુ લોટ નથી, જાયા સોફ્ટશાસનના યુગમાં અમારે કનુ કદેતુ નથી,
 કારણ કે મુલ્તહિઓના હાટે કાંઈ હોય છે અને કદુ કદુ હોય છે જુ
 સો બેટલુ કદુ કે સૌએ આવા ઉચમ કામમા પોતાની મદદ કરવી જોઈને

“ થાકી આવી ધાવલનાં અમારો ઘાય નથી ”

- [વ્યાખ્યાન ૪] -

**રામ સારા હતા, માટે રામરાજ સારું હતું !
રામરાજ માટે રામ પેદા કરો !**

—૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦—

(પ્રેમાર્નાદ હોલ, અમદાવાદ રવિવાર તા ૧/૧/૫૧)

મોક્ષ અને તેનો માર્ગ—

આ આર્યાવર્તની મહત્તા ઘાને લઈને છે જે આપને માનવ જીવનમા પરમા-
દર્શની સ્પષ્ટતા કરતા મહાપુરુષોના વચનને અનુસારે સ્પષ્ટ કરી આપ્યું છે
જેમને મન માનવજીવનની કિંમત છે તેમને મન પરમવદની સાધના શિશાય
ચીજો કોઈ પરમાદર્શ ન હોઈ શકે તે રહેલાઈથી સમજી શકાય તેવી વાત
છે, અને એ પરમાદર્શની સિદ્ધી માટે જાતમાને પરમાદર્શની સાથે યોગી
આપનારો જે યોગ છે તેની સાધના કરવાનું દિલ ઇવા માગછને યયા વિના
ન રહે, અને ઇવા માગછોમા યોગની પૂર્વ ભૂમિકા તરીકે આપને જે છદ્
ગુણો વળવ્યા તે તેનામા કાં તો સ્વમાવશિદ્ધ હોય અને કા તો તે કેલકવાની
તેને લગની હોય

મોક્ષ પ્રત્યે અદ્વેષભાવનાવાળો આશીપરૂપ છે—

યોગની પૂર્વભૂમિકામાં આપને જે ગુણોનું નિરૂપણ કર્યું, તેમાં આર્ય
દેષનો માનવી, મહે તે ઘીઠ કાઈ ન કરે, પરંતુ આમા ઓતપ્રોત થયેલો
હોય તો દુસ્મન પણ તેની સામે જાગલ્લી ચિંધી શકે તેનું તેનું વર્તન હોય
નહિ, યલ્લી મહે તે મોંને ન સમજતો હોય છતાં પણ તો તેને મોક્ષ પ્રત્યે

मद्रेष मावना होय तो ते मानवी जगतने माटे भाडीपस्य छे, शानीओभे तो कहतु छे के-जेनामां मोक्षनो अद्रेष नथी तेनामां गुणो पण दोषस्य नवहे छे, अने मोक्ष परतो मद्रेष दोषने पण गुणस्य उपजावे छे ते मादे जे सद्वचरोनु आपने ध्यान कर्यु ते स्वार्थी नहीं पण पर-
 धार्थी आचारस्यो उभर होतु जोइछे. स्वाय एतत्तर वदीलोने मदन कर-
 नार तो ओजे पण पण मळी आइछे, परंतु पोतानी पृथक्ता के कर्मने पण जे कोइ ब्रह्म मळ्या होय तेमना प्रये पूयभाव देवामां बेडो होय तो ते नि स्वार्थी गुण छे

ससार असार छे—

मोक्षनी बात सामळता धनाने धान छे के-त्यां तु हाय छे ! जेम भूख्याने खानतु, तरस्थाने पाणी अने भोगभूख्याने मोक्ष-शोख याद आव, तेम जा भोगमां मटकी खानारओने मोक्षनी बात आबता तेमा पण भोग सामग्री जोईती होय छे आधी मनोहृत्तिराळाओने शानीओभे मोक्षना द्वेषी तरीके बर्ण्यो छे जेमने मोक्षनी बात गमे छे, ए बात जेमना हेये उतरी छे, तेमने देव भोगमागना स्वायक होय तेवा, गुरु दर्शक होय तेवा अने धर्म पण मोक्ष नजीक छई ज्ञानार होय तेवो जोईछे छे रामायणना बधा पात्रो आरा देव, गुरु अने धर्मना उतासक हता हवे प्रभ ए छे के-जा माटे आव देवमा महापुरुषोभे मोक्षने आह्नु बधु प्राथाय आप्यु छे ! जे माटे शानी-ओभे कहतु छे के-ससार जे सार विनानी चीज छे, कारण के तेमा जीवने बेसतु होय तो पण तेने माटे स्थान ज नथी आनु द्रष्टात आपने पोखे ज छीछे तमे विचार करो के-आ सृष्टिमा आब्ये आपने केटला क्यों धया ! ने इह केटला बर्दा रहेराना छीन ! जो तमने खरेखर स्वामी हाव के पाठा बरानु ज छे, तो तमापी तैयारी पाछा जवा माटेनी होय के आगळ जवा माटेनी ! जीव माग्ने सदा जीवता रहैवानी इच्छा छे मरगानी कोईनी इच्छा नथी त्वारे आ ससार पयो छे के जे कोइने सदा जीवना

જ્યાં જીવમાનને સદા જીવવાની ત જિજ્ઞા છે તે કદી પણ પડીભૂત થકે તેમ નથી તેમને માટે આ સંસાર સારભૂત કે અસારભૂત ?

સારભૂત વસ્તુ મોક્ષ છે—

ઘડી આપને તો ખેટલા વધા સ્વાર્થી વળ્યા છીએ કે બીજા જીવો આપની માફક સદા જીવવા જિજ્ઞા હોય તે માનવા પણ આપણુ નિતુર તૈયાર નથી આપણા દેશમાં ‘ આત્મવત્ સર્વમૂતેષુ ’ નો જે આદર્શ છે શુ મિષ્ટા છે ? નાના જીવ કરતા તો વધુ બઢવાનું છો માટે તમો તેમ નાશ કરો ? સહન કરવા માટે ધમ નિર્વહનો કે વઢવાનનો હોય ? વઢવાનની શક્તિનો હેતુ નિર્વહના રક્ષણનો હોય કે મહત્ત્વનો ? મારી મૂલ વા એ છે કે—જીવમાય સદા જીવવાની જિજ્ઞાવાળો છે પણ તેની જિજ્ઞા કદા પૂરી થઈ નથી, થતી નથી અને કદાપિ થવાની પણ નથી માટે સંસાર અસાર છે જો સંસાર અસાર છે તો તે જગતમાં બીજું સારભૂત શુ હોય ? માનવી માટે મોક્ષ એ સારભૂત વસ્તુ છે, તો અસારમાથી છૂટીને સૌને સારભૂત સ્થળે પહોંચવાનું છે તે વાત નથી છે “સા વિદ્યા યા વિમુક્તયે” માં મુક્તિ શી વીજ છે ? જાણે શાળા, કોલેજમાં જે શિક્ષણ અપાઈ રહ્યું છે, તે મુક્તિ માટેનું છે ? એ વિમુક્તયે શબ્દનો સાર શો છે ? હુ જા શબ્દનો અર્થ મુક્તિ ખેટલે આત્માની મુક્તિ—મોક્ષ કહ્યું છું, મારે સૌને મોક્ષમાં અભિલાષી બનાવવાના છે

જેની સાધનાથી માંગ્યું મળે તે દેવ નથી—

જેક વાર આપણને મોક્ષની અભિલાષા થઈ જાય પછી આપણને અમુક અપાયે તે દેવ, આપણા માટે અમુક કરે તે ગુરુ, અને આપણી જિજ્ઞાસાર વોધે તે ધર્મ એવું કશું નહિ રહે એવા માટે તો એવા દેવની ક્ષત્રના હોય કે જેના સ્વરૂપ માં પ્રાણે જીવાથી તેના આત્માની ઉન્નતિ થાય આપણે તો આ સંસારમાં પરતારા પ્રાણી છીએ માનવીની સ્થિતિ એવી છે કે “મેઢવ્યુ

પણ, મોગચ્ચુ ધોહુ ને એમને એમ હાલ્યા ” માટે આ સંસારમા હુ પતની
 કંઈ કિંમત નથી, પણ સદાચારની ધણી મોટી કિંમત છે. વર્તમાન કાલની
 ધણી વાતો એવી છે કે તેથી માગસને સનેપાત થાય. ધર્મને કઠિન કરી
 કરીને આપણે છોકોને ધર્મથી વિમુક્ત કરતા ન જોઈએ. આપણને ઘરુ ચાહુ
 ભગતની સાક્ષી મળતી હોય અને બીજી યાહુ ધર્મ મંડતો હોય તો,
 સાક્ષી ને રાત મારવાની તાકાત આપણામા હોવી જોઈએ. સાક્ષી માટેની
 કૃતિને બોધનારો દેવ કે ગુરુ આપણને ન જોઈએ, અને આવી વસ્તુ સાથે
 આપણને અનુકૂળ બનાવે તેવો ધર્મ પણ ન જોઈએ. શાએ વહુ છે કે-જેની
 પાનાથી માથુ મળે તે દેવ નથી. મનમા રચ્યા પાણીને દેગી ભક્તિ
 રીએ તો તે ભક્તિ જ ન કહેવાય.

મહાદુ, સુનુ સાધન રાગ—

એ મુગ શેમા છે તે જોઈએ. રાગથી મુગ મળે ત્યારે ! દરેક નીવ મુગી
 છે સરો ! તો પછી જો રાગમા મુગ આપવાની શક્તિ હોય તો જગતનો જીવ
 કેમ મુગી નથી ! રાગ એ તો મહાદુ પતનુ સાધન છે. આપણે આપણા હૈયાને
 એ બનાવુ જોઈએ કે જે બીજા આપણને મુક્તિ બનાવે તેનીજ વાહના થાય.
 રોગ મુલનુ સાધન નથી, માટે દુનિયા હુ સી છે. કોઈનુ પણ કાઈ લેવાની
 રચ્યા, કે તે પ્રત્યેનો સ્વાર્થ તેનુ નામ રાગ. જગતમા મનુષ્યમા જેટલા બ્રોહ્મ
 રાગાદિ હોય તેટલો તે ઓછા પાપનો ભાગીદાર, અને જેટલા વધુ રાગાદિ
 હોય તેટલો તે વધુ પાપનો ભાગીદાર થાય, આપણે મુદેન, દુઃખ વન
 મુર્ખમને જેટલા માટે શોધ્યા છે કે-સંસારની આ વધી અપરજન !
 આપણે જગતને મોખના માર્ગે જઈ શકીએ જમ્યા ટીને મટે રૂઝમુ ન
 છે, અને જીવમા માટે કેટલાક સાધનો જમ્મી મનાવવાનાં છે, જે ના
 જીવમા જાધાર પૂરતાં હોવા જોઈએ. રાક્ષી તો આ રચ્યા રચ્યા
 આત્માને ડાહ્યો બુદ્ધિ તેવા ધર્મની છે.

જન્મમરણનો રોગ—

તમે કયા રોગી છો, એ રોગ શો છે ? એ રોગ છે જન્મમરણનો. આ રોગમાયી તમારે હારવાનું છે. મુલદુઃખને અનુભવનારી જહ એવા શરીરમાં નહીં, પરંતુ આત્મામાં હોય છે જે આત્મા પરમવસ્તુ છે તેને મરવાનું કે જન્મવાનું નથી હોતું, પણ અદરના કપનના આત્મા જ્યાં ત્યાં મટકી રહ્યો છે, તે જન્મે છે, મરે છે, ને મુલદુઃખ પામે છે તે પાપના યોગે દુરતી થાય છે. શરીરમાં મુલદુઃખના કેટલીક શક્તિ નથી પણ આત્મામાં એ શક્તિ છે, અને તેથી જન્મમરણના રોગમાં આત્માને મુક્ત કરવાનો છે. રામરાજ્યની વાતો કરનારાઓએ જાણી જોઈએ કે રામ સારા હતા માટે રામરાજ્ય સાફ હતું તમે શાપ હો તો બધું સાફ થશે તમારે કોને લાવવો છે ? રામને કે રામરાજ્યને અને આ રામ તો તમારામાજ બેઠા છે, તેને વેદા કરો ! કર્મના કપન યોગે આપણે જન્મમરણના ફેરામાં ફર્યા કરીએ છીએ, અને જીવન દરમ્યાન અનેક ઉપાધિન બેઠીએ છીએ. હવે આપણે જન્મનું પણ નથી અને મરણ પણ નથી એવાનું માટે મોક્ષ છે તેને માટે મુદેવ એ મોક્ષમાર્ગના સ્થાપક છે, મુગુરુ એ મોક્ષમાર્ગના પ્રચારક છે, અને પુરુષ એ મોક્ષમાર્ગની નિકટ હઈ જનારો માર્ગ છે. યોગની પ્રથમ ભૂમિકા હાર-સાધુઓ હોય છે, અને બીજી તથા ત્રીજી ભૂમિકાને ગૃહસ્થો હોય છે.

પ્રશ્નોથી કટાક્ષો નહિ—

સમાનાં પૂછાતા પ્રશ્નોથી કટાક્ષો નહિ. શ્રદ્ધાહવા મતવ્યોના શ્રોતા જનોમાયી હવા હતા પ્રશ્નો ઉભા થાય તે સ્વાભાવિક છે, પરંતુ તને ત્વં શ્રાવિથી અને શ્રદ્ધાનુભૂતિપૂર્વક સામલ્લવા જોઈએ, અને શિસ્તવદ્ધ વર્તન સમાજે રાસનું જોઈએ.

—[વ્યાખ્યાન ૫]—

સસારના સમગ્ર દુઃખનું કારણ એકમાત્ર

— રાગ છે —

દેવતત્ત્વ, ધર્મતત્ત્વને શુદ્ધસ્વરૂપે વર્તાવનાર ગુરુતત્ત્વ છે.

(પ્રેમાર્પણે હૌઠ, અમદાવાદ રવિવાર તા ૧૬/૧/૫૧)

પરમ આદર્શ મોક્ષ—

અનંત હિતકારી મહાપુરુષોએ જગતના જીવોના કલ્યાણ કાંતે જે વાતો પરમાવી છે, તેમાં સૌથી પ્રથમ વાત એ છે કે, આ સસારમાં મનુષ્ય જન્મની પ્રાપ્તિ થવી દુર્લભ છે એ માનવ જીવનની પ્રાપ્તિ પછી માનવ જીવનના પરમ આદર્શને સમજાવનારી સામગ્રી સહુ જીવને મળતી નથી, પણ જેને મળે છે તે જીવને પરમ આદર્શ મોક્ષ જ હોઈ શકે એ સમજાવતું કઠિન છે જેને એ મોક્ષની વાત સમજાય છે એને પરમ આદર્શને સાધી આપે એવો જે યોગ અને એ માર્ગે ચાલતું એ દુષ્કર છે, છટકે આ જીવન દ્વારા પરમ આદર્શને યોગી આપે તે યોગને પામવાની લાયકાતવાળા ગુણોને પૂર્વ ભૂમિકા ધરાવે છે આ ગુણો જેનામાં સ્વમાયસિદ્ધ હોય તે પરમ ભાગ્ય ધરાવે છે, પણ જેને એ સ્વમાયસિદ્ધ ન હોય તે આ ગુણો સામગ્રી અને મેલ ચવાની હાજરી અને પ્રયત્ન કરે છે, અને મેલવે છે એ આત્મસ્વસ્મનો શોધક બને છે આ સ્વસ્વ શુ હોઈ શકે તે જાણવાની રીતેજારી જાગે છે અને આ સસાર એવા જીવોને અસાર લાગે છે જે સ્થિતિમાં એ પડ્યો છે તેના પ્રતાપે એને સસારમાંથી છૂટવાનો કોઈ ઉપાય નહતો નથી જે દાહ્યા માણસોને આ ગુણોનો અભ્યાસ છે, તે વધારીને આજ્ઞા, સદાચાર, નાના પ્રકારના તપનું સેવન અને મોક્ષના સંપ્રદાનારો છે, તેને સસારની અસારતા

ઘડી પડતી નથી” આ સંસારમાં તે કેમ, કેવી રીતે અને ક્યાંથી આવ્યો તે જાણતો નથી. આપણો જન્મ સમય પણ મા-બાપના કહેવાથી જાણીએ છીએ, જન્મ્યા પછી કેમ હાલ્યો એની તબીબ નથી સમજ આપ્યા પછી જે સંસાર ચલાવ્યો છે એના ઘણું મેલમ્યા પછી ઘર, પેટી અને મુતની સામગ્રી જે સર્જી છે તે તું જવાની ઇચ્છાથી સર્જી છે? આ મધુ પરોપકાર માટે મૂકીને જવાના હો એવી ઇચ્છા છે? જે મેલમ્યા જિંદગીભર મહેનત કરી, તે અર્થિન મળે એ ઇચ્છા ઊઠા જતું પડે ક્યા જવાનું છે તેની તબીબ નહિ. એનો સ્થિતિ જીવને સ્ટેકે કે નહિ? સારા આત્માને એ સ્ટેકે અને પરિણામ સંસારની અસારતા સમજાઈ જાય.

સંસારની અસારતા—

તમને સંસારની અસારતા સમજાઈ છે સરી? સમજાતી હોય તો એનાથી છૂટવાની ઇચ્છા છે? ઇચ્છા હોય તો એનાથી છૂટાય એવી શોધ કરી છે? જો જાણ રીતે જન્મનું મરણ એમ ચાલ્યા કરવાનું હોય તો તે અજ્ઞાન જીવને શોભે, શનીને નહિ. આમાથી છૂટવા દેવાધિદેવ, સદ્ગુરુ, અને સદ્ધર્મની જરૂર છે.

એવા દેવની જરૂર છે—

આપણે દેવત્ત્વમાં માનીએ છીએ ને? હું જગતમાં પ્રીત કરતા દેવોની યાત કરતો નથી. હાથ જોડ્યે યુક્ષી યનારા દેવોની પણ જા યાત નથી, આપણી ભક્તિથી તોપાય એવા દેવની પણ જા યાત નથી, પણ જે દેવો રાગદ્વેષથી પર છે, સંપૂર્ણ જ્ઞાનના સ્વામી છે, જગતમાં મોક્ષ માર્ગ મૂકી મુક્તિપદે ગયેલા છે, કદી અહીં પાછા આવવાના નથી અને સદાકાલ પોતાના સ્વરૂપમાં હીન છે એવા દેવાધિદેવની યાત છે.

‘આપણા દેહનું મરણ થાય’ કે ‘માગ માગ જે માગે તે આપુ’ એવા ને એ દેવ જોડે, કે આત્માના તોપ માટે દેવ જોડે? મોખ માટે દેવ

જોઈએ તો મોઢા ~~ફીલ્ડ~~ રાતે- બતાવ્યો- હોય ત્યાં દેવને- જોવડાને-
 એ દેવ આગળી ચીંધીને બતાવાય જેવા નથી, પણ એનું સ્વસ્થ નતાવી
 શકાય

દુ સ્વનુ મૂલ રાગ—

દુ સ્વ આપનારો રાગ છે, કદાચ તમને લાગતું હશે કે સુસ્વનુ
 સાધન રાગ છે, પણ એમ નથી રાગ હોય ત્યાં દ્વેષ આવે અને એ જે બેઠા
 હાય ત્યાં અજ્ઞાન, ક્રોધ, લોભ વિગેરે કપાયો આવ્યા વિના ન રહે રાગ
 દુ સ્વદાયક લાગે વીતરાગ દેવ મળ્યે, રાગ મુલદાયક લાગે દેવ મળ્યે
 રાગ સ્વરાગ છે એમ ત્યાં સુધી ન લાગે ત્યાં સુધી એને સાત્ત્વિક
 નહિ બનાવી શકાય પણ રાગને સાત્ત્વિક બનાવી શુ રાગી મૂકવો
 છે? શુ રાગના રોગથી બચવા કે જીવવા એને સાત્ત્વિક કરવો
 છે? આપણે સૌના તરફ મમતા રાગીએ ડાળે, વીતરાગ માવના પર
 કે રાગી માવના પર? આપણે એવી ચતુષ્વી રાગ કરીને છીંડે કે સારો
 માણસ આગળે ન ચઢવા દે એ રાગે માનવાને હેમાન બનાવ્યો છે જગત્
 આજે જે ધાધલમા પડ્યું છે તે એ રાગનું પરિણામ છે, રાગમાથી લોભ,
 મોહ, મદ, દિંસા, અસત્ય, ચોરી, વદમાગી, લૂંટાકૃત્તિ જ મેં છે બધા
 એમ નાટકો નમ્મ છે કે કોઈ જોઈ ન જાય તોજ આવડુ રહે એ રાગને
 યોગે બેઠો બાપનો, 'મા'નો અને વડીલનો ન રહે, મિત્રનો સાથી ન રહે, અને
 સગી છીનાય ન રહે જા અટકા માટે કહ્યું છું કે વર્તમાન કાલમા તમારુ
 બધું પ્રિયરાગ છી છે જ્યાં સુધી રાગ એ ભયંકર થયું છે એમ ન લાગે,
 અને એ રાગથી બચાવના દેવ અને ગુરુ ન મળે ત્યાં સુધી તે વીતરાગ રનાય
 એવી માવના ન જામે, અને એ માવના ન જામે ત્યાં સુધી ત્યાં વાતા દેવામા
 માવનાની છે તો જા રાત સમજાય તો રામાયણના પાત્રો મીઠા લાગે, શુ
 અર્થ કથા કરતો નથી પણ તમારા જીવનના પરિવર્તન માટે પ્રયાસ કર
 શુ માત્ર લોકરજન માટે કથાની રાત્ર મનાઈ કરી છે શાસ્ત્રો બતાવે છે

કે સાત્વિક રાગ વિના યોગની પહેલી ભૂમિકા ન આવે સાત્વિક રાગને દુ
 મોક્ષમાર્ગે હઈ જવાનો હુ એવા રાગનો નિવેધ છે જે આત્માને વધનસ્થ છે
 જેણે આત્માને શરીરમા પૂર્યો છે તેને સૂક્ષ્મ શરીર કહીને છીએ તેના ઈર્ષ
 નહાર રાગનો વિરોધ કરીને છીએ આવા રાગથી ન રીશતો હોવ એવા
 ભાગ્યશાળી કોઈ દશે વ્યા સુધી સસારમા રાગ પરાય છે એમ ન છામે,
 જે રાગે ઘણાને મયકર સ્થિતિમાં મૂક્યા છે અને એ છૂટ્યા વિના સસારમા
 સાત્તુ મુગ્ધ શક્ય નથી એમ ન છામે ત્યા સુધી વીતરાગની ભાવના ન જામે
 જેટલે જા ભાવના જગાડ્યા વીતરાગ દેવ જોઈએ આ છે દેવાધિદેવ, જેને
 રાગદ્વેષ પીડતા નથી રાગદ્વેષ જતા સર્વજ્ઞ જ્ઞાન પેદા થાય છે પરિણામે
 ક્રોધ લોભાદિ દુર્ગુણો આવતા નથી આવા માર્ગની સ્થાપના કરનારા
 દેવાધિદેવની કોટિમા મૂકાય છે વધા રાગ જાપ્તમાથી કાઢી એ દેવાધિ
 દેવમા સ્થાપિએ તો રાગરોગ નાશ પામે આવા દેવ જોઈએ ને ! તમે શુ
 મળ્યા અન નાહસોને શુ મળાવો છો ! માનવ જાવનમા આવેલા જાત્મા
 દેવાધિદેવ અને સર્ગુદ્ધને જોલ્લેલે જેવજ મળાવો છા ને ! એવુ શિષ્યન ન
 જાપતા હો તો રામાયણના પાત્રો કઈ રીતે સમજાશે ! રામ એ છે જેના
 પિતાને જોરમાન માને વચન આપ્યુ અને રામે એ જાનદૂધંક સ્વીકાર્યું !
 તમે પણ રામ ડો ને ! આ વધા પાત્રો દેવાધિદેવના ઉપાસક હતા, યોગની
 પહેલી ભૂમિકા પર જીવતા જાવો હતા જેમને સમજાયતા આપો સર્ગુદ્ધની
 સ મુલ થઈને, રાગની માટે રહેતા ડના તેની એકે સલાહ ન માનીએ
 હ્રદાયગૂંચ વિરાગથી જાવિને તોજ એવાત્રો સમજી શકારો રાગ પર વિજય
 નેહાય તો વધા દોષો જાય, રાગના યોગે સગા બાપને મૂરનારા આ સમામા
 હો છરા કે નહિ ! રાગદ્વેષ પર અધિકાર મેઢી જીવે એ વિરાગા, વળ
 એ તો વીતરાગ કહી શકે જે કાવ પામે એ વીતરાગ નહિ અન મસ્તિથી
 કોવ પામે તને દેવાધિદેવ અને નહી કહેતા દેવાધિદેવ તો કહી ગયા છે
 કે-જે છે તે મૂરો ! અને જે મૂકનાતુ કહી ગયા એ આવે તો એ દેવાધિદેવ
 નહિ આવમે મોખ માર્ગે જાગલ્લી ચીંધનારા સર્ગુદ્ધ અને સર્ધર્મની

સમુલ યદૈષ તો જગ જીતી જઈએ જે દેવ, ગુરુ, ધર્મપર રાગ કરે છે, તેમનું ઘર સારુ નહિ ચાલે એવો ભય છે ને ! પણ રાગી એવું ઘર ચલાવે એથી સારુ પર વિરાગી ચલાવી શકે છે આર્યાવર્ત તો અનાવસ્ત યોગીઓની ભૂમિ છે આ દેશમાં જન્મેલા જીવોની મહત્તા એ છે કે ગમે તેવું સામ્રાજ્ય જેની આગળ આવે તોય વહે કે રહે નથી, અને એ સામ્રાજ્ય સર્વોગોવશાત્ હાથમાં આવે તો એવું ચલાવી શકાવે કે અગત્ તાનુવ યાય, રામ વીતરાગના એવક હતા એટલે રાજ્ય સારુ ચલાવ્યું વીતરાગના એટલે સંસારના, પદામના કે માયાના વિરાગી

સુખી ત્યા સુધી ?

તમે તમારી પાતને અનુકૂળતા મળે ત્યા સુધી સુખી માનો છો, અને એથી ઊલટું વને તો દુઃખી માનો છો ને ! આ સ્થિતિ વાદવાની છે અને એથી રહિત બનેલા મહાવીરને અમે દેવ માન્યા છું કેમ કે એ અરિહત હતા એ અરિહત ન હોય તો અમે કહીએ કે એ મહાવીર ત્રીજા જન્માં મસ્ત ઉપર તુષ્ઠ થાનો પણ રાગ નહિ એવા એ દેવ મસ્તિથી તુષ્ઠમાન યનારા પણ દેવ છે પણ તેઓ પુણ્ય ઉપર તુષ્ઠમાન થાય છે આરિષો સ્વચ્છ હશે તો એમાં હોય તેવું દેખાય ઢાધો હોય તો ય એ પતાવે, જેમ રીતે વીત રાગ દેવ છે, એ હારાના હાર ચડાવ્યાથી તુષ્ઠમાન ન થાય પણ મને મળેલા હાર રાખ્યા એ મૂઠું કરું જેમ થાય અને જેનો સદુપયોગ જમને ચલાવવા માટે થાય એ માનનાથી કે એ હોરા મૂલાદ જાય, પણ જેમ ચડાવી ચાર હાર માગવા જેનો અર્થ કાંઈ નથી તો પ્રભુને લુપ્ત કરવા મક્કિત કરો તો તે નિષ્કામ મક્કિત ન હોય માત્ર તમને રાજી કરવાના છે માટે તેમ કરો, પણ રાજી કે નારાજી ન થાય એ માત્ર એક વીતરાગ છે માટે જગ સના અને તમારામાના એકે દોષ જેમનામાં ન હોય તે દેવ, એટલે દમને દુઃખી છો છું જેમ કહેશે નહિ-મારા પાપે દુઃખી છું જેમ કહેવું હોય તો કહેજો જેન આરણે

માટે અને એ ઢાધ વાદવાની

બેઢવધા માટે છે, ત્રેજ પ્રમાણે વીતરાગ દેવની જરૂર છે એમનું સ્વરૂપ એવું છે કે તેમાં આપણા દોષો દેખાય છે તમે વીતરાગની પ્રાર્થના કરો છો કેમ કે તેમનામા જાતને જોઈ શકો છો જ્યાં મુખી સઘારમાં લામ, હિંસા, અનાચાર વગેરે છે ત્યાં મુખી વીતરાગનો કોઈને સ્વપ્ન પડતો નથી રાગાદિ જશે તો જ વીતરાગતા આવશે દુનિયાના પદાર્થો ઉપરનો રાગ રૂઝા પેદા કરે, રૂઝા પૂરી ન થતાં દુઃખ થાય, વધારી રૂઝા વાદ પડે નહિ, અને જે વીજ આપણી ન હોય, તે માટે રૂઝા અને મહેનત કર્યા છતાં ન મળે મળે તોય મુલ્ત આપે નહિ, સાચામાં છતાં રહે નહિ, જેને મૂકાને જરાનું હોય એ વીજ તું કામની ! વીતરાગે રાગ સ્વરાવ કહ્યો છે અને તેમાં જ એમ પણ રાગ સ્વરાવ છે એમ કહીએ, છીએ જેને પાછો વીતરાગ નહિ તને વીતરાગના સેવકોની કયા પણ કેમ મમે ! એને દુનિયાના ભોગ મમે આજે જગત્ રાખા થયા કરતાં યત્ન રોડે રહ્યું છે જગત્ કોઈ દિવસ મુલ્તી હતું નહિ, અને હોવાનું નથી જગતમાં તેજ મુલ્તી હતા જે વિરાગી હતા વીતરાગના ઉપાસક હતા

૧ રાગમાં રમતું સારું નથી—

આજે ટુકડા રોટલાથી રીક્ષે નહિ રૂપાળી રાગીલી મળી જાય તો મોજ કરનારી જાત પોતાને મુલ્તી માને છે, પણ પુણ્ય હોય તો સ્ત્રી, સંપત્તિ કે ચમત્કો મળ્યા હોય એમાં રાજી રૂ થયાનું ! એ રાગમાં રમતું કે રીક્ષા સારું નથી, પણ રાગને મુલ્ત તારણ માનનારા આ જગતમાં વેદોશ ધગા છે વીતરાગે કહ્યું છે કે રાગ જેવો ભયંકર વાદ શત્રુ નથી રાગરૂપ મેળા થતા કામ, ક્રોધ, લોભ, અસત્ય, ચોરી જામે છે, હિંસા જામે છે, આ વધારા દોષો દેખતા ન હોય દેવના દાનથી રાજી થયાનું, દેવના રાજી કરવાના નહિ સદ્ગુણની જરૂર આત્માની તથાસ માટે છે, શરીરની તદિ દેવ મોત માર્ગ સ્થાપી મોક્ષે ગયા તને મુલ્ત એ જગતમાં સદે મો કહે છે મયાનક જાત રાગ પ્રજાનાને દાવક ધોરે છે

ગુરુતત્ત્વ—

ચીતરાગે હવે ગુસ્તત્ત્વ એવું નિશ્ચય છે કે બેથી યોગની પહેલી ભૂમિકા પર આવતું પડે જન્મ-મરણની રૂચા ન હોય એને એવો ઉપદેશ આપનારા ગમે શાસ્ત્ર કહે છે કે દેવતત્ત્વ, ધર્મતત્ત્વને ગુરુ તત્ત્વે જાણનારા અને મલીન ન થવા દેનારા એવું ગુરુતત્ત્વ છે ગુસ્તત્ત્વ ભ્રામીભયું બને તો દેવતત્ત્વ અને ધર્મતત્ત્વમાં ગરબડ પાડે, એટલે ગુરુતત્ત્વ નિર્મલ જોઈએ સાચા ગુરુ એ કે સંસારમાં એવું કોઈ નહિ, એ કોઈના નહિ માને તો બધાના એ જોલે તો ધર્મતત્ત્વ જોલે એવું ગુરુતત્ત્વ ચોખ્ખું રાસના ચીતરાગ સાધુધર્મ સંબંધી છે, પણ એ સંબંધેલો સાધુધર્મ જાણનારા બાહ્ય મલે છે તેમ દેવતા રાગાદિ દોષ ન જોઈએ તેમ ગુરુ એ રાગાદિ ઉપર ચાકી રાગનારા બનવા જોઈએ, ગુસ્તુ લભ્ય એકે તે મહાશતધારી હોય, તે પાંચ મહાપાપ સ્વાગ કરે, કરાવે મહાશતને પ્રાણાત ન તતે એવા ધીર જોઈએ એના પાલન માટે એ મિશ્રાથી ચલાવ, એ માટે મિશ્રાને માધુર્યની વધી છે, મોચરી કહી છે, સાધુને માટેજ કોઈ વસ્તુ વની હાય તો તે તન ન રહે, ગાય ચર ત્યા પાસ જરી ઊગે ગદો ચરે ત્યા સાક થઈ જાય લોક જમે એમાં એ સાધુ જીવી શકે સાધુ મિશ્રા લેવા ને માનવા જાય છે એક સયમપુટી અને ચીત્ત તપોપુટી સરી સાધુતા એકદેવાય કે જે જગત્ માત્રના ત્રીવ પર પ્રેમ કેલવે પદ્મજીવનિકાયના દિશાત્યાગની પ્રતિષ્ઠા કરે, જીવ માત્રને હાનિ ન પહોંચે એમ વર્તે સાધુનો ચીજો ગુણ “ સામાયિકસ્થ ” એટલે શંકુ-મિશ્ર સમાન એવી પ્રવૃત્તિ આત્માના ગુણોને તીવરતા માટે હોય એ મમત્ત્વ ને માયા મૂકાય એ રીતે જીવે એ છે ગુસ્તત્ત્વ, ચીતરાગ સિવાય દેવ નહિ, મહાશતધારી શિવાય ગુરુ નહિ, મોક્ષનો ઉપદેશ જાને તે શિવાય ધર્મ નહિ પૈતાં દુઃખ જીતો નથી માટે દાન ધર્મનો ઉપદેશ કર્યો છે, જ્યાં દાન હોય ત્યાં કોઈ દીન હાય નહિ જે શીલધર્મવાળા હોય, સયમસેવી તપસ્વી બને, અને ચીતરાગ દશા પામવાની રૂચાવાળા હોય, આ ધ્યેયવાળા રામાયણના

પાત્રોને સમજી શકે, એના પાત્રો દેવ, ધર્મ ને, ગુસ્તત્ત્વને સમર્પિત હતા. યાગની પહેલી શ્રૂમિકા પર આવી શકે નહિ, પણ ત્રીજી શ્રૂમિકાવાળા વધા ચીની શ્રૂમિકા પર જીવવાની ઇચ્છા રાખે તે જેનું ઉત્તર જીવન જીવે છે તે રામાયણના પાત્રો પરથી સમજાશે આ દેશ તો મોક્ષ સાધનાનો છે અહિં જન્મલાને મોક્ષ સાધના શિયાય ચીની સાધના ગમે નહિ એવું માનવ હોવું જોઈએ દેવ, ગુરુ, ધર્મતત્ત્વ સમજવું હોય તે ત્રીજી શ્રૂમિકામાથી ત્રીજી શ્રૂમિકામા આવે પણ તેમની નવર તો પહેલી શ્રૂમિકા પર જ હોય

—[વ્યાખ્યાન ૬]—

સાચા ગુરુઓજ આત્માનું જ્ઞાન આપી શકે
પ્રાચીન સમયમા ગમમાં પાલકોને સરકાર સંવાતા હતા

(પ્રેમાભાઈ હોલ, અમદાવાદ રવિવાર તા ૨૩/૧/૫૧)

આત્માનો તપ—

અનંત ઉપજારી મહાપુરુષોએ માનવજ મ ધારામા સારી રીતે જીવાય કે માનવ જીવન પામેલા આત્માનું ને સાધ્ય છે તને ઇદ કરે જેનું જે વધુ તેની વાતો કહવાઈ ગઈ છે રામાયણમા જા આત્માના સ્વધની વાત કહી રીતે ઠાલી ઠાલીને ભરી છે જેના વિચાર દશરથ રાજાથી માઢીને જે જ મહત્ત્વના પાત્રો આવે છે તેને લઈને કરવો છે, અને એટલા માટે આ વધા વિચારો ગોઠવી લીધા કે આત્માની મુક્તિ માનવ જીવનમા ધારી શકાય છે આ માટે માનવ જીવનમા પરમ આદ્ય તરીકે આત્માના

મોક્ષને—પરમપદને નિશ્ચિત કર્યો અને આત્માને મોક્ષ સાથે યોગી આપે જેવી યોગની પહેલી, બીની અને ત્રીજા ભૂમિકા ઘણી યોગની લાયકાત આપનારી પૂર્વ ભૂમિકાનો વિચાર કરી જે આત્મા યોગની પૂર્વ ભૂમિકા તરીકે જાય છે તે આત્મા સ્વસ્મનો શોધક બને તે આ રીતે જ મરુ, જીવન, મરુ એના કરતા આત્માની સદા સ્થાયી સ્થિતિ હોવી જોઈએ એવું પુરુષ હોયે અને આત્માનું સ્થાન સદા નહિ પણ મોક્ષ છે એ વાત જોઈ રહે છે તેને માક્ષમાગના સ્થાપક મુદેવ એના પ્રચારક મુગુર અને મોડા એ સ્ત્રી સ્ત્રી છે તે જાણવાની ઇચ્છા જોઈ દશરથ રાજાથી માઢી રામાયણના વધા પાત્રો યોગના ત્રાજા ભૂમિકા પર છે યોગની પહેલી ભૂમિકા પરના માનવો જગતને આશીર્વાદરૂપ હોય છે અને મુગુર મુખ્ય અને મુદેવમા નિશ્ચિત બનેલા માનવો જગત માટે આશીર્વાદરૂપ રહે એમા કાદ નવાઈ છે ।

શબ્દવ્યભિચાર—

આને જગતમા કેવી વાતો ચાલે છે તે વધાના મગજમા છે, એટલે મારી વાત તમા પેસતી નથી સેવા ગુ, એ કોને કહેવાય, સગા કોની યાય એ પણ સમજવાનું છે આજે શબ્દવ્યભિચાર ઘણો ચાલે છે કેવો શબ્દ કશા યોગનો એની સમજ નથી હું માતાપિતાનો સેવક છું એમ કહો તો ઠીક પણ હું ધમપત્નીનો સેવક છું એમ કહો તો એ શબ્દ અસ્થાને વપરાયો કહેવાય માનવ જાણન માટે મહાપુરુષોને જે વાત મહાત્માના લાગે છે, એના પરોપકાર બુદ્ધિયા શાસ્ત્રો રચ્યા છે આજે જગત્ હું ત્યા છે જે શુદ્ધ જનુઓ જોઈ છે, મરે ડ એ જા આપણી દૃષ્ટિ સમક્ષ આપે તો તે આગઠ માનવ સંખ્યા નવાઈ છે મહાપુરુષો ને લાક્ષણિકતા વાતો તે કદાચ હોયે ન રહે તોય તેને હોયે સ્થિર કરવાના પ્રયાસો કરવા જોઈએ માનવ ગમે તે સ્થિતિમા હોય પણ સારૂ ત્રીસ જોરવા કંચુ ધર્યે હોવું જોઈએ તે તેણે વિચારવું ધરે મોક્ષનું એ છે સઘારના કોઈ વચ્ચે

પદાર્થનો અર્થ નહિ એવા પદાર્થની જરૂર પડે તો એમા તે વાસ્તવતા સુધે
 કદાચ એ પદાર્થ મેલકવો પડે તો, એ માટે એને લાગે કે દલીલ શાસ્ત્રનો
 વિકાસ થયો નથી તેથી જા પરાધીનતા છે, અને આડુ જેને લાગે તે
 માનવ દુઃખમા નિમિત્ત થાય? એ તો સીજાના સુખમા નિમિત્ત થયા
 વિના ન રહે મોક્ષ પરની દૃષ્ટિ દસેડો તો માનવનું કરુ ધ્યેય રહે
 છે? શુ સધામા ઉપકારશક્તિ છે સરી? એ પેદા ત્યારે જ માય
 જ્યારે પોતાની જાતને મૂલે તાત ત્યારે મૂલ્યાય જ્યારે એમ લાગે કે
 આત્માને કાદ જોઈતું નથી એ જોઈએ છે તે શરીરને જોઈએ છે, જા
 આત્મા શરીરમા બેઠો છે, માટે મિત્રારી છે સધા શરીરધારી જાવો શરીર
 વિનાના થાય તો જ સારી રીતે મુક્તિ થાય શરીર છૂટી જાય અટલે
 શરીર વિનાના થઈ જઈએ છીએ સરા? મરવા પડીશું ત્યારે જગતની કોઈ
 ચાન અછર નહિ કરી શકેને? તમને પ્રેમભાવ કે મમત્વ જગતના જાવો પ્રત્યે
 છે ને? જગતના સૌ જીવો પ્રત્યે પ્રેમ છે એમ સોલી શકવાની સ્થિતિમા
 તમે ઝા સરા? તમને શેના પર પ્રેમ છે? શુ તથાવ જાવો!

સેવાના તાત—

જાણે સેવાની તાત લોકો કહે છે એમ નથી કરી, પણ અનન્ત જ્ઞાની-
 ઓએ થરી છે એ રીતે કરવી છે, અને રામાયણના પાત્રો એ રાતે જીવ્યા છે,
 માટે આપણે અર્થ તેમને લીધા છે ત્યાગીઓની તાતો તો સીજી ઘણી છે
 પણ એ ભારે પડે એવી છે મુદેવ—મુગુર અને મુઘમના સેવક બની ચૂકેલા
 આ તમારા કરતાં પણ વધુ મુક્તિ એવા જીવ્યા મોક્ષના જાદશને આપ
 સામે રાગી કરી રીતે જીવ્યા અને તમનામા કેવો મૈત્રીભાવ-સગાસબથી
 સાથે વધો સમ્બધ, કેવો માવ હતો તેજ પાત્રો તમારી સમક્ષ રામાયણમાથી
 મૂલ્યા છે મોખ સિવાય સીજો એના એકે આદર્શ નથી જેને માનવીના
 આદર્શ તરીકે સ્થાકારી શકાય, કોઈ પણ પદાર્થની શ્ચ્છા દુઃખ પેદા કરે
 છે અને એ દુઃખ પેદા ન થાય એ માટે મોક્ષ જ એક આદર્શ છે જા

આદર્શ હોય સ્થાય અને કોઈ ચીજની ઇચ્છા થાય ત્યારે હોયેથી અવાજ આવે કે એ ઇચ્છા બ્યાવધી નથી મોક્ષ સિવાય બીજી ચીજ નથી આવી આશાને સહાઈ જાપનાર નરા યોગની પૂર્વ ભૂમિકા પામેલા જીવ છે એ ભૂમિકા મેલ્લવવા તરફદત્તા જાવને સસારની અસારતા સમજાય છે એ અસારતા સમજાયા વિના સદાચાર ન આવે જે કોઈ દુઃખ અનુભવતા હોય તો તે સ્વ, રસ, ગંધ, સ્પર્શ અને શબ્દ એ પચ્ચોપને કારણ છે આ પાંચે ઉપરનો રાગ જેને ન કડી જાય, આ ઉપરનો પ્રેમ અને ક્રોધ ત્રાય ઉત્તમ ઇચ્છા માત્ર શાપસ્વ લાગે, અને જેમ થાય તો શાપ કરવા જેવું ન રહે માનવ માત્ર શાપ છાહે તો જગતની અશાન્તિ જાય સ્વ, રસ, ગંધ, સ્પર્શ અને શબ્દની ઇચ્છાને મોખના આદર્શવાળો શાપ માને છે પરિણામે મોખના સ્થાપક દેવ, મોક્ષના પ્રચારક ગુરુ અને એ માર્ગ રહ જનાર ધર્મન ત્ર મુદર, મુગુર અને મુષર્મ માને છે જે ક્રોધ પાંચના ઇચ્છાને શાપ માનતા હોય એ દિશા કરવામાં રસ ન લે આરા થયા થાય તો તે અગમમતી ગાત છે, પગ જાવા થયા થયા નથી, થાય તદિ અને થવાના પગ નથા કદાચ થાય એવી સમાવતા કરીએ તો હૈયાને શાન્તિ થાય કે અશાન્તિ ? આપણે મળે જગતની જગતદારી ન લઈએ પણ જાતની જગતદારી તો લઈ શકીએ ને ? અને જો લઈએ તો સ્વાદિ પાચ જે ઉપર વઢ્યા, તે માટે મરીએ તો માનવ કે આપણે મૂત્રા છીએ

ગુણ કઈ મીઠવ માગી મેલ્લવવાના નથી—

આ મુધી મોત આદર્શ ન રહે અને એ થયા પછી હૈયામા મોક્ષ માગના સ્થાપકને, જેના પ્રચારકને અને જેના ધર્મને અનુસરવાની તાલ્લાપેલી ન લાગે આ મુધી સ્વાદિ દોષો ઉત્તમે ઝોડ્યો નહિ મોટા રાજના માલિક છતાં, સ્વાદિ ભાગવતા દોષા ઉત્તા અણને ધલતે એમને છાંડતા નાઈ અસર ન થઈ જેમ જાદશ પાંચ દશરથ, રામ, લક્ષ્મણ, ભરત, શત્રુઘ્ન છે સામ્રાજ્ય

જેમ તેવું સ્વ, રસ, ગંધ શબ્દ

સ્પર્શનો ભોગપટો કરી શકતા હતા, ઊઠા આ પાંચે જેમની આગલ પાપ કરાવવામા નિષ્પલ્લ નીવડ્યા અવા મહાપુરુષોને આપમે જાદિ લાવવા છે આ રૂપાદિ પાચમાં માન નૂલાય જેથી શક્તિ નથી જેમ વહેનાર છે કોઈ ! જે આ પાચમા લોભાય તને જગતમા એકે એકે પાપ નથી જે કરતા હલ છામે રામાયણની કથાના પાત્રો છામે તમારી સરસ્થામણી કરવાની છે જેમ કે તેમના રામ વનાવવાની પળી રૂચ્છા છે મહેલે તમે રામ ન વની શકો પણ તેમના જાદશને પણ જો જનુસરી ન શકો તો આ કથાના કાર્દ અર્થ નહિ મહાપુરુષોની કયા જેટલા માટે કે તેમના ગુણ ગાયાની તક મહેલે જે ગાવાથી ગુણ આવે અને ગુણ જાવતા દોષ જાય, જે માટે તમારા હૈયાની ભૂમિન મારે ઘસર્વા પડે છે જેમા નિમલ્લતા જાને તો ગુણ ક્ષટ વેધે ગુણ કાદ મીલ માગી મેલવવાનો નથી રૂપાદિ પાપ માટે મીલ માગવી પડે પણ ગુણ માટે નહિ કેમ કે જે તો જાપણા આત્મામા મેઠા છે આપણ ગુણના માલિક છામે, પણ જ પ્રગટ જટલા માટે થતા નથી કે આપણી આલે પલ્લ આવ્યા છે તમે દેયા જેમા નિમલ્લ જાને ચોસવા કરો કે રામાયણના પાત્રોના ગુણો તેમા પ્રતિબિમ્બિત થાય

જ પાચ રહેવાના છે—

જ, રજ, ગધ, શાદ, સ્વચ્છ જગતમા રહેવાના છે જગત્ જનાદિ વાલ્લથી જ જન રહેવાનુ છે મહેલે જેમા પરિવતન જાય, પણ રૂપાદિ પાચનો સમ્મ રહે વાનો જ, તેમાં તમારા પર આકર્ષણ કરે જની શક્તિ છે, પણ જ્યારે એનાથી પેચાઈને ત્યારે સોઈક શનુના વદામાં પડ્યા હીએ જેમ લાગણુ જોઈએ પાપ કરનારને પૂઝજો કે પાપ શા માટે કર્યું ! જન આ રૂપાદિ પાચ શિવામ છદ્ધા માટે રચ્યું હોય તો મને કહેજો ! તમે પાપ કરનાર ઉપર નહિ, પણ પાપ ઉપર તિરસ્કાર લાવજો ! પાપ કરનાર દયાવાનુ જ, પાપ તિરસ્કાર-પાત્ર છે પાપ નૂહ તો જ લાગે કે જ્યારે હૈયુ ચોસનુ હશે મળેલા મળેલા જો પાપ કરતા હોય તો અમળ અસહ્યારી સ્થિતિમાં હોય તે પાપ કરે તેમાં

નવાઈ શી ! આપણે સ્વાદિમા સુલ્લ માની બેઠા ઝીંબે ઁટલે સ્થિતિ વદ-
છાઈ છે સમાયગના પાત્રોને ચીતરામે કઈ રીતે નીરૂપ્યા છે તેની વાત
કહેવાની છે, અમણે જે દોષો તમ્યા અને ગુણો મેલધ્યા એ રીતે આપણે
દાપો તજીએ ને ગુણો મેલરાજ મા-વારે જે આપ્યુ નથી તે આ વાતો આપી
શકે છે

તો અમેરિકામા જન્મતને ?

દશરથ રાજા સામ્રાજ્યના માલિક હોવા છતા, સ્વાદિ પાંચ સામગ્રી
કચી કોટિના હોવા છતા તેમનો મોક્ષનો જાદરુ હતો, અને યોગની
ગીઝી ભૂમિકા પર હતા, તેથી સામ્રાજ્ય તેમને પોતાનુ બનાવા શમ્યુ
ન હતુ, પણ તેઓ સામ્રાજ્યને પોતાનુ બનાવી શક્યા હતા ઘણાને જગતમા
શૂષકામા જન્મુ પડે છે, તમે પુણ્ય યાગે ચગગમા જન્મ્યા, પણ પશ્ચદગી
કરીને જન્મવાનુ હોત તો અમેરિકાને પશ્ચદ કરતને ? દશરથ રાજા સામ્રાજ્ય
ચલાવતા હોવા છતા જેમા જાશસ્ત ન્હાતા કલ્લા વધી શીલ્યા હતા
પણ તે કલ્લા વર્મહીન નહોતી ૬૪ કે ૭૨ કલ્લા શીલે પણ ધમ, રમ ન
ગીલે ત્યા મુધી વધુ નકામુ એમ પ્રાચીન કાલમા મનાનુ પુરુને પણ
પેદી ત્યારે સોંપાતી ત્યારે એને પરલોકની પીઠાગ થતી, પાપનો ડર
લાગતો તમે પેદી કોને સોંપો ? તમારાધા વમણો ઉઠાઝગીર તથ તને ને ?
કે કલ્લા વધી શીલે પણ તે વર્મહીન ન હોય તને ! પણ આને તો ધણા
એમ માને છે કે હુ કહ તે ત્યાજગી, બીજા કહે તે મેરધ્યાત્રી શાની
એને એને શાનીઓએ પાપ વહ્યા છે તને તેને મોદ પણ કાલમા, મોદ પણ
શરકારે ગુન્હા જ વહ્યા છે એને તગતમા મુલે જીરુ હોય તને એના ગુન્હો
વાદ પોતા પ્રત્યે ન કરે અહી રચ્છા હોય છે

મળતર પાછગનો હેતુ શો ?

તમે સવાનને મળાગો છો તે ઢિમી લઈને આને ત્યારે પૂઝો ડો કે નહ

મળતર પાછલ કયા જીવનનો નિશ્ચય લીધો કે ! નથી પૂછ્યું, ને મા-બાપ
 નાં યા છા ' જેના કરતાં તો રાક્ષાયા રદ્યા હોત તો યાઠ તમે છાકરા
 છોકરીને મળાવ્યા પણ વિદ્યાસ નથી તમને એવો વિદ્યાસ દેવો જોઈએ કે
 મળાવેલા સતાન સ્વાદિ પાઠલ ગુલામ નહિ બને તમે આતુ શીલવ્યુ છે !
 ન શીલવ્યુ હો તો તે આર્યદેશના મા રાવ માટે લાઠનમ્મ છે દશરથ રાજાને
 પોતાના સતાન અને દુરુચ પ્રત્ય વિદ્યાસ હતો રાત પર બઠા હાવા છતાં ય
 રાદ નાદ આવે એની રાત્રી હતી તમને તો યર રાદ જોઈ દવા ધાસ્તી રહે
 કે ધરની ઇક રૂટ જેવી નાદ હોય જેના પર તમને મમતા ન હોય, મમતા
 નથી એમ કહી શકશો ? મરણ મેલે કાલ આવતુ હોય ત આવે આવે, મન
 મારી પાસે છે, જે કોઈ વસ્તુમા નથી જેતુ રાત ય જેમનામા હોય તમનો
 જાદગ મોઢા છે

ધર્મકલ્પા—

ધર્મકલ્પા સ્વાદિમા લાભાવા જેતુ નથી એમ કહે છે, એમા જલ્પમલ્લ
 યત્ રહેતુ જાહેરે રમલ જેમ કાદમમા જમવા છતાં દેવન અને રાજાને
 ચહે છે, તમ ર્મસ્વી કાદમમા જમ્યા છા, મોગસ્વી પાણીમા વખ્યા છો,
 છતાં હાં સ્વરા બનેથી જાણા ?

દશરથ રાજામા મહાલાક્ષ્મીની સુમારી ન હતી તે એમાં દેવાયા ન
 હતા, પરિણામે એમના સતાન રામ, લક્ષ્મણ, ભરત, શત્રુઘ્ન જે લગારે
 ચિંતા કરવા જેવા નહોતા, કેમ કે એમને ધર્મકલ્પા શીલવી હતા

સેવાની રાત કઈ રીતે કરો છો ?

તમે સેવાની રાત કઈ રીતે કરો છો ? હાથમા તે મામા ને બાકીનું
 તિજોરીમા આવી સેવાની રાતો મોરના પૂઠ જેવી લાગે દશરથના
 સમયમા કેલગીની પ્રયા હતી કે કેમ એમ પ્રશ્ન પૂછો છોને ? તે વગર તો
 ઉત્તમ ગુણો જેવ કેલગીની હતી શાલ્લા, મહાશાલ્લા તો અશરજ્ઞાન માટે છે
 આપણે ત્યાં તો બાલક ગર્ભમા હોય ત્યારથી સસ્કાર સીંચાતા માતાએ કેમ

વત્તુ એના વિધાન છે, કેમ કે વધા સત્કાર ગમમાયા પડે છે એમ એમ
 શાલકને સત્કાર છારા પડે તેમ તેમ તે ગમનુ દુ પા મૂકે છે એ જ મે છાર
 સત્કારયુક્ત હોય જમ્યા પછી શાલકને રમાડવાના વળ નિરમા પળા છે
 રમાડવી વલતે છારા શબ્દો શોભાય તો તના સત્કાર છારા પડે તમ શાલક
 રમાડતા ગુ શોભે છા ! શાલકને લોટા સત્કાર પાડ્યા હોય અને તે મારે
 તો એની દુર્ગતિ થાય એટલે જાગલ મા વાપ શિક્ષક સમાલેહી સત્કારી
 હતા, અને શાલકમા સત્કાર રહતા આજી શિક્ષકસથાએમા માત્રવી
 શિક્ષકો આત્માના સત્કાર નાતય લરા ! પ્રાપ્તિમે, ગિત્તો કહે છે કોષ
 વખો છ કળાકે કલાકે નરા શિક્ષક, અને શિક્ષક ઢાલો પોંચો હાય તો
 એનો દુયો વળ શોભાવે, કાવદો વળ જવો કે શિક્ષક શિક્ષા ન કરી શકે,
 મૈત્રિકગાલાને પૂછો કે નામુ આનંદ છે ? શાન કાઢતા આનંદ છે ? તો
 કહેશે ના પહેલા શિક્ષકનુ માન જલ્લમાટ, વિનય જલ્લમાટો અને શિક્ષક
 પુર્વ જ્ઞાન જાગતા આવે તો પિત્તક કળાક જાવીને શોભી જાય, મળે તો
 મળે નહિ તો માઈ નહિ શેઠાયાના ઝાકરા હાય તો ઉપર ચલાવે, માસ્તર
 કહેશે પાત્ર મઠતા હોય તો મારે ગુ ? જામ બનીતિની શરઆત મૂલકા થઈ
 છે હવે કાઈક માન વાપુ છે અને કહે છે આવા માળસો છે, વળ એવાન
 હોય ને ? પહેલા કુલશિષ્યનુ હતુ, માતા મલ મળેલી મળેલી નહિ, વળ સત્કારી
 અને શાલકશિક્ષકના કલા જાગનારી હોવાથી પરગેવનુ અને પાત્રથી ચંચગાનુ
 શિક્ષક આપતી જાને મળતી તા નાસ્તક વની તાય છે હશ્વર જ્યા છે એમ
 કહે છે, વળ મા-વાપ કોળ છે એ વળ મા વાપ કહે છે ત્યારે તમે માનો છા ના
 બનત પરિત્રમ પછી બનત જ્ઞાનીઓને હશ્વરનુ નમ કહેટ છે, હવ તો
 ચોપડાબ્રમા હશ્વરનુ નામ નહિ જાવ, એ નામ જાગ્યાની પેરી થઈ ડ

નાતિત્તો મે હશ્વરનુ નામ લીધુ હતુ—

મોટી મુ — કોળ નાતિત્તો હિટ્તર, મુસોલાની —
 હશ્વરનુ — હુ છે તો તમારા દેવાના તો ર —

જેના સસ્કાર હશે તેવા સતાન પાકશે આજે આ દેશ સરાસ નથી રેશ્વરનું નામ લેનારા બહિં અનેક છે શિક્ષકો પણ સમજે કે પગાર લાંબે પણ શાલકોને કલ્લકવાની એમને તક મળી છે તો તેઓ છોકરાના માંસ માંસ બની જાય, તેઓ નીતિપાઠ ભણાવે શિક્ષક કોઈ ઠગી ન જાય અને કોઈને ઠગીએ નહિ એ માટે છે વાપડાનું જ્ઞાન ગુન્હો કરતાં વધારે માટે છે, પણ વધારે તો કહેશે ગુણથી ગમરાતા નહિ, કમમાં રહેશે રરજો ! આજે તો એવો જમાનો આવ્યો છે કે શિક્ષણ થયે ને થેવ નૂપ થયે, વર્ગીય થયે ને વજાયા થયે, ડૉક્ટર થયે ને દર્દી થયે આજે શિક્ષણ ફેરી મલ્લુ ઠ ભણાવનારાઓએ ભણાવતી વખતે શિક્ષણ જ્ઞા માટે ખર્ચા છે તે વસ્તુ નથી વર્ણવી આ માટે વિમાણ ચાલે છે, પણ નિકાલ આવ્યો નથી છાત્ર શિક્ષક માંસ અને શિક્ષક આપે એવી શિક્ષણ-સંસ્થાઓ આવશે ત્યાં હતી

વીતરાગની ચોક્કી—

દશરથ રાજાએ રાગ સામે વીતરાગની ચાક્કી મૂકી હતી તેઓને રાગ રોલી શક નહિ, દ્રેષ દક્ષાએ નહિ, લોભ લલ્ચાએ નહિ, ક્રોધ અચ્છાએ નહિ, માન મૂલ્યે નહિ, માયા ઠગે નહિ આ સ્થિતિ આવે તો કશું ઝુલ્મી આવે દશરથ રાજા એ સ્થિતિમાં હતા એ વીતરાગમાં રક્ત હતા રામાયણના પાત્રોએ અને દશરથ રાજાના કુટુંબે રક્ત રતા વર્તનમાં રક્ત દશરથ રાજાને પાલે જાય છે એમના ગુણની છાયા વધારા પડેલી છે કુટુંબીનો વડો કેનો દોષો જોઈએ એનો એમાં વાવવાઈ છે દશરથ રાજા અનાસક્ત યાગી હતા, રોજ વીતરાગની મસ્તિ કરતા હતા

- [વ્યાખ્યાન ૭] -

આર્ય રમણીઓમા ધર્મ જીવત વેઠો છે

રામાયણમાં સસ્કૃતિનો આદર્શ

(પ્રેમાભાઈ હોલ, અમદાવાદ રવિવાર તા ૩૦/૧/૬૧)

મહાપુરુષોએ આવેશની જે ઉત્તમા ઊંચી કોટિની આયત્નકૃતિ પદી છે તેનાથી સારિય સૌંદર્યોંચ મ્યું છે, અને તેમાંથી રામનુ નામ જગતમાં એટલું વડુ મુશ્કિલ છે કે જે નામને લગભગ સૌ કોઈ જાણે છે, આન કારણે જાણે આ રામાયણનો વિષય લીધો છે

“ રામાયણમાં સસ્કૃતિનો આદર્શ ” એ વિષય દ્વારા રામાયણના પાત્રોના વિષય લીધો છે કે જેથી તમા વાંચોને સમજવામાં આવે, તે એ દુનિયા કે મનુષ્ય જીવન કેટલું મહત્વનું છે, તેનો પરમ આદર્શ શું હોઈ શકે ? આ તમા પરમાદર્શથી મુક્તિ મેલવીએ અને જપનોમાં પડતું પડ નહિ માનવ જીવનનો આ મોડો પરમાદર્શ છે માનવ જીવનનો પરમાર્થ અને ચોક્કસ જીવન મિલકાત પહોંચે મહારાજા દશરથના પાત્રની વાત ગયા રવિવારે ૩૬:૧૬ મંદે છે રામના પિતા દશરથ મહારાજા યોગી પ્રથમ નૃમિષ્ઠા પર હતા તેથી તમા અનાસરત યોગી તરીકે ઓળખાતા હતા, તેઓ તો પરમાર્થ તેમના દેવામાં પ્યય તરીકે રહેને બેઠા હતા, મુરખતા પરમ ઉપાસક હતા મુલોવમોગની ત્રિપુર સામગ્રી હોવા છતાં તેઓ પરમ મસ્તના ભાવ ધારતા હતા આ ઉપરથી જાણે આગળે જાતને ધોડા સમજી લેવાની રજા કરીએ જે લોકો નહિ જોડી, યાદા સમય પછી નાગ જીવે તેવી સામગ્રીના ઉપચારને આધીન બની જીવન વરસાદ ન

રાજા દશરથનું દશાત્ર સોધપાઠસ્થ મનને મહારાજા દશરથને ગાદી, દ્રવ્ય, અને બીજી સામગ્રી હોવા છતાં તેઓ તેનાથી વચિત અને મક્કિનમાને રહેતા આ સ્થિતિના અનુભવ તો તે સ્થિતિમા રહેતા હોય તેને સ્વર પડે છારી સ્થિતિમા ઉપભોગના આસરિતથી રહેતા હોઈએ ત્યાં સુધી દશરથ બની ગયેલા નથી અને રામચંદ્રજી આવી શકવાના નથી રામચંદ્રજી તો દશરથના પુત્ર છે સામ્રાજ્યના માલિક તો દશરથ રાજા છે

મહાન્ મહોત્સવ—

આ દશરથ રાજાએ એકવાર ઉચ્ચકોટિના મન્ત્રિમાને એક મોટો મહોત્સવ કયા અને તેમા શાંતિસ્નાત્ર તે મહાભોગે કર્યું, અને તેનું જલ્લ માથે ચંદાવવાનું મહાત્મ્ય સમજતાં અથા દશરથે તે જલ્લ પટરાણી માટે કનુકી સાથે અને બીજા માટે દાસીઓ સાથે મોકલાયુ, પરંતુ યોગની પ્રથમ ભૂમિકામા પહોંચ્યા જાપ્રત થાય છે, તમા મહારાજા દશરથ પોતાને જલ્લ માકરવાનું મૂલી ગયા હોય તેની શુદ્ધિ પટરાણીમાં જેની રીતે પેદા થાય છે, તેમાથી ગરુ રામાયણ જન્મે છે રામરાય કહ્યું એ એટલી મહત્ત્વની ચીજ નથી, શાંતિરાગમા તને મહત્ત્વ નથી, પરંતુ રામના રાય પડેલા બનેલી વાત વધુ મહત્ત્વના છે મહારાજા દશરથે સ્નાનજલ્લ મોકલ્યું તેમા દાસીઓ કુવાન હોઈ તે તો જલ્લદી પહોંચાડી આવી, પરંતુ પટરાણીને તો તે કનુકી સાથે મોકલ્યું હતું તે કનુકી તૃદ્ધ હતા, એટલે તને જલ્લ મોહુ મળ્યું અને જલ્લ મળે તે પહેલાં તો પટરાણીના હૈયામા એ વાત જ મા કે, મહારાજાએ જારી વસ્તુ મોકલવામા પણ મને કેમ મૂલ્યા ? આમ તમા હૈયામા મોહે સ્થાન લીધું સમજદારને પણ નૂલ્લે તેનો મોહ છે માહથી માગસાઈ રહેતી નથી, ફર્વો જ મે છે જાજ તો સારા ગણાતા માગસોમાથી પણ માગસાઈના નાશ થયો છે, તો મળેલામા મોહ ગયાય આવે કહ્યું નથી મોહને તબ મોહવો ઓ ? તમે તેમાથી સારથ હો ? કે પડી માગેલગિરીથી તરો છો ? પટરાણીનો પ્રસંગ તો એક નજારો પનાય છે, જે દશરથ માટે વધુ લાભદાયક

હતો, છતાં યોગની પરમ શ્રીમદ્ભિક્ષામા બેટેલા ધણને માહે લૂથ્યા છે-
 ઘ હકીકત હોવા છતાં મોહને દૂર તરીકે અલગો રાખ્યો તો
 તેમ ઉત્તમ દર્શન નહિ કરી શકો મોહને કાયમ નજર સમક્ષ રાખી,
 તેમની સાવધ રહી આ રૂપી વાતો સામઢવી જોઈએ. મહારાજા
 દશરથની પટરાણીને અપમાન લાગતા તેનામા માહે સ્વાચાર કર્યો, અને
 આકલ્પવિરુદ્ધ થી, છતાં પતિના અપમાનમાં એક આદર આર્ય સ્ત્રી
 તરીકે તેણે પતિના સામનો ન કર્યો કે કજીયો ન કર્યો તો શુ
 સમાન હકને નામે સજવા જવાય ! તો નુ થાય ! અતમા આમાં પ્રાણ જ
 બચ, અને તે પણ પોતાની જાતને મિટાવવાના નિશ્ચય પર આવી જો કે
 મહારાજા તેને મૂલ્ય નહિ, અને મલ્લશે ત્યારે કહેવાશે એટલેથી તેનામા મોહે જે
 સ્થાન લીધું હતું તેનાથી વાત ન અટકી જો મોહે સ્થાન ન લીધું હોત તો
 વાત આટલી હદે ન જાત, કે તેને અપમાનની તૈયારી કરવી પડે, છતાં વીજા
 ઉપાય લેવાને બદલે પોતાની જાતને મિટાવવાનો માર્ગ લીધો એ બતાવે છે
 કે, આર્ય સ્ત્રીમાં ધમ જિવત બેટો છે, ઘણા ઘરોમાં આજે શગડા જામે છે,
 પણ મયાદાથીજ કુદરો તેણે નાટક મજનતા નથા આવેશ આવી જાય તો
 પરિસ્થિતિ મોગરી છે કે માગ કરી છે, અને ગલ્લે પાછો પણ લાય આમ
 પોતાના અપમાનની વાત બહાર કહેવાય નહિ, એ સ્થિતિમા પટરાણી ગલ્લે
 પાછો લાવા જાય છે, ત્યાં મહારાજા દશરથ આવે છે અને પરિસ્થિતિ જુએ
 છે, સમાનતાની વાતો તે વલતે નહોતી અને સ્ત્રીઓ સમાન હક નહોતી
 માગતી, છતાં વિવેકી પુરુષાને મન સ્ત્રીઓ કેટલી કિંમતે હતી તે તમને
 આમાંથી જાણવા મલ્લશે રાજા તો પરિસ્થિતિ જાઈ આમો બન્યો, એ
 પાછો કાળી નભાવ્યો તેને “ દેવી ” થી સમોષી સોલ્લામા બેસાડે છે,
 કારણ કે તે સમનતા હતા અને પટરાણીને ઓલસતા હતા કે કોઈ કારણ
 વિના તે બાતુ પગલુ ન લે આજે તો અનેક વાપડી વાતો થાય છે,
 આર્ય સંસ્કૃતિમાં જેણે સ્થાન છે, તેને અગે જે કંઈ વાપડી વાતો થાય છે,
 તેમાંથી કંઈ પણ મલ્લવાતુ નથી તે

અવમાન

રાજા દશરથનુ દશાત્ર વોધપાઠરૂપ બનશે મહારાજા દશરથને ગાદી, ધ્વજ અને બીજી સામગ્રી હોવા છતાં તેઓ તેનાથી વંચિત અને મનિમંત્રે રહેતો જા સ્થિતિના અનુમત તો તે સ્થિતિમા રહેતા હોય તેને સ્વર પડે સા સ્થિતિમા ઉપમોગના આધારિતથી રહેતા હોઈએ ત્યાં સુધી દશરથ બં રાજગાના નથી અને રામચંદ્રજી આગી શકવાના નથી રામચંદ્રજી તે દશરથના પુત્ર છે સામ્રાજ્યના માલિક તો દશરથ રાજા છે

મહાન મહોત્સવ—

આ દશરથ રાજાએ એકમાત્ર ઉચ્ચકોટિના મનિમંત્રે એક મોટો મહોત્સવ કર્યો અને તેમા શાંતિસ્નાત્ર તે મહામોગે કર્યું, અને તનુ જલ્લ માથે ચંદાનવાનુ મહાસમ્ય સમજતા જેના દશરથે તે જલ્લ પટરાણી માટે કનુની સાથે અને બીજા માટે દાસીઆ સાથે મોકલ્યા હુ, પરંતુ યોગની પ્રથમ મૂલિ-કામા પહોંચવા આગત થાય છે, તમા મહારાજા દશરથ પોતાને જલ્લ માક-લવાનુ મૂળા ગયા હોય તેવી શુદ્ધિ પટરાણીમા કેવી રીતે પેદા થાય છે, તમાથી વનદ રામાયણ જન્મે છે રામાયણ કર્તુ એ પટલી મહત્ત્વની પ્તિજ નથી, ચીતરામમા તેને મહત્ત્વ નથી, પરંતુ રામના રાત્ર પડેલા બનેલી વાત બધુ મહત્ત્વની છે મહારાજા દશરથે સ્નાત્રજલ્લ મોકલ્યુ તેમા દાસીઓ શુવાન હાઈ ત તા જલ્લ પહોંચાડી આગી, પરંતુ પટરાણીને તો જે કનુની સાથે મોકલ્યુ હતુ તે કનુની શુદ્ધિ હતા, જેટલે તેને જલ્લ માહુ મલ્લુ અને જલ્લ મલ્લે તે પહેલાં તા પટરાણીના હેશમા એ ગાત જ મી કે, મહારાજાએ આગી વસ્તુ મોકલવામા પણ મને કેમ મૂલ્યા ? જામ તમા હેશમા મોહે સ્થાન લીધુ-સમજદારને પણ નૂચે તેમા મોહે છે મોદ્ધી માણસાઈ રહેલી નથી, ફર્પો જન્મે ડ જાન તો સારા ગણતા માણસોમાથી પણ માણસાઈનો નાશ થયો છે, તો મળેલામા મોહે યશવાય આગે વજ્ર નથી મોદ્ધને તમ જોલ્લો છો ! તમે તેમાથી સાવચ છો ! કે પટ્ટી માવલગિરીથી વર્તો છો ! પટ

રામાનો પ્રથમ તો એક નજારો વનાવ છે, જે દશરથ માટે બધુ લાભદાયી

હો, છતાં યોગની પરમ ભૂમિકામાં ચેટેલા ધણાને માટે" શૂદ્રા છે.
 ૫. સ્ત્રીકૃત હોવા છતાં મોહને શૂદ્રા તરીકે અઢગો રાખ્યો છે
 તેથી ઉચ્ચ દર્શન નહિ કરી શકે મોહને વાયમ નગર સમય રાખી,
 તેનાથી સાવધ રહી આ નવી વાતો સાંભળી જાઈ ન. મહારાજા
 દશરથની પટવણીને અપમાન લાગતા તેનામાં માટે ઇંગાર કર્યો, અને
 આશ્ચર્યચક્ર બની, ડાહ્યા પતિના અપમાનથી એક આદર્શ આર્ય છી,
 વીરકે તેમ પતિનો સામનો ન કર્યો કે કન્યાઓ ન કર્યા તો શું
 સમાન હજીને નામે લડવા જાય ? તો શું પાય ? અતમા આમાં પ્રાણ બુ
 ઘાય, અને તે પણ પોતાની જાતને મિટાવનાના નિર્ભય પર બારી. એ કે
 મહારાજા તેને મૂલે નહિ, અને મલ્લદે સ્યારે પહેલાય એટલેથી તેનામાં માટે ને
 સ્થાન છીધું હતું તેનાથી વાત ન અટકી જો માટે સ્થાન ન હતું હો તો
 જાત આટલી હદે ન જાત, કે તેને અપમાનની ટેવારી કરી પહે, છતાં ધીમા
 વધાય એવાને મલ્લે પોતાની જાતને મિટાવનાના માર્ગ ટીકો દ બાવે છે
 કે, આર્ય છીમાં ધર્મ જિવત ચેટો છે, ધના ધરોમાં બાહે પ્રગટા નામ છે,
 પણ મર્યાદાથી બહાર જુદો તેડુ નાટક મજવતાં નથી બાહે પ્રગટા નામ તો
 પરિસ્થિતિ મોગરી છે કે માર્ગ કરી છે, અને મલ્લે ક્રોધે પણ સાત, આમ
 પોતાના અપમાનની વાત મહાર પહેલાય નહિ, ૬ મિથિયા પટવાથી મલ્લે
 પાસો લાવા જાય છે, ત્યાં મહારાજા દશરથ નામ ૩ અને પરિસ્થિતિ જુદી
 છે, સમાનતાની વાતો તે વાલે નહોતી બન ક્રોધે પ્રમાણ દેવ નહોતી
 માગતી, ડાહ્યા વિચેલી પુરુષાને મન ચીકો કટકે દિવસ. હીતી ન તમને
 આમાંથી જાણવા મલ્લે રાત્રા લે પતિની નહિ આપી ન થો, અત
 પાસો કાઢી નહોતો તેને " દેવી " થી મલ્લે શોધામાં મહાર કે
 કારણ કે તે સમજતા હતા અને પાછાં નહોતો મહાર કે કોઈ
 વિના તે આડુ પગડુ ન લે આપે પ્રગટા વાવડી વાત
 આર્ય યદુવિમા જેડુ જે સ્થાન છે, એ ક્રોધે નહિ વાવડી વાત
 તેનાથી કઈ પણ મલ્લવાનુ નથી, કે ક્રોધે પ્રગટા વાવડી

નહિ કરતા હોય તેમ માનો છો ! છતાં રાજાએ પટરાણીને 'કોને' અપમાન' કર્યું ! શુ યયુ ! યોગે પૂછ્યું આટલી સમાનતાની યાતો નહોતી તે વચ્ચે પળ પુરુષ સ્ત્રીનું અપમાન કરતો નહિ તમે શુ કરો છો !' ધામે મારા ઉપર પેટલાક વાગ્યો આવે છે તેમા પૂછાય છે કે, તમે અહીં જે આજ મુખી વ્યાખ્યાનોમા કહ્યું તેમાંથી પેટરો અમલ થયો છે ! હુ કહુ છું કે, શાસ્ત્રોનાં હિસાબ પૂછાય નહિ અને ગાંધીને પૂછ્યામાં મજા નહિ વ્યાખ્યાન સામઝનારા બાદ્યા હોય તો રજાઓગે છે, કે જેમ તેઓ સમઝીને જીવવા જેવું કાર્ય કરીને જીવે, પણ તેને પૂછાય કેમ ! ગાંધીને તો પૂછીએ તો તે સામો થાય માગલ' યમને આધારે ડાકો નીચો યાય છે તો કમની રચનાને યમઝનારો નીચે રહેલા જાણનાં તિરસ્કાર કરે તે આર્ય દેશની વાત નહોતી ચીન્નાં સ્ત્રી બેટેલા આર્યોએ આપુ કરે કર્યું હોય તો તે આર્ય દેશની વાત તો નહોતી અરજી રામા અને પટરાણી બેટા હતા અને રાજા યાત પૂછતા હતા, ચોક્કસ જેવી સ્થિતિ તો રહી ન હતી, છતાં પોતાને જલ નહિ પહોંચ્યાની યાત કરી, જોનાથી આટલી હદ પટરાણીમાં મોઢે સ્થાન સ્ત્રીપુ હતું તેનો રાજાને સ્વાલ આવ્યો, અને વલુ ઘરાવર હોવાનું માન્યુ આ દરમ્યાન કનુકી જલ રહે આવ્યો, તા તેને કેમ મોઢા આવ્યો એ પૂછતા તેને પોતાનું શરીર બતાવ્યું વૃદ્ધાવસ્થાથી તેના ડાહ્ય ઘડીશાલના બોલકની જેમ હાલતા હતા, શરીર ઘડીપોના માલસા જેવું હતું અને આસની મમોના ઘાઠ આરામાં આવતા હતા ત કૃષ્ણ ગીરને કારણે ડાકો ડાકો કપતો હતો શરીર બતાવવા સાથે તેને જાણ્યું કે, મોઢું થવાનું કારણ મારી વૃદ્ધાવસ્થા છે કનુકીએ મહા રાજાને શરીર બતાવ્યું અને પોતાની યાત રજુ કરી તે ઉપરથી તમે જોશો કે તં વચ્ચે નોંધો પણ મોઢા રાજાઓથી વેટલા નિર્મય હશ ! આવા મહાન અનાવસ્થા યોગીઓ રાજ કરતા ત કાલમા પ્રજાને કોઈ દુઃખ નહોતું કારણ કે પ્રજાના હુલે તેઓ પોતાનું દુઃખ માનતા કનુકીના શરીરના દશત ઉપરથી રાજાને પણ દાસલો રવાનો છે કે, સારી રીતે સાચવ્યા છતાં આ દુઃખના કયા મુખી રહવાની છે ! આ કપતા કનુકીને

રાજારાણી જોઈ રહ્યા અને પટરાણી મૂંઝાઈ, પણ મહારાજાએ કહ્યું ઠપકો ન આપ્યો, કે બોલ્યા પણ નહિ, કારણ કે તેમને સસાર જીવંતા આવડતો હતો આજે જ જો તમને પૂછ્યા કે વાત કર્યા શિવાય તમારી પત્ની ગળે પાલો સ્વાવા જાય તો ગુસ્સાની વાત નથી ! છતાં રાજા સમયા કે જલ્દ મોઢું પહોંચે તો આમ જ બને તે વાત જાણી છે મહારાણી પણ સમજી જાય છે કે, મૂલ યદ્, પરતુ થયેલી મૂલ યદ્ રાજાની તેના જેવી કોઈ મૂલતા નથી રાજારાણી બને કચુકીને જીએ છે અને વિચારે છે કે, આતુ શરીર કેવું વૃદ્ધ, અશક્ત યદ્ ગયું છે ! આવી અવસ્થા આપણી ન આવે ત્યાં સુધી આપણે ચોપા પુરુષાર્થને એટલે મોક્ષ સાધવા સજ થઈ જવું જોઈએ ચાર પુરુષાર્થમાથી તમારા કેટલા પુરુષાર્થ સધાય છે ? અમ અને કામ અર્થ અને કામમાં લીન થયેલાને ધર્મની જરૂર પડતી નથી, કે તેઓ માનતા નથી, પરતુ માનવધર્મના પરમાદર્શસ્વ ચોરો યોગ આવી જાય તો ધર્મમાં લીન થઈ જાય છે અને પાપમાં છૂટે છે, જે પુરુષાર્થ જીવનમાં પાપ કરાવે અને પાપ શિવાય ન સધાય તે પુરુષાર્થને સાચા ગણવા કે છોડા ગણવા ! આવા પુરુષાર્થમાથી પણ માનવ યોગ માટે તૈયાર થાય છે પરતુ તે ઘણો ચાંકી ધણાને નઠોર અને નસકર બનાવ્યા છે

શુ ગીવતુ જરૂર છે ?

આ માનવ જીવનમાં જે રીતે જીવન જીવો છા તેવા સયોગ મલ્લ જવાબદારી ઉઠાવનાર માટે તો પત્ની, ધર્માધારા ઉપર એટલો મોહ નથી ને ! મહારાજા દશરથ સ્ત્રીલેષુ સામ્રાજ્ય મૂક્યા તૈયાર થયા, પર આવી મહા રાણી, કુટુમ્બીને શોભાવ્યા અને સામ્રાજ્ય છોડવાના વાત શરૂ થઈ મારે પણ તમારી પાસથી શુ છોડી દેવાની વાત કરાવવી છે તમારે જાણવું છે ! આનો જવાબ તમારી પાસથી નહીં મલ્લ કારણ કે તમે માહના આશક્ત છા મહારાજા માદીત્યાગમની વાતથી આશક્ત હતા, તેમને તેની અસર થઈ, તેમને જોઈને શુ સદન કરનારા હતા તે બધાને

અનાસક્તભાવે ઘડુ દાંડી ગયા સરત સામે જોયું તો હુદ્ડા પરિવર્તન
 તામ્યુ પિતાના વૈરાગ્ય કરતા પુત્રનો વૈરાગ્ય વધી જાય તેમ હતો, પરંતુ આપ-
 તો કૈકેયીને ચિંતા પેઠી કે પતિ જશે અને પુત્ર પણ જશે અર્થથી કૈકયીના
 પાત્રનો પ્રસંગ શરૂ થાય છે, મહા પુરુષોએ કૈકેયીને ઘસોડી છે, પણ તે મૂલ,
 છે મોહની આસક્તિથી મૂલ થાય તે તે કબૂલ કરે છે પોતે કબૂલ કરે તે વાત,
 હુદ્ડા અને બીજા કહી કહી કબૂલ કરાવે મુધોરે તે ઘડી હુદ્ડા આપણે તો
 બીજાની નીચી સામાન્ય મૂલને ઘડન કરી શકતા નથી બીજી વાત એ,
 છે કે ભરતને માદી સોંપવાની વાત થાય છે ત્યારે ભરત વૈરાગ્યથી આનંદ
 અનુભવે છે, અને દશરથ સાથે જન્મ તૈયાર થાય છે, રામની પદાવલી કર-
 નારા માટે આ વાત યાદ રાખવાની છે રાજા સામ્રાજ્ય છોડે છે, ભરતને તે
 ભોગવવાનું હતું આમ ભોગવવાનું માગે તે ત્યાગી બને કે ન
 માગે ત ત્યાગી બને ? જેને જેને મહા વિરાગ જન્મે તે વધાય
 સામ્રાજ્ય અને ભોગ મૂકે ભોગવવાની, સેવાની કે મૂકવાની ટેવ
 સારી ? સેવાની ટેવમાં હવે શું સેવાનું બહુ છે તમે અહો તો હારા
 પણ કોલસા થાય છે આજે શું લેવા જેવું લાગે છે ? આજે કોઈ
 સ્ત્રી જીવનમાં મૂકવા કે ત્યજવા જેવી છામે છે કે નહિ ? પરિસ્થિતિ
 પ્રમાણે આજે તૈયાર નહિ હોય છે તો જ રીતે જોવવા માગીએ છીએ તે
 રીતે નહિ જાણાય કેકેયી પોતાના પતિને રોકી નથી શકતી, અને પુત્ર પણ
 જાય છે તે સામે બીજા ચોલતા નથી, એટલે પૂછન માગે છે પળા, કહે છે કે
 આજ મુધી કેમ નહિ માગ્યું હોય ? પણ સારા માણસને ત્યાં સારાને આપેલા
 વચનો માગવાની તક જ મળતી નથી કારણ કે હૈયું, શિશાળ હોય એટલે
 કઝીયાને સ્થાન જ ન હોય દશરથ રાજાનો આલો પહસવાર ચાલતો હતો કે,
 જેમાં કોઈ દિવસ રાણીનું અપમાન નહિ કે સ્ત્રી માગવાની નહિ, અને સાથે
 યોગી જીવનમાં ફરજ અદ્રા કરવાનું ચૂકવાનું નહિ હવે અનાસક્ત અને
 આસક્ત યોગીની વાત લઈએ યોગીને માગવાનું છતાં માગ મૂકે, નહિ તે
 ન નિવૃત્ત થી, અને ભોગ ન મળે અને ન ભોગવે છતાં, જેને ભોગ

ગમ્યા કરે તે આસન્ન યોગી આમા મૂલ સ્કાર તો અધ્યાત્મિક કેલ્વગી પર અવલે છે પ્રથમ માતા, પછી શિશુક અને પછી ધમગુરુઓ મલે ત્યારે સાધી અધ્યાત્મિક કેલ્વગીનો પ્રવાહ ચાલે આ કેલ્વગી બેરી નથી કે જે ગમે તે મલે તેને આપે જહી આત્મા કેલ્વગીનું સ્થલ 'મા'નુ ઉદર છે પરતુ આજે તો મૂલ વાત ત્યાથી જ વગડી છે માતાના ઉદરમાં અધ્યાત્મિક અસર સમસ આજની કેલ્વગી ધુલ્લક છે જા વાત તો આવ દેશના વીજમા પડી છે, પરતુ જા ધર્મોપદેશ ય તો માતાના ઉદરમા અધ્યાત્મિક અસર ન મેલવી શકાઈ હોય અને શિશુગથી વગ ન મેલવાઈ હોય તો મુધરવાની એક સક છે, અને શાકી વગડી નથી ત્યા મુધી મુધારી શકાય છે કેકેયીએ વચન તો માયુ વગ રાજાએ જગાવ્યુ કે, એક વસ્તુની શાદશાકી કરવી પડશે, મેં જે વલ્લે વચન આપ્યુ તે વલ્લે તુ વધુ ઝેડવાના તૈયારીના સ્થિતિમા નહોતો, એટલે તે માટે તુ રોવી શકશે નહિ આજ તો સઠારમા પર માઢનારા મોહની અસરમા માઢતા હય, વગ મોહમા રિચારેલી શીજ મોહ શિવા ચની સ્થિતિમાં વધનકર્તા ન ચની શકે અગાઉ તો વચન સ્વાતર પ્રાપ્ત આપ્તા, રાજાએ વગ આપેતુ તે પાલ્લવા તૈયાર હતો અને વચન તો પાલ્લવા આપ્યુ જ હતુ

ટિકીટ વગ મફત મેલવાની દાનત—

કેકેયીની માગણી સમય રમ, તેમની માતા, લક્ષમ વધા હતા ગાદી આપવાની આઢે આવવાનો કોઈને દક્ નહોતો, વગ કેકેયીની માગણીની કોઈ ઉપર અસર યઈ નહિ આમ સઠાર કેવી રીતે ચાલે ! શાતિમા કે અશાતિમા ! એક વાલુ દસરવ યોગની પેહલી ભૂમિકાએ જવાનો નિર્ણય કરી મરતને ગાદી સોપે ઝે, અને આપેતુ વચન પાલે છે પરતુ આ વધી ચિંતા વચન પાલ્લુ હોય તો હોયન ! રાજાને આ સ્થિતિમા નજરત યાય, વગ કર્દ જ યતુ નથી રાજાનો રામ ગયો હતો તેનાથી વધાને ચિંતા યઈ વગ તેને નહિ, રાજા રાજગાદી છોડીને જાય તે તો પરપરા છે તમે તમારા ગુજને પેટા સોવી જાઓ હો !

હું આ રામાયણના વધમાં પાત્રોની ચર્ચા એટલા માટે કરી છું કે આર્ય સંસ્કૃતિનું દર્શન પ્રતિવિંચ થાય અને તેનો સ્વાસ્થ્ય આવે તો પણ તે સંસ્કાર પ્રમાણમાં રહેવા પરદેશમાં આજે છાપા વજારમાં છુટ્ટા મૂકાય અને પૈસા નારી એક એક હાઈ જાય, તને કોઈ જોનારજ નહિ કેવી પ્રમાણિકતા ! હિંદમાં નહિ અટકનાર એવા અનાથ દેશોમાં આ પરિસ્થિતિ છે, આર્ય સત્ય અને અહિંસાને માર્ગ ચાલતા આર્ય પ્રદેશમાં તો રેલ્વેનું માફક બનાવે તેમાં શાંત કરીને તો યુવાનોજ નથી આવતા, ટિકીટ પણ મફત મેલવવાની દાનત મરતા મુઠા પર છાંટુ નહિ એ આદર્શ કેવો ! કોઈ આર્ય સંસ્કૃતિમાં ક્યાય એવો આદર્શ છે કે મરતા મુઠા પર ન છોડવું !

દશરથના વચનથી કેકેયી ખુશ થઈ, પણ ભરત રાજગાદી સ્વીકારવા તૈયાર નહોતા એટલે રાજ ન લેવાની તકરાર થઈ અહિં તો રાજ લેવાની તકરાર ચાલે છે આ દરમ્યાન રામ આપ્યા તમને જોઈ સહુ ખુશ થયા

રામરાજ્યની વાત—

હવે રામરાજ્યની વાત અહીંથી શરૂ થાય છે રામ તો પ્રજાપ્રિય હતા, તે ગાદી મેલવવા ધારી સશક્ત પિતાના આપ્યા અને અપરમાવાની વૈરહૃત્તિનો વિચાર તેમણે કર્યા હતા તો આજે રામાયણ શુદ્ધ જ સ્વરૂપે આજે તો તમારું આકર્ષણ રામરાજ્યનું છે રામનું નહિ, પરંતુ તમ રામના આદર્શમાં ક્યા કામ આવ્યો છો ! જાણે તો રામનું નામ લેનારા પણ તેમના આદર્શો પાલતા નથી જો જામજ ચાલે તો રૂઝસરાર દેવાલિયો જ હોય પછી કાંઈ ઘાસલેટ ઝાટીનેય ચઢી મરે રામના એક એક જવાબમાં આર્ય સંસ્કૃતિ મેલી છે દશરથ તો ત્યાગની પ્રથમ વધાએ હતા, એટલે તેમનામાં આર્ય સંસ્કૃતિ હોય જ, એટલે રામની માતા કૌશલ્યા પાઠ્યથી જાણેલી કેકેયી સામે કહી બોલ્યા નહિ બાકી આજ તો વાતવાતમાં અભિપ્રાયો આપી દેવાય છે આ તો બને શોફો છતાં વેનોના જેવું દેત હતા.

बने अक-बीजाने-नाजामोदने जाळवता अमे त्यागी होरा छता तमे सार्व
 जिवो छे ते बाणवानी इच्छा छे सुख तो सारा सस्कार होय-पळी मळे
 सूको रोटलो मळे तेमा छे मालपुवा पकवानमा-असस्कारितामा सुख नयी.
 व्याजे बघा प्रश्नोमा कायदा ने तमारा सकारनु प्रतिबिंब छे, नहि तो कोइनी
 शु हिमत छ के, कोइनी मा-बहेन के दिकरी माटे बीजा घात करी शके
 के विचारा शके, तथा विघ्नाने बीजे परणाववानी घात करी शके ! अ
 ता देशना नावायकीती बात छे विघ्नवानी घात करवानो बीजाने शु अधि
 कार छ ! कैकेयीने रामे के दशरथे वगोना नयी, शोकाअे वगोवी नयी,
 तो पारकी बातो करनाराजोन तमने वगोववानो शु हफ छे !

— 〇 —

-[व्याख्यान ८]-

આજે ભોગલાલસા વધુ જાગી છે, અને
ભોગનુ પુણ્ય પરવારી ગયુ છે

— 00 0000 (+) 0000 00 —

(प्रेमाभाई हॉल, भमरावाद रविवार ता ७/१/५१)

ઉપકારી મહા પુરુષોએ જે-જેને માનવ જીવનની કિંમત સમજાઈ હશે, અને એ નન્મદ્વારા જેઓ પોતાના પરમ આદર્શને મેલ્લવવાના સાધ્યને સિદ્ધ કરવા આતુર છે, એવા જીવાંતે જે રીતે જીવતું જોઈએ એવી સંસ્કૃતિ મળી શકે એ દેતુપી જે જે મહાપુરુષો થયા કે જેમના જીવન સામે જોઈ યોગ્ય આત્મા પોતાના જીવનને સુધારી શકે, એવા મહાપુરુષોના જીવન-કથાત શાસ્ત્રોમા ઠાઠી ઠાઠીને મરેલા છે, અને જે પ્રસંગો આવળે વર્ણવી

દુ આ રામાયણના વર્ણનાં પાત્રોની ચર્ચા એટલા પ્રાટે કરુ છું કે આર્ય સંસ્કૃતિનું વર્ણન પ્રતિદિવસ થાય અને તેનો, જ્યાં લ આવે તો પણ તે સ્પષ્ટરૂપે તમારામાં રહેવાય પરદેશમાં બાજે, છાપાં બજારમાં જુલુહા, મૂકાય અને સૌ પેલા નાણી એક એક લઈ જાય, તને કોઈ જોનારજ નહિ કેવી પ્રામાણિકતા ! દિલ્લામાં નહિ અટકનાર જેવા અનાર્ય દેશોમાં આ પરિસ્થિતિ છે, ધ્યાન સત્ય અને અદિલિયાને માર્ગે ચાલતા આર્ય પ્રદેશમાં તો રેલ્વેનું માફ અને તેમાં સ્થાપ કરીને તો યુવાનોજ નથી આપતા, ટિકીટ પણ મપત મેલગરની દાનત મરતા મુખી ધર છાદ્યુ નહિ એ આદર્શ કેવો ! કોર આર્ય સંસ્કૃતિમાં સ્થાય એવો આદર્શ હ કે મરતા મુખી ધર ન છોડ્યુ !

દશરથના વચનથી કેકેયી ખુશ થઈ, પણ ભરત રાજગાદી સ્વીકારવા તૈયાર નહાતા એટલે રાજ ન લેવાની તકરાર થઈ અહિં તો રાજ લેવાની તકરાર ચાલે છે આ દરમ્યાન રામ આયા તેમને જોઈ સહુ ખુશ થયા.

રામરાજ્યની વાત—

હવે રામરાજ્યની વાત અહીંથી શરૂ થાય છે રામ તા પ્રજાપ્રિય હતા, તે માદી મેલગર ધારી સશસ્ત્ર પિતાના અયાય અને અપરમાતાની વૈરહિનો વિચાર તેમણે કર્યો હાત તો આજે રામાયણ જુદું જ લખાતું. આજે તા સમાજ આકર્ષણ રામરાયનું છે, રામનું નહિ, પરંતુ તમ રામના આદર્શોમાં ક્યા કામ આવે છે ! આજે તો રામનું નામ લેનારા પણ તેમના આદર્શો પાલતા નથી જો આમજ ચાલે તો ગૃહસ્થાસ દેવાળિયો જ હોય પછી કાઈ પાસેટ ડાટીનેય વઢો મરે રામના એક એક જવાબમાં આર્ય સંસ્કૃતિ મેલી છે દશરથ તો ત્યાગની પ્રથમ કથાએ હતા, એટલે તેમનામાં આર્ય સંસ્કૃતિ હોય જ, એટલે રામની માતા કૌશલ્યા પાછળથી આવેલી કેકેયી સામે ક્રૂર ચોલ્યા નહિ બાકી આજ તો વાતવાતમાં અમિત્રાયો આપી દેવાય છે આ તો બને શોકો છતાં મેનોના જેવું રેત હતું,

એને એક બીજાને નાનામોઘને જાલજતા એને ત્યાગી હોવા છતાં તમે સારું
જિતો છો, તે જાગવાની રજા છે મુજ તો સારા સસ્કાર કાય-વડી મહે
મૂકા રોટલો મઢે તેમા છે માલપુવા વકવાનમા-અસસ્કારિતામા મુજ નથી
આજે રધા પ્રભોમાં કાયદા ને તમારા સંસારનું પ્રતિબિંબ છે, નહિ તો કોઈની
શુ રિમત છે કે, કોઈની મા-વહન કે દિકરી માટે બીજા વાત કરી શકે
કે વિચારી શકે, તથા વિધવાને બીજે પરણાવવાની વાત કરી શકે ! અ
તો દેવના નાભાપ્રકીર્તી વાત છે વિધવાની વાત કરવાનો બીજાને શુ અધિ
કાર છે ! કેકેવીને રામે કે દગરચે વગોવા નથી, શોકાએ વગોવી નથી,
તો પારકી વાતો કરનારાઓન તમને વગોવવાનો શુ હક્ક છે ?

- [વ્યાખ્યાન ૮] -

આજે ભોગલાલસા વધુ જાગી છે, અને
ભોગનું પુણ્ય પરવારી ગયું છે

(પ્રેમાર્મી હોલ, અમદાવાદ રામિયાર ઠા ૭/૧૦/૧૧)

ઉપકારી મહા પુરુષોને જ્ઞાને માનવ જીવનની કિંમત સમજાઈ રહે,
અને એ જ-મદ્રાણ જેઆ પોતાના પરમ આદર્શને મેલરવાના સાધ્યને શિદ્ધ
કરવા આવુર છે, એવા જીવાંતે જે રીતે જાગરુ જોઈએ એવી સંસ્કૃતિ
મઢી શક એ દેવુપી જે જે મહાપુરુષો યયા કે જેમના જીવન સામે જોઈ
યાગ્ય આત્મા પોતાના જીવનને સુધારી શકે, જેવા મહાપુરુષોના જીવન
દશાત દાહ્યોમા ઠાલી ઠાલીને મરેલા છે, અને એ પ્રસંગો આપને વચરી

દુ આ રામાયણના વર્ષા પાત્રોની ચર્ચા બેઠલા માટે કહ્યું છે આર્ય
સંસ્કૃતિનું ધર્મન પ્રતિબિંબ થાય અને તનો, રૂપાલ આવે તો પણ તે સસ્કાર
મારાના રેઢાય પરદેશમા આજે છાપા બજારમા પુલ્લા મૂકાય અને છો
નાસી બેક બેક હઈ જાય, તને કોઈ જોનારજ નહિ કેવી પ્રામા-
ણિકતા ! હિંસામા નહિ અટકનાર એવા અનાર્ય દેશોમા આ પરિસ્થિતિ છે,
આર્ય સત્ય અને અહિંસાને માર્ગે ચાલતા આર્ય પ્રદેશમા તા રેલ્વેનું માફ
અને તમાં જ્ઞાન કરીને તો યુગનોજ નથી આપતા, ટિકીટ પણ મફત
મેલવવાની વાનવ મરતા મુઠા ઘર છાડુ નહિ એ આદર્શ કેવો ! કોઈ
આર્ય સંસ્કૃતિમા ક્યાય એવો આદર્શ છે કે મરતા મુઠા ઘર ન છોડવું !

દશરથના વચ્ચનથી કેકેયી ખુશ થઈ, પણ ભરત રાજગાદી સ્વીકારવા
તૈયાર નહોતા બેઠલે રાજ ન લેવાની તકરાર થઈ અહિં તો રાજ લેવાની
તકરાર ચાલે છે આ દરમ્યાન રામ આયા તમને જોઈ સહુ ખુશ થયા
રામરાજ્યની વાત—

હવે રામરાજ્યની વાત અહીંથી શરૂ થાય છે રામ તા પ્રજાપ્રિય હતા,
તે ગાદી મેલવવા ધારી સશસ્ત્ર પિતાના અન્યાય અને અપરમાવાની
વૈરવૃત્તિનો વિચાર તેમને ક્યોં હાત તો આજે રામાયણ લુટુ જ લક્ષ્મણ આજે તા
તમાર જાણવળ રામરાજ્યનું છે રામનું નહિ, પરંતુ સમે રામના આદર્શોમા ક્યા
કામ આવા છો ! આજે તો રામનું નામ લેનારા પણ તેમના આદર્શો પાછળના
નથી જો આમજ ચાલે તો ગૃહસત્તાર દેવાલિયો જ હોય પછી
કોઈ ઘાઉલેટ છાટીનેય રહી મરે રામના બેક બેક જગાવમા આર્ય
સંસ્કૃતિ મોરલી છે દશરથ તા ત્યાગની પ્રથમ કક્ષાએ હતા, બેઠલે
તેમનામાં આર્ય સંસ્કૃતિ હોય જ, બેઠલે રામની માતા કૌશલ્યા પાછળથી
આવેલી કેકેયી ઇમે વઈ ચોલ્યા નહિ બાકી જાજ તો વાતવાતમાં
અભિપ્રાયો ખાપી દેવાય છ આ તો વને શોકો છતાં મેનોના જેવું દેવ શરૂ

એને એક જીવને નાનામોદાને જાલરતા અને ત્યાગી હોવા છતાં અને સારું જિવો છો તે જાગવાની ઇચ્છા છે મુજ તો ધારા સસ્કાર હોય-પણ મહે સૂકો રોટલો મહે તેના છે માલપુવા પક્વાનમા-મસસ્કારિતામા મુજ નથી. આજે કયા પ્રશ્નોમાં કાયદા ને સમારા સત્તાનું પ્રતિબિંબ છે, નહિ તો કોઈની શુ હિંમત છે કે, કાર્દની મા-વહન કે દિકરી માટે બીજા વાત કરી શકે કે બિચારી શકે, તથા વિધવાને શીમે પરણાવવાની વાત કરી શકે ? અ તા રેશના નાભાયકીની વાત છે વિધવાની વાત કરવાનો બીજાને શુ અધિકાર છે ? કૈંકેયોને રામે કે દશરથે વગોવા નથી, શોકોએ વગોવી નથી, તો પારકી વાતો કરનારાઓન તમને વગોવવાનો શુ હક છે ?

—oo—

—[વ્યાર્યાન ૮]—

આજે ભોગલાલસા વધુ જાગી છે, અને
ભોગનુ પુણ્ય પરવારી ગયુ છે

—oo===⊕===oo—

(પ્રેમાભાઈ હૉલ, અમદાવાદ સત્તિવાર ઠા ૭/૧૦/૫૧)

ઉપકારી મહા પુણ્યોએ જે-જોને માનવ જીવનની કિંમત સમજાઈ હશે, અને એ અનમદ્વારા જેથો પોતાના પામ આદરને મેલવવાના સાધ્યને સિદ્ધ કરવા આતુર છે, એવા જીવાને જે રીતે જીવડુ જોડે એ ખેત્રી સસ્કૃતિ મળી શકે એ હેતુથી જે જે મહાપુણ્યો થયા કે જેમના જીવન સામે જોઈ યોગ્ય આત્મા પોતાના જીવનને સુધારી શકે, એવા મહાપુણ્યોના જીવન દૃશ્ય ધાઓના ઠાથી ઠાથીને મરેજા છે, અને જે પ્રશ્નો આવશે વર્ણવી

શદ્યા છીએ યોગની ત્રીજી ભૂમિકા પર બેઠેલા દશરથ રાજા સામ્રાજ્યના માર્ગિક હોવા છતાં એની અંદર નાંચે આવ્યા વિનાના ચીતરાગ પરમાત્માના ભક્ત હતા માટે સામ્રાજ્યને તરણાશ્રમુ લેખતા હતા તને તબી યોગની પહેલી ભૂમિકા પર બાહુદ યઈ પરમપદને નજીક પહોંચવું તેના પરથી આશા રામાયણનું સંજન થયું છે.

દશરથ રાજાએ સહુને એકત્ર કરી વેલે નિવૃત્તિ લ્લાનો નિગય જાહેર કર્યા ચીતરાગ શાસને જે દૃષ્ટિએ દશરથ રાજા અને રામને જોયા છે તે દૃષ્ટિએ હુ મુકુ ધુ આ અગ અનેક દૃષ્ટિ ચાલુ છે તેમા આ દૃષ્ટિ પળ આવે છે દશરથ રાજાએ જે ચ ત મૂકી, તેની બીજા કરતા ભરત ઉપર ઉન્ન કાંટિની અંદર થઈ, અને દશરથ રાજા જેવો જ માદ તેમનામા જન્મ્યા હોયો પહેલી અને ત્રીજી ભૂમિકા ઉપર રહેલા જીવો ઉપર મોહ કદ રાતે સ્વારી કરે છે તે જાણે કેકેયીના પાંચ ઉપરથી જોયું છે ભરતે દશરથ જોડે જરાની વિનતિ કરી હતી તેમને લાગ્યું હતું કે સહારમા રહેતા પિતાનો વિરહ વેઠવો પડ્યો અને સહારનું તપન કરવું પડ્યો તમે સહારનું તર્પણ નુ એ જાણો છો ? તમે આપી જીંદગી સહારના તર્પણમા વસાર કરી છે, તમે સહારનો મોગ આપો છો કે મહાપુરુષોના શિદ્ધાન્તોના કેટલાક શિદ્ધાન્તોના મોગ આપો છો ? ભરતે પિતા સાથે જવાની માગણી કરતાં કેકેયીને થયું કે પતિ જશે અને પુત્ર પણ જશે, એટલે ભરતને રાજા માટે તેને દશરથ રાજા પાસે ભરતને રાજ આપવા વચન માગ્યું દશરથ અને કેકેયીએ ચીતરાગ ભગવાનને બીજાઓની જેમ વદ્યા નથી જેન પરમાદની દૃષ્ટા હોય એવા આત્મા મોહમા આવી ન કરવાનું કહે, પણ જેમને યોગ કે પરમપદની કિંમત નથી તેવાઓ પરલોક વિચર્યા છે, અને આ લોકની સાધનામા સર્વસ્વ માન્યું છે, તેમના પર મોહ જે રીતે સ્વારા કરે છે, તેવી સ્વારી આમના પર થતી નથી

સદાચારો યાદ છે કે ?

કેકેયીએ વચન માગ્યું ત્યારે દશરથે કહ્યું કે વચન આપતી વલેતે જે

મારી પાસે નોંધુ તે શિવાય શુ માગ ! પહેલા તેમની પાસે પહેલી
 ભૂમિકા પર જવાના ઉત્સાહ નહોતો, તે હવે આવ્યો હતો, ખેટલે એ
 શિવાય તેઓ શુ આપવા તૈયાર હતા તમને આ જન્મ શા માટે છે એ
 યાદ છે ! સદાચારોના નામ બોલી જાઓ સરા ! એ યાદ નથી, કેમ કે
 તમારૂં સાધના વિનાનું ધ્યેય છે અનેક મરે તેમા અમારે શુ ! બીજા શુ હો
 કરે, પકડાય, પાલેતી થાય, પણ આપણે પકડાવાના નથી એવી શ્રુતિ છે
 જગતમા જે થાય છે તેની અસર તમારા ઉપર થાય છે સરી, પણ “ કરે તે
 મોગલ ” એવી શ્રુતિ હોય તો તમે કરો અને મોગલો ત્યારે જગતની માન
 થતા પરવારી ગઈ છે અમ કહેશો નહિ !

દૃષ્ટિ બદલાય તો—

જો દૃષ્ટિ બદલાય તો જીવન બદલાય, શક્તિના પ્રમાણમાં જીવન બદ
 લાય તોય વસ મુલ્ય યાદ અમોગ્ય શકાય એવો આજનો કાલ નથી
 અને જે મુલ્યે જીવતો નથી, તે મુલ્યે મરતો પણ નથી અનેક દુ લોમાં મુલ્યે
 જીવતું પણ સરી માનવતા છે એ ત્યારેજ શીખાય જ્યારે દશરથ જેવા
 મહા પુરુષનું ચિત્ર નવર સમક્ષ હોય મહા સામ્રાજ્ય જેમણે ચલાવ્યું અને મૂક
 ચાની વેળાએ આટલું મોટું રાજ્ય કેમ મૂકાય એવો વિષાર સરસો ન
 આવ્યો કૈકેયીને પ્રતાપનેય વિના તમને વચ્ચે માગવાનું પશ્યુ કૈકેયીને
 વિદાસ હતો કે પતિ રોકાશે નહિ, તમારા પર તમારા પરનાનો આવો
 વિદાસ સરો ! તમારા વચ્ચે પર દુનિયાનો વ્યવહાર ચાલે ! કૈકેયીએ
 વચ્ચે લેતા દશરથ રાજા પાસે સહી નહોતી કરાવી આજે એ ચાલે ! અને
 ન ચાલે તોયે એમ નથી લાગતું કે માનવતા સહી ગઈ છે ! વ્યવહાર વચ્ચે
 ચાલે કે દસ્તાવેજ ! પણ આજે તો દસ્તાવેજેય વ્યવહાર નથી ચાલતો
 દસ્તાવેજ લેતી વેળા કાયદાની બારીકી જોવાય છે, અને એ કાયદાની
 બારીકીએ જ હોઠી છે કૈકેયીએ ભરત માટે રાજગાદી માગી
 હતી એ કે ભરત

એટલે આપ્યું પણ ન છોડ્યું હોત ને માગત તો એ ન આપત ? પોતાને મલ્લહી બીજ બીજાને ઉપયોગ હોય, બેમાથી બીજાને ધાતિ થતા હોય તો તે તમે આપો સ્વરા !

રામનો હક્ક હતો, છતાં—

રાજ ઉપર રામનો હક્ક હતો, દશરથ એ સમજતા હતા, છતાં તેમને વિશ્વાસ હતો કે હું મને તેને રાજ આપી દઉં અને રામ દક્ષનો દાસો કરતો થાવે એ અસંભવિત છે. દશરથે સવાર ચલાવેલો હતો અને એ મુદર જીવનની અસર સહુ પર હતી. દશરથે રામને ચોલાવી વિદ્યા કહી અને સામ્રાજ્ય છોડા સયમ તેનાનો પોતાનો નિર્ણય જણાવ્યો, કૈકેયીએ માગેલા વચનની હકીકત પણ કહી. ભરતને રાજ આપ્યાની વાત સાંભળ્યા પછી તમને લાગે છે કે શાન્તિ રહે ? અને આ જમાનામા ? ન રહે કેમ, આ જમાના શિક્ષિત નથી ? વધુ શિક્ષિત છે ને ! એ શાન્તિ આ જમાનામા ન રહે, એનો અર્થ એ કે તે કાલે જે મળતર હતું તે આજ નથી ને ? રામે તો પિતાની વાત સાંભળી આનંદ અનુભવ્યો, જન કૈકેયી માતાએ ભરત માટે રાજ માગ્યું એ માટે સારું કંઈ એમ કહ્યું, આજે પ્રસંગ જોડે બને તો ઘાઘલ મચ્યા વિના રહે ! આજના સમયમા કૈકેયી શું બોલે તેની કલ્પના આવે છે ? રામાયણમા સંસ્કૃતિનો શું આદર્શ હતો તે એના પાત્રે પાત્રે લાગવો છે. રાવ-બને પણ લાગવો છે. એ રાવણ તમારા કરતા સ્વરાજ હતો એમ માનવું મૂલ્ય ભરેલું છે. રામાયણના પાત્રો વિષય કે વ્યાયના ગુલામ નહોતા. રામ પાત્રી પુત્ર હતા, રાવના હવે વિષે એમને કદિ કલ્પના આવી ન હતી. કેમ કે પિતાની ચરણસેવામા ચૈમ્બ અને રાજ્ય કરતા તેમને મન વધુ મુલ્ય હતું. રામનું ખ્યેય હતું પોતાના તરફથી પિતાને આનંદ મલ્લ્યા કરે. હું પૂછું કે ઘર કોનું, તમારું કે તમારા માં માવનું ? આર્ય સંસ્કૃતિ શું છે એ સમનો ! વ્યારથી બેમાયું અને બ્ષાદોએ આર્ય સંસ્કૃતિની વાતો કરવા માઢી છે. ત્યારથી ત્રાય સંસ્કૃતિ હીન બના ગઈ. આજ તો પુત્ર વહેશે મા-આપના દોષ-કહેવામા વાપો શું ? માત્ર ન વહેનાય દોષ એના અને અની વાયડીના !

રામાયણનો શિક્ષાપાઠ

રામે તો કહ્યું કે હું અને ભરત એક છીએ, અને આપને મન પગ અં
બંને સરસા છીએ. દશરથ રાજાનું મન જા જવાબથી પ્રસન્ન થયું. અને
રામાયણનો મોટો શિક્ષાપાઠ છે, મોટો આનંદ છે.

શ્લોક ૧ શ્લોક —

દશરથના પરમા ધની રાણીઓ હતી, ૧ શ્લોક હતી અને શ્લોક બેટા
શ્લોક હું તો લાંબી વાત કરનારને પૂછું કે ઇચ્છી વીજી નથીને ! તો
વધા તા એકવાળા જ છાને ? બગાડ અનેક સ્ત્રીઓ હોવા ઉતા ધર સહા
આજના એકવાળા કરતાં સારો ચાલતો

કેકયીએ ભરત માટે રાજ માગ્યું, ત્યારે લક્ષ્મણની માતા કાદ ન બોલી,
અને રામની માતાએ પણ કેકયી સામે દાંત ન કચકચાવ્યા. જામા ત્યાગ
કોનો કરાણવો, રામનો કે વધાનો ! પટરાણીપદે રામના માતા હતા,
રાજગાદીના ફક્તદાર રામ હતા, છતાં કૌશલ્યા કાદ-ખાલ્યા નહિ. કેમ કે
તેમના સહારનો પાયો મજબૂત હતો. તમારા સહારનો પાયો આવો મજબૂત
કરો ! કેકયીએ ભરત માટે રાજ માગ્યું, તેથી અયોધ્યા ઝૂંચીનીચી થઈ
ગઈ. દશરથના રાજ્યમા રાજ લેવાનો નહિ, પણ રાજ ન લેવાનો કજીયો ઊભો
થયો હતો. તેજો માનતા કે રાજ માનવ માટે તરણા જેવું હજીરું, અને ધન
કરતા માનવજીવન કિંમતી હતું. તમે માનવતા માટે બનેના ભોગ આપી
શકો સરા ! જાજે તમારા પાસે માનવતા શું માગે છે ! આજે આપણે દેશ
આપણે છે, માટે માનવતા ધન લોભનો ત્યાગ માગે છે, આજે ભોગલાલસા
વધી છે, પહેલા મહા પુરુષોની ભોગલાલસા મરી હતી, અને ભોગપુણ્ય વધુ
હતું. જાજે ભોગનું પુણ્ય ઓછું અને ભોગની ભૂલ વધુ છે.

ભરતનો ત્યાગ —

દશરથ ભરતનો રાજ્યાભિષેક કરવા માગતા હતા, પણ ભરતનો તે સામે

વાપો હતા, તે તો દશરથ સાથે જ જવા તૈયાર હતા. કેકેયી મોહપરવશ હતી, પણ પુત્ર મોહપરવશ નહોતો. રામે ભરતને કહ્યું હતું કે તને રાજ-ગાદીનો ગવ નથી, પણ પિતાના વચનની છત્રચ્છતા પાતર એ છેવી જાઈયે. પિતા-માતા-ચડીઝમાઈ વધાની સમતિ હોય તો પછી ભરતને રાજગાદી છેવામા વાપો હતો ! આવી તક તમને મળે તો ! પણ ભરત તો રામના વાણમા દબી પડ્યા હતા, અને કહ્યું કે મુ ગાદી છડતા આ વાપનો રીકરો અને તમારો માર્ગ ન ગળાડ. ભરત રાજ છેવાની ના પાડતા હતા, તો શુ રાજ શાહ હોવું ! રામને લાગ્યું કે મારી હાજરી દશે ત્યાં મુખી ભરત ગાદી નહિ રે, બેટલે રામે જગલમાં જવાનો નિશ્ચય કર્યો.

અથે આચાર્યશ્રીજે જવાબ્યુ હતું કે રામાયણના પાત્રોને અમે જે દષ્ટિએ માનીએ છીએ તે રીતે રજુ કરીએ છીએ.

આજે માનવી જેટલી નીતિની યાત્રા બોલે છે, તેટલી તેને હૈયે હોય છે. સરી ! રામને હૈયે અને હાઠે નીતિની યાત્રા હતી. રામે જગલમા જવાનો નિશ્ચય કર્યો, અને ભરત મુત્તકઢે રોયો. દશરથને વાઙ્મર આવ્યા, કેકેયીને આશાનો સવાર થયો, પણ દશરથને લાગ્યું કે વનમા રામ મુલ્યેમ છી શકે ! રામને લાગ્યું કે વચન વાઙ્મુ હોય તો સ્નેહના મોહમા લેંચાવું ન જોઈએ. એ વાગી નીકળ્યા, રામે કૌશલ્યા વાસે જઈ દક્ષીણત કરા. રામને વનવાસ, જઠા સામઢીને તે પણ મૂછા વામ્યા, રામે માતાને સમજાવી કે તુ મારા પિતાના ધર્મવત્ની છે તો કાયર છીને ઉચિત આ શુ ! વીરની પત્ની વીર જોઈએ. રામ સિદ્ધાન્તો ટીકરો છે એન વનનો ભય શો ! રહતી મૂજતી માતાને રામને રજા આવી આમા કોને મહાન્ માનવા દશરથને, રામને, કૌશલ્યાને ? વધાજ મહાન્ હતા.

રામ આ રીતે વનવાસ જવા તૈયાર થયા તમન છીતાને પૂછતું નહોતું. મને લાગે છે તમારો આ સામે વિરાધ ડાઢે પડો ! તમારો રામ કે દશરથ જેવા થતું કે કે ? રામે છીતાને પૂછતું ન હતું તનો છીતાને આપાત નહોતા.

(૧૧૨)

વળ જા સમાચારથી તેઓ આદ પામ્યા, અને રામ પાછલ જવા
 યયા વર્તમાનમાં આવુ હોય તો હુ બને ! ઘેરઘેર દશરથ જેવા નાવ
 જેવા પુત્ર અને કૌશલ્યા જેવી સાધુ હોય તો સવાર સ્વર્ગ બની જાય

— [વ્યાખ્યાન ' ૧] —

પારકા મા-વાપ પોતાના કરી શકે એવુ શિક્ષ
 દિકરીઓને કૉલેજમાં મલ્લે છે કે ?

— ૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦ —

(પ્રેમભાઈ દોલ, અમદાવાદ રવિવાર તા ૧૪/૧૦/૫૧)
 માનવજીવન કિંમતી છે—

અનત ઉપકારી મહાપુરુષોના વચનને અનુસરીને અને વચન સાંભળવાના,
 વિચારવાના યોગે જેમના હૈયામાં એ વાત નિશ્ચિત છે કે આ સવારમાં માનવ
 જન્મ એ કિંમતીમાં કિંમતી વસ્તુ છે, એ દ્વારા આત્માએ પરમપદને સાધવું
 જોઈએ અને એની સાધના માટે આત્મા પરમપદનો રાહ યોજી આપે એવા
 યોગનુ આગાધન કરવું જ જોઈએ અને એવી જેમની સ્વાધી છે, વળ યોગની
 પદેલી-બીજી ભૂમિકા ઉપર પહોંચવાની શક્તિ નથી એવાઓ બીજી કે ત્રીજી
 ભૂમિકામાં રહેલી યોગી ભૂમિકામાં અગર તો પોતી-બીજી ભૂમિકામાં
 રહી તેઓએ જીવન કેમ જીવવું તે માટે આર્ય દેશના પુરુષોએ પદ્ધતિ પૂરી
 પાડી છે અને એને આપણે સંસ્કૃતિના સ્વરૂપે જોઈએ છીએ

રામાયણના પાત્રોમાં દશરથ, રામ અને રાણીઓ વગેરેને ' ચીત્રગમ ' મય
 ચાને કઈ રીતે જોયા છે એનું વર્ણન ચાલે છે ખેડલે એ ચિઠ્ઠીઓમાં પ્રભો

‘જાવે છે, તેના જવાબો પછીથી આપીશુ. રામાયણ અને વીતરણે જે દર્શિ કરી છે તે અહીં કહેવાય છે

જીવન, જીવવાની કલા—

આય તરીકે જીવવાની સુદર કલા રામાયણના પાત્રો પૂરી પાડે છે. દશરથ મહા સામ્રાજ્યના માલિક હતા છતાં રામ્યની પકડ તેમના પર ન હતી. રામ્ય જેના પર પકડ કરે તેવા રાજાઓને નર્કના અધિકારી કહ્યા છે. અહિં બેઠેલા જેઓ શૂદ્રનીયન જાવે છે તેઓ આર્યોને ઉદ્દેશીને કહેલી સત્કૃતિને બોલેલે નહિ તો આવતા જન્મે વધુ નુકસાન પામ, ખેટલે એ જીવો વધુ નુકસાન ન પામે. એ માટે ઘરવાસમાં બેઠેલા લોકોને આ જીવવાની કલા આર્ય સત્કૃતિ અનેક કથાઓમાં આલેખી છે, તેમાં આર્ય સત્કૃતિનું દર્શન કરાવ્યું છે.

રામ ત્યાગી હતા—

કેંકેણીને જો વચન માંગવાનો વિચાર ન સૂઝ્યો હોત તો રામાયણ રચાત સહ! દશરથ વચન આપી શક્યા અને પાછી શક્યા. એ રામના ગાય હતા, તમારા જેવા ગાય હોત તો તે ન આપી શકત. રામે દશરથને જે વચની પૂછેલા ત ન કહ્યા હોત તો ગમને આજે યાદ કોણ કરત ! રામની માનક વ્રમગ અધ્યે ત્યાગના તૈયારી કરવાના તમે વિચાર કર્યો છે ! સામ્રાજ્યના માલિક હોવા છતાં રામ ત્યાગી હતા. દશરથે અને રામે મરતને રામ્ય આલુ આપુ તે ઉદારતા, પણ ન લુપ્ત એ ખીસારીવેદા નથી ! મરતે કહ્યું, “ રાજ આપો એમાં આપની મોટાઈ પણ હુ લઉં એના મારી લુપ્તતાઈ ” પિતાને આ રીતે વચન આપવાનો અધિકાર છે, એવો વિચાર રામને આવી જાય તો ! પણ એ વિચાર આખો જ નહિ, અને એ વનમાં જવા તૈયાર થયા, દશરથ પર જરાક માહની ખમર થઈ, પણ બોલુ ન પર એવો એમનો મક્કમ રામ જાય છે, મરત સ્વે છે,

લેવાની આવા તમે બનો તો ધરસઘાર પેવો ચાલે ! સદુ આપવા તૈયાર ના
 હોય, આ આર્ય સસ્ત્રિ છે તમારા દુષ્ણની મીઠીક ચીઝખી બીજાનું મધુ
 મધુ હોય તો જાપવા માટે તમે તૈયાર સરા ! અને કોઈ એ રીતે આપવા
 તૈયાર થાય તો તે લેવાની આતુરતા પણ સરી-કે ! બધાને દિકરા રામ જેવા
 જોઈએ છે, પણ સ્વાર્થ વચ્ચે બધુ ભૂલી જાય છે આર્યો ઘરમાં થેઠા પણ કેમ
 બીરે તેની મઢા આ સસ્ત્રિએ બતાવી છે

૫ રીતે જીવો—

સીતા દશરથને નમન કરી કૌશલ્યા પાસે આવી સામુ તો વહુની મા
 ને ! સામુને મન સીકરી કિમતી કે વહુ ! તમારા પરમા પણ કોકની સામુ
 તો છે ને ! આજે કેમ ચાલે છે તે તો જાણો છો ને ! તમે સઘારમા ૫ રીતે
 જીવો કે તમારા સપર્કમા આવનારની દુર્ગતિ ન થાય સીતા કૌશલ્યાને
 “ તમને શુ હક ” એમ કહેવા ન્હોતી આવી, આજે દુષ્ણની ઘાત તો ઘણી
 ચાલે છે, પણ આવે દેશમા સદુ સદુના હક હતા, પણ કોઈના પર હક
 ઠોકી વેસાડવાની બેરકૂફી ન્હોતી આપણે ત્યા સ્ત્રીઓનું જે ગૌરવ મધુ તે હવે
 મરી ગયું છે તમારા સઘારમા પાઈ મઢ્યુ નથી એટલે પણ ત્યાગની જરૂર છે
 અને સઘારમા છે નુ, ભોગ તમને પૂછતા નથી છતા તેની કેડે પડ્યા છો
 આજે તા સાવાય નથી, જગડા ઊભા છ પતિ આવે ત્યાર પત્ની વારણા
 આગલ ઊભી રહેતી, અને પોતે જમાડતી આજે તો સામઝ્યુ છે કે પળા
 થેઠીઆઓને રસોયા જમાડે છે આ હસવા જેવી વાત નથી પતિ-પત્નિ
 એક બીજાના સાથી એમની એક બીજા પ્રત્યે કોઈ વરજ પણ સરી રામનો,
 સીતાપર અપાર સ્નેહ હતો પણ ૫ વરજ જુનાવે એવો ન્હોતો

અશુભ અને તો રહુ કમભાગી !

સીતાએ કૌશલ્યા પાસે વનમા જવા રજા માગી કૌશલ્યાએ રામ વનમા
 ગયા એનો આરોપ સીતા પર ન મૂક્યો તમારે ત્યા કોઈ સરામ બને તો

વધુ કમમાગી જ કહેવાય ને ! ચાક્રી કપા ધોળાપગા સ્વર ને ! તને દીક-
 રાની વધુ પાવો છો, તેના ઉપર તમારા પરચાર બના ડે બેવી છાર પડે
 શ્રેય થઈ જાય છે ! તમારુ ઘર તમારા દીકરાની વધુ માટે પારકુ કે પાતીકુ !
 વાર્તા તો સૂર વગડાવો છો પણ પૂનો કહ અય જાતો છો ! આપને
 ત્યા છોકરો મર્યા પછી યહુના સર્વો શાધ્યાના સનાર સનેતા છે
 યહુન ત્રણર સાચવી હોય તો તે સહરાના મરને પોતાનુ માને, તાનુ
 સહરાને સાચા મા-નાપ માને, ધરની માથિકી પોતાની સમજ, આ
 વાતો સમજવા જેવી છે સહાર સમજે નહીં તેમને માફવો નહી, અને
 અગમ્યમે માટેલો સહાર છોડવામા શાપો નહિ રીતરામ પર્મ, ગુપ્તો
 અને ગુપ્તે માનનાર બેરી રીતે સહારમા રહે છે કે સીત્રાને વડન કરાનુ
 મન ચાર કૌશલ્યાએ સીતાને દીકરી કરી હતી કેમકે દીકરી તા પારકે
 ઘેર જવાની હોય છે ત્યારે વધુ કાચમ પોતાની પાછે રહવાની હોય છે કૌલિ-
 યમા મગવા મોકલો છો તે બેયુ શિધન છે છે કે પારકાના મા-ચાર
 પોતાના કરી શકે ! પાતી સ્ત્રીઓને તો રસોડ કરતા પણ આવડતી નથી
 કૌલિયમાં મળી બેટલે રસોડે ન આરહે, વાસન માંજતા પણ ન આરહે કોઈ
 છોકરાને સ્વાર ક નોકરી કરતા ન આવડે તો ! બા હુ બેટલા માટ કહુ
 છુ કે ધર્મ તમારા મુખી પહોંચતો નથી રાણીઓ રાજાને પીરસતી, દીક-
 રાને મા પીરસતી અને સૂઠે રોટલે ઘેર હાથી ચઢાવતી માંદગીમા પતિનુ
 માધુ પત્નીના લોળામા રહેતુ આ આપતિ બેટલા મનનુ, શાકી બેઠપીજાની
 આડે ન ઊતરે બેવી જામ યા રહેતી બાજે તો બા ન ચાલે ને ! તે પછી
 હોટેલમાથી માળા મગાવજો ! પશ્ચિમમાં એમ જાહે છે, બાજે તો સામાન્ય
 માણસને પણ નોકર જોઈને ન વાતવાતમાં ડૉક્ટર જોઈને માંડ પર હોય
 તો કેમીલી ડૉક્ટર જોઈને, પણ કોઈએ કેમીલી ધર્મગુરુ રાખ્યા છે ! મુદ્દ
 મહેલે વધુ મળેલી ન હોય પણ સસ્વાર જોઈને મળા ! કદ નોકર માફક
 વાળા ઘર મટવાના નથી દીકરીને કન્યાવનુ, મધવાનુ અને વિધવાનુ
 જીવતા આવડે બેયુ સીલરાનુ છે કોઈની ધોડી મુળાનીમા પ ગુપ્તે પ્રીતિ

છી-પુરુષના શરીર અને લાગણીમા વેર છે એ સમજવુ જોઈએ છી રાજી
 છે બાકી સમસ્યા વિના શાએ છીને અધમ કહી છે એવી વાતો નફા
 છે શાસ્ત્રોએ છીને ઝઢી બુદ્ધિથી જોઈ છે અને ઝઢા માનથી નીરસી છે
 એવી સાસુ છે સ્વરી ? —

કૌશલ્યાએ સીતાને કહ્યુ રામ પુરુષસિંહ છે, એને ધનવાણુ દુઃખ નથી,
 પણ સુ દેવા છે, મુકોમલ છે, જન્મથી સુરમાં ઉછરી છે ધનમાં પગે ચાલ-
 વાની પીઢા વેઠાએ ? વધુની ચિંતા કરનારી સાસુ તમે માઢી છે ? અને ન
 હોય તો ઘર છોડવુ એ તમારો નિર્ણય સ્વરો ? સીતાજી તો પતિ પાછલ
 જવા રજા લેવા આવી હતી, પણ કૌશલ્યા જગલના કષ્ટના વિચારે રજા
 આપતી નહોતી પત્ની મુલ્કી પિતાને ત્યાંથી આવી હોય તે એજ રીતે પતિના
 ઘરે જીવવા માગે તો તે છી કદેવાય કે ઢાકણ ! સીતાને પિતાના ઘરનો
 મુલનો વિચાર આવ્યો હોત તો સીતા માટે શુ લલ્લાત ? સીતાએ તો
 કૌશલ્યાને કહ્યુ કે આપના તરફની મમ્મિત ધનના સકટોમા પણ કલ્યાણ
 કરશે સીતા ધનમા જવા નીકળ્યા પણ કોહનેય કેકેયી માટે દુર્વિચાર
 આવ્યો ન હતો સીતાને નીરસી રહેલી અયોધ્યાની નારીઓને લાગ્યુ કે
 સીતાએ પતિમમ્મિતનુ અનોપુ ઉદાહરણ આપ્યુ છે સીતાએ પોતાના ઉત્તમ
 આચાર અને શીલથી ઉત્તમ મુલને ઉદ્ધર્યો છે

આજે તો માર્ડે એટલે માગીદાર —

રામ-સીતા ધનમા જવાના સમાચાર લમ્મણને મલ્ક્યા અને તેમને ક્રોધ
 અનુભવો એ માતા-પિતા બધુ અને બધુપત્નીના મસ્ત હતા તમારા
 સગારમા જામજ છે ને ? પણ આજે તો માર્ડે એટલે માગીદાર, એમજ
 લાગને ? લમ્મણને ક્રોધ આવ્યો, એને લાગ્યુ પુરુષ સ્વમાથે ધારો હોય છે, છી
 સ્વમાથે ધારી હોય છે, કેમ કે કેકેયીને સાચરી રાણેડુ ધનન જાયે વલ્લતે
 માગ્યુ હુ મરતે રાજ લીધુ કે નહિ ખેરી તેમને તલ્લર હોતી એમને મરત

સમ લાગ્યો એમને યુ કે દુ રામનો અભિપ્રેક કરે, પણ આપરે તો એ
 દશરથનો પુત્ર હતો વિચારો શમાવી દઈ રામ ત્રોડે જવા નિર્ણય કર્યો
 લક્ષ્મણ દશરથની અનુમતિ સર્દ મુમિત્રા પાસે આપ્યા, એમને કહ્યું, “ રામ
 મયાદા પુરુષોત્તમ છે, એમને છોડી દુ રહી નહિ શકું ” લક્ષ્મણના વચનથી
 મુમિત્રાને આપાત લાગ્યો પણ અતરમાં આનંદ થયો એમ દેયુ મજબૂત
 બનાવી કહ્યું સરેસર, તુ મારો દિકરો છે, આ સ્ત્રીએ સ્વાર્થ લાગ્યો એવો
 સ્વાર્થ પુરુષને લાગતા આવડશે સરો ! આવડે તો જગતને મોટો આદર્શ પૂરો
 પડી જાય, મુમિત્રાએ કહ્યું રામ દમણા આવીને ગયા, ક્ષત તૈયાર થા, ક્યાક
 અતર ન પડે !

પ્રવી મા મલ્લી મુશ્કેલ છે --

શ્રીમા રામાયણમાં પણ કહ્યું છે કે મુમિત્રાએ લક્ષ્મણને કહ્યું હતું કે
 રામને દશરથ માનત્રે, સીતાને મારાં જેવી મા માનજે અને બનને અયોધ્યા
 માનત્રે ! દુ સમા મુશ્કેલ માનવાની સ્થિતિ ત્યારે આવે જ્યારે આવી મા હોય
 આવી મા મલ્લી મુશ્કેલ છે

સ્ત્રી ધીર રને છે ત્યારે --

લક્ષ્મણ કૌશલ્યા પાસે ગયા કૌશલ્યાને લાગ્યું કે લક્ષ્મણ છે બેટલે
 જાગે મારો રામ અહીં છે, પણ લક્ષ્મણે કહ્યું ‘ દુ રામની પાછલ જાડ છું ’
 પણ કૌશલ્યાએ કહ્યું “ રામની ગેરદાજદીમા તને જોઈ રામના વિરહનું દુ સ
 મૂઠીય બેટલે તુ અહીં રહી જા ” લક્ષ્મણે કહ્યું, તુ રામની મા’ છે, તારાથી
 આવી અધીરાઈ ન લાય આપને ત્યાં સ્ત્રીને ધુરૂડ બળવી છે, પણ મ્યારે
 એ ધીર રને છે ત્યારે એ માનનીને લટાવી જાય છે

આ પછી રામ, સીતા, લક્ષ્મણ વનમા ચાલ્યા પાછલ આસી અયોધ્યા
 ડહાડી હતી વખતે રાગત્ત હતું, અયોધ્યાનું સર્વસ્વ ચાલ્યું, કૈકેયીના દિલમા
 તુફાન મચ્છ અને દેશમા પરિવર્તન થતાં માંડવું અયોધ્યા નિર્જન રહી

હતી રામે સમજાવી સદુને પાઝ વાલ્યા, ભરતનો નિગય અચલ હતો,
એટલે મંત્રીઓ રામને લેવા ગયા, પણ રામે કહ્યું વચન એકજ હોય,
મંત્રીઓ પાછા આવ્યા આ પછી ભરત અને કૈકેયી રામને લેવા ગયા રામ,
સીતા, લક્ષ્મણ નદી વટાવી ક્ષાલ નીચે બેઠા હતા ભરત અને કૈકેયી ત્યાં
આવ્યા, રામ, સીતા, લક્ષ્મણ સર્વે કૈકેયીના પગમા પહ્યા આપણે આવા
રામ, આવી સીતા, આવા લક્ષ્મણ પેદા કરવા છે ને ?

—[વ્યાખ્યાન ૧૦]—

અધ્યાત્મવાદમા તમામ વાદોનુ પૃથક્કરણ
સમાયેલુ છે

સામ્યવાદ આવે ત્યારે રહજો !

ઉત્તમ જીવન એ આર્ય દેશનો શણગાર છે

—૦૦૦❧૦૦૦—

(પ્રેમાભાઈ હોંલ, અમદાવાદ તા ૨૧-૧૦-૫૧)

આ આર્યદેશના માનનો કે જે આર્યસંસ્કૃતિ થી સ્વકારિક થયેલા હોય
છે તેઓને મન મનુષ્ય જન્મ એ એવો એકજ જન્મ છે કે જે દ્વારા તે
આત્માની સર્પૂર્ણ ઉન્નતિ સાધી શકે છે, એ જન્મદ્વારા એ ઉન્નતિ સાધી
શકાય તે જન્મમાં જેઓ યોગના પદેલી ભૂમિકા ઉપર આરોહણ નથી
પર્દ શકતા, તેમણે કદ ભૂમિકા ઉપર રહીને જીવતુ જારીએ તેના વોધપાઠ
મઠે તે હેતુથી આર્યદેશમા થઈ ગયેલા યોગી નહિ પણ અનાસન્ન યોગને
પામી બની દયામા ઉન્નતિર્ધર્મુ જીવન જીવી બતાવનારાઓના પ્રસન્નમાથી

આ પ્રશ્ન સર્જાયો છે મૌલિક વસ્તુઓ માટેની મારામારી અને તેનો ઉપયોગ કરવાનું એવું એ આર્ય-દેશને માટે એક મોટામા મોટું કલક છે જે કદ આ દુનિયામાં છાંદીને જવાનું છે તેની પાઠ્ઠ પિંદગી પૂરી કરવી એ આ દેશને કલકિત કરનાર છે

પાપો સાથે જીવનને મરસાવો—

આ સ્ત્રી વાતો હૈયામાં ન રહે તે નકામું છે રામાયણના પાત્રોની વાતો એ માટે કહેલી છે કે જેના દૃષ્ટાંતોમાંથી કહેલી વાતો હૈયા મુધી પહોંચે, અને ત્યજ સંસારમાં એ પાપો સાથે આપણા જીવનને સરસાવતા ચાલી ઉન્નત જીવન ખાલી શકાય, નહિ તો સંસારમાં મૌલિક વસ્તુઓ તરફ લલચાવ થઈ અનેક શાપનો છે તેમાં પસવાનું અજ્ઞાનો માટે તો બને કારણ કે પ્રવાન માટે આર્ય દેશ દાલ અને વલ નથી પરંતુ કેવલ પરમપદની શાપના માટે જેનો રૂચે છે કે મરી જતા પહેલાં કેમ જીવવું જોઈએ તેઓ મૌલિક વસ્તુઓમાં પસાય એ ધોષનીય છે જાણે મરી જતા પહેલાં જ મોગવડું અને મેલવડું એવા વિચાર હોય છે અને તે એટલી દુઃખની માવના હોય છે કે ચારસામાં પણ એટલું મૂકતા જરાની રૂચ હોય ; ચારસદાર પણ તેમાંથી છૂટો થાય નહિ, અને તેમાં જ મરે ખાલી મૌલિક વસ્તુઓ પાઠ્ઠ દોહનારાઓને મૃત્યુની તો થાદ જ હોતી નથી જાણી શો તો કલકિત બને છે એટલુંજ નહિ પણ ખાલો દેશ વળાગી કલકિત થાય છે અને સ્વાય માટે જે કાર્ય કરે છે તેનાથી તો શા માગશેને મરી આવે

પાનથી શ્રવણ કરતાં તન્મયતા આવે છે

રામાયણના પાત્રો વિશે જે કહેવાય છે 'યતુ યતુ યતુ નહિયી તન્મય' મર મુધી લઈ જાઓ છો ! અને એ પાત્રોની શ્રાવણની તમારા પાત્રો કરી લઉં છો ! કારણ કે જે શ્રવણ કરે છે તેને કલક

ચિંતનમાથી મનન અને પછી તત્ત્વમયતા આવવો જોઈએ આ દેશના માનવોએ પ્રથમ તો ધાર્મિક માનસોના ધરણ ગુમાયા છે આજે ત્યાગીઓને પ્રવચનો સમઠાવવાનો શાસ્ત્ર થાય છે, અને અનંત જ્ઞાનીઓની આજ્ઞા પ્રમાણે અને યોગ્ય ખાતા હોય તો ધરણ કરાવીએ છીએ, પરંતુ ધોતોને ધરણ કરવું એવો ધર્મ લાગે તો નહીં ધ્યાન શિવાય સામઠે અને ચિંતન ન થાય તો તત્ત્વમયતા ન આવે, તે ધરણ જિવનમા ન ઉતારે તો કયાના ગુણો શું તેનું 'માન' ન થાય, અને જીવન મુધારવાનો ઉત્સાહ ન જાગે

ત્યાગની વૃત્તિથી સર્જન

વનમા જતા રામ, લક્ષ્મણ અને સીતાને વઢાવી સૌ પાછા કરે છે, કારણ કે તેમને પિતા પુત્ર જેવો સંબંધ હતો રાજદુ રે પ્રજા હુ સી હતી, તેઓ વનમા જાય છે પ્રજા તેમનો સત્કાર કરે છે તમારે તો હૈયુ સાકદ્ અને પૃથ્વી પણ સાકદી શાસ્ત્રોમા મૂળથી લખાઈ ગયું હશે કે "વસુધૈવ કુટુંબકમ્" હૈયુ વિશાલ થતું નથી દિવ્ય જ્ઞાનની યાત્રો જીવનમા ઉતારનારા યોદ્ધા હોય છે આ વધી યાત્રો હૈયામા વસે તેવા પ્રયત્નો કરો તો દક્ષિ વિશાલ વનશે પિતાના વચનને સ્વાતર રામ વનમા ગયા, માદીનો હક્ક ન માગ્યો આવી હક્ક માગ્યો હોત તો આ ફાલનો દરિદ્રાસ લેતાત, જેમા સૌ હક્કનો ખાખલ ચલાવી રહ્યા છે દુપડીમાં બેઠેલા પણ જામ્યા છે, અને સૌ હક્કની યાત્રા કરે છે પણ કોણ કોના હક્ક ચૂકવે ! આમા તો વલ્લ, વૃદ્ધિ અને લાગવગતુ નાટક ચાલ્યું છે, અને તે પરદેશમા ચૂટ્યાંજોની યાત્રો થતી હતી તે તમારે અહીં આવી છે એક ત્યાગની વૃત્તિ મોટે સંચાયેલો દેશ આ પ્રવૃત્તિ માદરે છે જાથી જો કે તમને તો જ્ઞાનદ જ થતો હશે જમારી યાત્રો તો તમને નહિ ગમતી હોય, કારણ કે અમ તો સંસારજ્ઞાન ગયેલા બેટલે વદામ્યા ન ચંચુ એમ તમે માની બેઠેલા છા આ મોટી દિશાલ તુટે અને અમને એમ લાગે કે અહ અમારો માર્ગ છે, તો માર્ગ નિષ્કલે

સ્થિતિ જાણતું નથી એટલે રામને વિનતી કરી કે તમે ગાદી છો ! જગ
ન્મિત્ર લગ્ન મહા અમાત્ય બને, હુ પ્રતિહારી બનીશ અને શત્રુ છત્ર ઢાલશે,
આમ ચારે માર્ગ આ શોભીશુ

અમને કલ્પિત ન કરો—

લગ્નમિત્રને જગન્મિત્ર કહ્યા, કારણ કે એમણે જગત્ પાસેથી વદ લેવાનું ન
હતું બ્રહ્મચારી હતા તેમને તો જગત્ને સેવા આપવાની હતી કેકેયા રામને
ભરતની માગણી સ્વીકારવા બિનવે છે, અને વધો દોષનો ટોચલો પોતે માથે
લે છે, કેટલાક દોષો પુરુષો અને સ્ત્રીઓના જાતિસ્વભાવથી હોય છે તે
પરે તેમ નથી આ દોષો સાથે અમુક ઉત્તમતા પણ હાય છે કેકેયા કહે
છે કે સ્ત્રી જાતિમા કુટિલતા શિવાયના વધા દોષો માર મા આવેલા છે
આ અનર્થ મારાથી થયો છ

સ્ત્રીએ પુરુષ પર સામ્રાજ્ય જમાવ્યું છે !

સ્ત્રી જ્યારે નિર્દય બને છે ત્યારે તેની સામે પુરુષ એટલો નિર્દય નહિ બની
શકે, એટલું જ નહિ પણ સ્ત્રી-પુરુષને નિર્દયતામા આટી જાય કેકેયાથી
આટલો અનર્થ થયો ત્યાં મુખી સ્વાર્થના મોહમા નિર્દય રહી, આમ છતાં
વાતરાતમા રહી જઈ ઓતુ લાવનાર સ્ત્રી છે આ એનામા કહ્યા છે એ
કહ્યાથી પુરુષ ઉપર એણે સામ્રાજ્ય જમાવ્યું છે, તેની વધુ સેવા કરવી એવી
પુરુષ ઉપર હાથ પાડેલી છે એટલે તે વધાને અવગણી શકશ, પણ સ્ત્રીને
નહિ સ્ત્રીને મર્યાદા જેવી મર્યાદા નહિ જડે અને સ્ત્રી મર્યાદા ઝાંઝે તો તે જોઈ
પુરુષને ઘરમાડુ પડે

સીતા જેવી સતિઓથી સારી કહેવાઈ —

કેકેયા અને ભરતની વાતો રામને ગમતી નથી રામ કહે આજ મુખી
તો પિતાએ અમને વચન આપેલું એટલે તે વચન પિતાનું હતું, હવે મારા
અનવાધનું વચન તે રામનું વચન બને છે, અને તે મારાથી જ કેમ ઉત્પાપાય ?

वचन आसनार बनेय बीयता होय ता वचननो भान थाय, आ यन्ते सीता
 माले अभियेक करानवानो हतो अटले पाणी लेवा गया हता तेमने तो
 रावना अचन्ता मोटे धडा हती, जेठुब नहि पा गौरव हतु. ते जगता
 हता क, जे पिता नथी करी शस्यो त भरतना मोटा भाई राम भरतने
 रावनाभियेक करानये ठमारी मायक सीता राजगादीना स्वार्थी न्होता
 रात्री जौआना समवाध्यायी पुरुषोने जगतमां दु दु उल्कापात मचाव्या छे
 आर्या इतिहास अन्ति नथी स्त्रीभो सारी कहेबाइ ते आर्या सीता जरी
 सता नोथी, अने पुरुषा राजा कहेराया होय तो ते आवा राम जेवा महा
 पुरुषाने लीधे, ठमारी जातने लइने नहि

आशा फली पण भारे जुलमथी—

कैथेयिने प्रतीति हती के राम जे राम ज छे राम यमु पावे किन्ना
 वचन माटे अल्प्य तेम भरत मारा वचन माट अल्प्य छे नछे ते ह
 मारा वचनोने उत्थायी शक्यो नहि आम भरत रामन था आना हत, न
 तेमने तो राज करने पाछा जवानु थयु भरत ऊचु नथी बल, अ
 बोळते नथी भरतना रावनाभियेक करानता कैथेयिने पोवानु थयु थ
 कायु पण साथे साथे अम पण थयु क भारे अनय थयो भरतन थयु
 वानु हतु उठा तने आनद नहातो राजा दशरथने अभियेकनी हत ह
 तेमने तो कहज हथशोक न थयो, कारण तेनो तो बने हत ह
 भरते सारी रीते लावा बखत राज्य चलायु क जे किरा हत ह
 हतो दशरथना त्याग समयनो उत्सव कजव्यो या ला हत ह
 पायो हता घर न हूटे तोय घर न अवे, जेठ के हत ह
 अलिप्त रहेबानी सलुति रामायणमा ठापी हत ह

ऊचनीचना मतभेद अगे आचार्यथीधे
 जगानु हतु के धेयिक राजा पासे नेपाळी
 राजाने सरीदवानु कहेता तेनी किमत पुरी ता हत ह

રાજા કરકસરીઓ હતા પ્રજાની પ્રીટા હેયે હતી તેને કહ્યું મગા લાલ
પાઝલ સર્જે તો તેનું મહુ કરી શકાય વેપારીઓ નિરાશ થયા કે જે
આ ન સરીદી શકે તેની પ્રજા શુ સરીદે ! ઉદાસ થયેલા વેપારી
દયા તે વસતના ધનપતિ શાલિભદ્રની 'મા' ને આવી અને તેને વેપારી
બોલાવી કિંમત પૂછી, તો ૧૬ રત્નકચલના ૨૦ લાખ રૂપિયા કદા
મોમની દૃષ્ટિએ આપી ચલ સરીદી રત્નકચલ સોઢ હતી શાલિભ
દ્રનાશ રાણીના હતી, અને તેને પાઠી ચલે ઢુકડા કરી વહેંચી આ
જગા-યુ કે આ ઢુકડા શરીર લૂઠાના કામમા લઈ પેંઠા દેજો વેપારી
આશ્ચર્ય પામ્યા, કે સરો વટ રાખ્યા

રાજાને મોમની સ્વાતર સરીદવા વાત કરી શાલિભદ્રની માને સરીદવા
જ ચિના ચની તે જગાવતા સવા લાલ રૂપિયા લઈ આવેલો કાસદ પાછો ગયો
અને વાત કહા તો રાજાને આશ્ચર્ય થયું હુ તો તમારી પાસે પ્રતિજ્ઞા લે
દાવવા માગુ છું, કે આજથી તમારી પાસે અધ્યાત્મવાદ શિવાય કોઈ બીજા
વાદની વાત કરે તા સામલ્લશે નહિ સામ્યવાદમા વુદ્ધિ પ્રમાણે સ્થાન અ
મધાને રોટીનો આદર્ય છે એમ ધ્યાત્મા કહયાય, પણ હુ કહુ છું કે અધ્યા
ત્મવાદમા શુ નથી ! મહા પુરુષોએ તેમા ધનુ કહુ છ જેને નેટડુ પચે તેટલ
સાય તેમા બીજાને નુ વાધો ! કોઈને વધુ મલ્લે-મેલ્લવે તે સામે આપણને
વાધો નેમ હોઈ શકે !

આધ્યાત્મવાદમા રધા વાદાનુ પૃથક્કરણ છે—

અમાડના સમયમા રાજા-પ્રજાની સ્થિતિ હતી તે જાણી હોય તો
આપણે સમજી શીધા શિવાય સૂટકો નથી આધ્યાત્મવાદમા નુ નથી !
સપ્તા વાદોનુ જાગ આપી, પૃથક્કરણ કરી સ્થિતિ પ્રમાણે વધારુ ઓછુ
મેલ્લવી જીવન ચગદે નહિ અને જ્યેષ્ઠ ઉપર પહોંચનાની સ્થિતિ પેદા કરવાના
ધ્યેયનો તેમા નિર્દેશ કરેલો છે હવે રાજાને ચલે મુદ્દનો પ્રસંગ કેવી રીતે
પાય છે અને રાવનનુ પાત્ર કવુ છે એ હવે પછી કહેવાનુ જગાવી
પ્રવચન પૂરું કરું છું

- [વ્યાખ્યાન ૧૧] -

માનવી સસારમા ઉચ્ચ જીવન જીવે તો આ માનવલોક દેવલોકની ઇચ્છા ન રહે એવો વને. વાળીઓ વાત વાતમા ચપ્પા ઉડાવે એ રૂમનગરની વાત છે.

(પ્રેમામાઈ હોલ, ભમદાગાદ વા. ૨૮/૧૦/૧૧)

જન્મની સાર્થકતા—

અનત ઉપકારી મહાપુરુષોને માનવ જન્મ એ મહેલે એ મહામાયણાટી છેલ્લા છે અને એ મહામાયણી સખલતા, આ જન્મનાં બે પાસદ વિના વીરુ કોઈ સાધ્ય નથી, જેવું જેના અંતરમા રૂમ ત્યારે જ રાવ, પ્રિં વા બા આર્ય દેશમા પણ અનેક સાધ્યવિદ્યા અનેક જાનાઓ જન્મવાર જન્મ્યા અને મટક્યા આ આર્ય દેશમા જન્મવું સાધક તો જ રાવ હો સાધના નિધય કરાય, અને માત્ર સાધ્યનો જ વિચાર કરે નરે ચાહે, પણ પરમપદને યોજી આપે એવા યોગને સાધ તો જ પરમપદની નજીક આ પદાય, આથી જ પહેલી, બીજી અને ત્રીજી ભૂમિકાના વિરેકશૂન્ય ત્યાગ, સર્વસ્વનો ત્યાગ અને વિરેકની પ્રાપ્તિ વગેરે મેલવવાનું કપુ છે આથી ભૂમિકાની છાયા ત પામવા માટેની ચોથી ભૂમિકા કહી છે આ ભૂમિકાને પામેલા મો જના અદેશી બને અને વિરેક પડી ત્યાગ, એ જ સર્વત્યાગ, અને તે માટે માનવી પરમપદની નજીક પહોંચી શકે

આ બીજી ત્રીજી ભૂમિકાવાળા સમામા રહેવાના એમના જીવનમા રના અનેક પ્રસંગ જાણવાના અને જાણ્યાં રહી યોગની

पहेली भूमिकाने नजर समझ राखी सावधानतापूर्वक जीवे तेज परमपदनी नजीक
 पहुँची शके आ सावचेती केवी होय तनी आ रामायणना पात्रो द्वारा बर्चा
 करी छे हवे आपणे रावणने जोधानो छे धीतराग शासने रावणने कइ रीते
 ओळखान्यो छे त बात करीअे दशरथ राजा अने तेमनु कुटुंब गृहस्थी
 हनु तंजो बधा त्यागी नहोता, भोगी हता छता बधा योगनी भूमिका पर
 जीवनारा हता पहेली भूमिका जेमनो आदर्श छे तेओ कदाच मोहना सपा
 टामा आपे पण तेमना अतरनो दीवो तो सळगतो ज होय छे ते अवसरे
 प्रकाश आपे छे रामायणना पात्रोमा पिता-पुत्र, माता-पुत्र, भाई-भाई,
 शोक विगेरेनु जीवन जोयु आ जो याद राखीअे तो आ सगर जे
 सप्राम छे तेमा जराय नीचा पख्या विना उच्च जीवन जीवतु अे सहेछु
 नथी भूलवनारो मोह नानोखनो नथी योगनी भूमिका पर बेढेलाने पण आ
 मोह भूलावे तो योगनु स्वप्नु पण अने न आच्यु होय तैनी शी हालत
 थाय, ए समझी शकाय अेनु छे आ बधा पात्रोनो सगर आपणे सामळ्योने !
 अपसर आवे तो तमारो सगर पण आमज चाले ने ! कैकेयी मापक
 कोई स्त्री विप्लव ऊभो करे तो, गु थाय ! आ तो दशरथनु कुटुंब हनु
 अेटले खुनामरकी न यई, पण ए बधा माहने आधीन होत तो ! भरत गादी-
 पनि यात ! अने दशरथ बचन पालन करी शकत ! ए बधा भोगमा खरा,
 अरदिसिद्धिमा परा, पण ए अरदि-सिद्धि के भोग तेमने खाइ न जाय
 त्यारे आ जगतनी चीजो तने खाओ छो के ते तमने खाई जाय छे !
 भोग तमने भोगे छे के तमे भोगने भोगवो छो ! बाखे तेने भोगपुख
 कसो छे ते विवेकी पुष्पनु जीवन भोग छता मजानु होय छे अने अेमनु
 अतिम जीवन पण सुदर हाय छे

एवा मसगे धीरज राखवी धटे—

आपणे ककेयीने मुघरेली जोई अेना जेरो पल्लो कोई स्त्रीमां भाग्ये ज
 जोगा मळे भरतने जेणे राज रेवा कसु ए हती मोहनी बाणी, पण

અતરની વાત તો ચીજી હતી મરત રાજગાદી લેવાનું સ્વીકારતો નહોતો, એ વાત વ્યાજબી છે એમ એ અતરથી માનતી હતી, તમારા જીવનમા આવો કોઈ પ્રશ્ન આવે અને કોઈ તમારી આજ્ઞા ન માને તો ધીરજ રાલો. સરા કે ?

મહાપુરુષો જગલમા મંગલ કરે છે—

રામ અગલ્લા ગયો મહાપુરુષો જગલમા જાય તોય મંગલ હોય છે— અને કહેવત પણ છે કે, રામ ત્યા અયોધ્યા રામ એવા પુરુષ હતા કે જેમની એવા કરવાનું દેવોનેય મન થાય રામ-લક્ષ્મણ વાસે અતુલ ધરીરશક્તિ પણ હતી આ શરીરબલનો ફ્યાલ આજના વિજ્ઞાનના જમાનામા તમારા મગજમા ઘુસાડનો મુશ્કેલ છે આર્ય દેશોમા જે મહાપુરુષો થયા તેમણે જે યસ્તુસ્થિતિ હતી તે જગત્ સમગ્ર મૂકવા પ્રયાસ કર્યો છે પણ છોટા મોહમા કે ભ્રાંતિ જગાવવાનો પ્રયાસ કર્યો નથી રામ, લક્ષ્મણ, સીતા વિગેરે પાત્રોનું વર્ણન સસારમા બેઠેલા જીવોનું વર્ણન છે મરવાનું સ્યારે છે એ જાણતા નથી, બેઠેલે આવા પાત્રોની જીવન સામઠીને એ મુજબ ચીવવાનું શરૂ કર્યું છે ? સમે તો જેટલું છે જેટલું મોગબ્યા વિના મરાય નહિ એમ ચિંતામા જીવો છો ને ? આ પાત્રોની હકીકત સામઠ્યવાનો હેતુ એ કે તેઓ પહેલી ભૂમિકા પર જઈ શક્યા નથી તેઓ સસારમા રહીને પણ મુદર જીવન જીવે તો આ માનવલોક દેવલોકની ઇચ્છા ન રહે એવો બની જાય

શબ્દેશબ્દ ન ડરાવ—

જાત્રાચત્રીએ અત્રે જણાવ્યું હતું કે આ તો કલિકાલ છે છોનો સારા ન બની જાય એની ધમ્મને ચિંતા રહેવાની છે આપણે જે રીતે ચાલતા હોઈએ એ રીતે ચાલિએ આ તો મહાપુરુષાની વાત છે સમ્ભવ છે કે જેમની વાતો જમલમા ન પણ મૂકા શકીએ, પણ તેવા કદ મહાપુરુષોના સામઠ્યવા અને ન વિચારવા એમ કહેવું ઠીક નથી અમારું વ કહા-

મનુ પ્રવચન છાપામાં શબ્દેશબ્દ નજ આવે અધુરુમ રહે, પણ એમે તો નિમય કર્યો છે કે આપણે તો આગલ વધતુ જ ગાળો સાર્યા અને આગલ વધતુ શબ્દોમા આઘાપાછી થતા કોઈ અનર્થનો સમ્ભવ થાય, પણ વાચનારે તેની ધાવચેલી રાક્ષી લેવી ઘટે.

તો સસાર કેવો ચાલે ?

મરત રાજ્ય ચલાવતા હતા, રામ વનમાં હતા, મરત માનતા કે રામ જેવા માદનો હું માઈ છું, અપર માતાઓ પણ અદ્ભૂત હતી પોતાના દીકરાનો હક્ક ગયા છતા જેની લેમને અસર નહોતી, આવી અસરવાળા બધા બન તો સસાર કેવો ચાલે ? વેપાર કેવો ચાલે ? વેપાર કે ધરાક ઢગાય નહિ ઓરમાન માની આલે ઓરમાન છોકરાના ગુણ ચંદે ચરા ? પણ આ મરતની ઓરમાન માતાને મરત રામચીય સવામો હતો

રાવણ ક્યા હતો ?

રામ-લક્ષ્મણ અને સીતા દરદકારણ્યમાં આવ્યા હવે આવે છે રાવણ રાવણ જેટલે સારી સ્ત્રી જુએ જેટલે હાથ મારવો પ સસાર માણસ નહોતો રાવણ રાક્ષસ તિહ, પણ રાક્ષસદ્વીપમા જ મેલો એટલે રાક્ષસ કહેવાતો હતુ-માનુ આદિ વાનરદ્વીપમા જ મલા વાનર કહેવાતા લેમ

શસ્ત્રોના પ્રતિકારની શક્તિ હતી—

અમાકુ જે શસ્ત્રો હતા તેના પ્રતિકારના અને તે શસ્ત્રો પાડા વાલ્લવાના રૂપાયો પણ હતા આજના શસ્ત્રોમા પ્રતિકારની કે પાડા વાલ્લવાની શક્તિ નથી આજના શસ્ત્રો મારકળા છે અને વાદનોય મારકળા છે રાવણ ત્રણ રાક્ષસો માલિક હતો બધા પર એની આજ વર્તતી, અને પોતાનુ મોત રામના હાથે ચઢે એવી સ્થિતિ હતી જનક રાજા અને દશરથ રાજાના નાશ માટે એણે પ્રયત્નો પણ કરેલા, પણ તે નિષ્પઠ નીચડલા રાવણની પ્રવિષ્ઠા હતી તે પરછી જે

તેને હજી નહિ, તેનું પ્રાણાતે સેવન ન કરવું, રાવણ સામાન્ય માણસ નહોતો
 પણ ધીરાગનો ઉપાસક હતો અને સદ્ગુણો સેવક હતો

દહકારણ્યમા રાવણની ઝેનનો પુત્ર સૂર્યહાસ સહ્યગની સાધના કરતો
 હતો આ સાધના ચાર વર્ષ સુધી કરવાની કઠણ હતી આ સિદ્ધિને આઠે
 વ્રજ દિવસ બાકી હતા, ત્યાં રામ, સીતા, લક્ષ્મણ દહકારણ્યમા પહોંચ્યા
 લક્ષ્મણજી પેલી ઉપાસકની ગુફામાં ગયા, સહ્યગ ઊંઠ્યું અને લક્ષ્મણે તે
 હાથમાં લીધું એ વાસની જાડા ઉપર પેરવતા પેલા સાધકનું ઢોકું કપાઈ ગયું
 લક્ષ્મણને એ માટે આપાત થયો રામ પાસે જઈ સહ્યગ બતાવી વિગત કહી રામે
 કહ્યું આ સૂર્યહાસ સહ્યગ છે, અને કોઈ સાધકનો વધ થયો છે લક્ષ્મણે અપરાધ
 કબૂલ કર્યો હતો, એટલે રામને ગુસ્સો ન આવ્યો કોઈ નાનો માણસ અપ
 રાધ કરે-ભૂલ કરે તો તમને ક્રોધ આવે સરો ! અને મૂઝ કરનારા એનો
 એકરાર પણ કરે સરો કે ? આજે તો નાના ચાલક પાસે મૂલ કબૂલ
 કરાવની મુશ્કેલ પડે છે આજ સંસારમાંના અમારી પાસે આવે છે,
 અને આવો મુટ્ટેચવાળા પણ અમારી પાસે આવે, અમારે તેમને સમાલવા
 પડે અને કોઈ સારી વાત નાલાયક જાતમાને જન્મે પણ નહિ હવે પેલા
 સાધકનું માથું કપાયેલું એની માતાને જાયું, એને શોક થયો પડેલા
 પગલેપગલે એ રામ બેઠા હતા ત્યાં જાવી એ શોક મૂલા ગઈ અને
 એને કામ જાગ્યો કન્યાનું સ્મરું રૂંદું એ રામ પાસે જાવી, બનાવટી વાત
 કરી પોતે રાજપુત્રી છે અમ જગાડી પોતાને પત્ની તરીકે સ્વીકારવા
 રામને કહ્યું રામ આ બનાવટ સમજી ગયા એમન કહ્યું કે મારે તો સ્ત્રી
 સાથે છે, લક્ષ્મણને નથી, તારા ત્યાં જાવ ! લક્ષ્મણે કહ્યું કે, તેં એકરાર
 રામને કિંત્વા એટલું જુ તારા સરો સેવક છું, મોજાઈ સાથે મારાથી એમ કેમ
 કરાય ! આમ એનું અપમાન થતા એ ગઈ પોતાના પતિ પાસે પુરના
 મૂરતિની વાત કરી એવી એનો પતિ મોટું રજ્જુ લઈ રામ સામે લડવા
 ગયા રક્ષગ એકલા આ રજ્જુ સાથે લડવા ગયા રામને લક્ષ્મણની

શક્તિમા વિશ્વાસ હતો લક્ષ્મણમા અજેય વલ્લ હતુ તમારી પાસે બાટલ
 વલ્લ હોય તો ! એ નથી છતાય આજે વાણિઆ વાતનાતમાં ચપ્પા ઉઠાવે
 છે એ કેરી વમનધીવી છે ! આજે માનરી વનસ્પતી કરતા વધુ કમાય છે,
 રૂતાં આતરદી ફફલતી નથી વાણિઓ વાણિઆનુ રૂન કરે, વાતવાતમાં
 ગુસ્સો કરે એ નિર્બલતાની નિશાની નહિ તો ચીજુ શુ !

સીતાહરણ—

પેટી બી પછી તો રાવણ પાસે ગઈ અને રાવણ આગલ સીતાના રૂપનુ વર્ણન
 કરી તેન લાવના ઉશ્કેર્યો રાવણ સીતા હરણ માટે આબ્યો, પણ રામન જોઈ
 દર લાગ્યો, રામને સીતા પાસેથી દૂર કરવા યુત્તિ કરી લક્ષ્મણના અવાજ
 જેવો સિંહનાદ કર્યો લક્ષ્મણ વિપત્તિમા છે માની, રામ લક્ષ્મણની વ્હારે ગયા
 અને રાવણે સીતાનુ હરણ કર્દુ

લક્ષ્મણે રામને જોતા ન આયાને અફલી મૂઠા કેમ જાયા ! એમ પૂછતાં
 રામે તેનો સિંહનાદ સામઝ્યાનુ જગા પુ, પણ લક્ષ્મણે સિંહનાદ કર્યો નથી
 એમ જાણતા ના કપટ થયુ ડ એન લાગ્યુ રામ પાછા આવ્યા તો સીતા
 ન હતા રામ મૂર્છિત થઈ ગયા, મૂઠામાથી જાગતા જોયુ તો એક પક્ષી પાલ
 કપાયેનુ પડ્યુ હતુ તેણે સીતાહરણ વેળા રાવણ પર દુમલો કર્યો હતો,
 અને રાવણે તેની પાતો કાપી નાલી હતા વશુવધીને તાલીમ મેલે તો તે
 માનરી કરતા વધુ ચનાદાર રહે છે, પણ આપને તો માનસ માનસ મટી
 હઈ વશુઓને પણ સરાવ કરી નાહ્યા છે આ પછી રામ-લક્ષ્મણ, સીતાની
 ઘોડમા નીકળ્યા રાવણ સીતાને લઈ જતો હતો ત્યારે રાવણે સીતાને પૂછ્યુ
 કે હવે રાખને વિનાદ કેમ ! પણ સીતાને હાય ન લગદાય એવા તેનો
 જિગય હતો, એ પ્રતિજ્ઞાવદ હતો, એ સીતાને ભૂમિ પર રણહતા માનવીની
 પત્ની મટી થગ પડના રાજસીની પટરાગી વનરા કશુ પણ સીતા તો
 ડચ્ચી આંખ નહોતા કરતા, તે તો પર પુષ્યને ડચ્ચી આંખે જોવામાં પાવ
 માનતા, પણ આ સ્ત્રી આર્ય સ્ત્રીની શાતો તમને ગાદી લાગ ને ! રાવણ

માહન બાધીન હતો, પણ નિયમભંગ કરતો નહોતો. સીતાને ઉત્થાનમાં મૂકી રાવણ મયો પણ જ્યાં રામ-લક્ષ્મણના સમાચાર ન મળે ત્યાં સુધી અન્ન-પાણી ન લેવાની સીતાની પ્રતિજ્ઞા હતી. રાવણની નગરીમાં અનેક મોગ સામગ્રી હતા સીતા તો નિર્ભય રહ્યા હતા. રામ-લક્ષ્મણને પાતાલલંકાના માનવીના ટેમજ સીજા વાનરોનો સાથ મળ્યો હતો, રામે તેઓને પાતાલ-લંકાનું રાજ્ય આપ્યું. મહા પુરુષોનાં હાથમાં ધ્રુવ લોકનું રાજ્ય હોય છે. અગાઉ રાજાઓની સેના ધોમા માટે રહેતી અને મુજબલ છેત્ર રાજ્યવલ્લ ગણાતું બાજે સૈન્યવલ્લ પણ રાજ્યવલ્લ ગણાય છે.

વાનરોની મદદ—

અનેક વાનરો રામની મદદે આવ્યા. સીતા ઘોષી કાઢવાનું મુખીય ધો રહે માથે લીધું, અને હનુમાનને આ ઘોષનું કામ સોંપ્યું. હનુમાન અપાર ચઢિયા હતા. જન્મ્યા કે તરત પિમાનની ધુધરી લેવા આકાશમાં ઊડ્યા હતા, અને ત્યાંથી બેક શિલા પર પડતાં શિલાના ટુકડા થયા હતા, પણ હનુમાનજીને કાઈ અસર થઈ નહોતી. રામે પોતાની મુદ્રિકા હનુમાનને આપી અને સીતાજી પાસેથી મુગટ લાવવા પણ કહ્યું. હનુમાનજી ઊપડ્યા સીતા ઘોષ માટે રસ્તામાં પોતાની માતાનું ગામ આવ્યું. પોતાનું પરાક્રમ મોશાલ-પથને પણ બતાવ્યું, અને પોતાની ઓઢણ આપી. તે સૌને રામની મદદે જવા બોલાવ્યું.

